

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
Ы. АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ**

**ОРТА БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ
ПЕДАГОГ-КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУШІЛЕРГЕ АРНАЛҒАН
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ**

0702.16 Управление образования Заманбау Қазақстандық білім беру жүйесін дамыту және сапаны арттыру департаменті, Алматы қаласы, Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым Министрлігі
Асыримова А.Б.

Астана, 2025

Құрылым

Кіріспе

1-бөлім. Әдістемелік нұсқаулықтың мақсаты мен міндеттері

2-бөлім. Қазіргі жағдайды талдау

3-бөлім. Әдістемелік нұсқаулықтың әдіснамалық негіздері

4-бөлім. Әдістемелік нұсқаулықтың мазмұны

5-бөлім. Педагог-кәсіби бағдар берушілердің КРІ көрсеткіштері

Қорытынды

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

0702.16 Управление образования Западно-Казахстанской области / Асыримова А.Б.

Белгілеулер мен қысқартулар

ПКББ – педагог-кәсіби бағдар беруші

Н – апта Артефакт – кәсіби бағдар беру бойынша білім алушының «жұмыс ізі» болып табылатын кез келген көрінетін нәтиже

SLA – Service Level Agreement, қызмет көрсету деңгейі туралы келісім

CV – қысқаша түйіндеме

ЖЖЖ – жеке жоспарлану жоспары/бейіні

ТБ/ЖҚ – техникалық қауіпсіздік/жеке қауіпсіздік

ЕҚ – еңбекті қорғау

ЖҚҚ – жеке қорғаныс құралдары (қолғап, көзілдірік, маска, каска және т.б.)

ЖД – жеке деректер (аты-жөні, байланыс ақпараты, фото/бейне және т.б.; келісім мен қорғауды талап етеді)

Q&A – questions & answers, «сұрақтар мен жауаптар» (нақтылауға арналған қысқа сессия)

Кері байланыс – фидбэк (ненің іске асқаны/нені жақсарту керектігі туралы ақпарат)

АЕК – ашық есік күні (колледж/жоғары оқу орны/ұйымдағы іс-шара)

ХЕО – халықты жұмыспен қамту орталығы (еңбек және бос жұмыс орындары бойынша мемлекеттік қызмет)

СӨП – сауда-өнеркәсіп палатасы (бизнес және жұмыс берушілердің бірлестігі)

Таргет – нысаналы аудитория/нысаналы фокус (іс-шара/хабарлама кімге бағытталғаны)

Клиент скрипті – әңгімеге/хатқа арналған дайын сыпайы үлгі (сұрақты қалай дұрыс қою, нақтылау, алғыс білдіру, қажет болған жағдайда «эскалация жасау»)

КБ-кірістіру – кәсіби бағдалауды сабаққа кірістіру (байланысты мамандықтар туралы 2 – 3 минут)

RACI – Responsible Accountable Consulted Informed, тапсырмадағы/жобадағы рөлдерді бөлу үлгісі

ЖБКТ – жеке білім беру/кәсіптік траектория

ҚТ – қауіпсіздік техникасы

ЕНА – «Labour Market Information», еңбек нарығы туралы ақпарат.

Кіріспе

Заманауи мектептегі кәсіби бағдарлау жұмысы – қосымша мүмкіндік емес, сапалы білім беру мен адами капиталды дамытудың міндетті шарты болып табылады. Еңбек әлемі қарқынды өзгеріп жатқандықтан: жаңа мамандықтар мен құзыреттерге қойылатын талаптарда пайда болып, жасөспірімдердің таңдау көкжиегі негізгі мектеп кезеңіне қарай ауысып келеді. Жүйелі кәсіби бағдарлаусыз 9-11 сыныптардан кейінгі «кездейсоқ таңдау» қаупі артады, оқуға деген ынта төмендейді, дайындық деңгейі ел экономикасының сұраныстарына сәйкес келмеуі артады. Сондықтан мемлекет пен мектептердің міндеті – кәсіпке бағытталған бір реттік іс-шаралар емес, оқушыны мамандықтарға деген алғашқы қызығушылығынан бастап нақты тәжірибе мен саналы шешімге дейін үздіксіз сүйемелдеу.

Қазіргі Қазақстан қоғамы цифрландырудың жаһандық тенденцияларымен, креативті индустриялардың өсуімен, жұмыспен қамту құрылымының өзгеруімен және адами капиталдың маңыздылығының артуымен байланысты қарқынды трансформацияларды бастан кешіруде. Осындай жағдайда, кәсіби бағдар беру жүйесін дамыту ерекше мәнге ие болады, өйткені ол тұлғаның табысты әлеуметтенуін және кәсіби тұрғыда өзін-өзі іске асыруын, сондай-ақ ел экономикасының тұрақты дамуын қамтамасыз ететін білім беру саясатының негізгі элементі болып табылады.

Білім алушыларды кәсіби бағдарлау үздіксіз білім берудің ажырамас бөлігі және ұлттың еңбек әлеуетін қалыптастырудың құралы болып табылады. Мектеп оқушыларының уақтылы және саналы кәсіби өзін-өзі анықтауы кадрлар даярлау сапасына тікелей әсер етеді, кәсіби сәтсіздікке ұшырау, жастар арасындағы жұмыссыздық тәуекелдерін төмендетеді және өңірлік еңбек нарықтарының теңгерімді дамуына ықпал етеді.

Оқушылардың кәсіби бағдарлануы үздіксіз білім берудің ажырамас бөлігіне және ұлттың еңбек әлеуетін қалыптастыру құралына айналуға. Мектеп оқушыларының уақтылы және саналы кәсіби өзін-өзі анықтауы кадрлар даярлау сапасына тікелей әсер етеді, кәсіби тұрғыда сәтсіздікке ұшырау, жастар арасындағы жұмыссыздық қаупін төмендетеді және өңірлік еңбек нарықтарының теңдестірілген дамуына ықпал етеді.

Әдістемелік нұсқаулық (бұдан әрі – ӘН), кәсіби бағдар беру жүйесін құрудың тұжырымдамалық негізі бола отырып, кәсіби қызығушылықтарды ерте анықтауға, мансаптық дағдыларды дамытуға және оқушылардың кәсіби өсуінің жеке траекториясын құруға жағдай жасауға бағытталған. Ол оқушыларға ақпараттық және консультациялық қолдау көрсетумен қатар, кәсіби ортамен тәжірибеге бағытталған өзара іс-қимыл нысандарын – атап айтқанда, кәсіптік сынақтар, экскурсиялар, шеберлік сыныптары, тағылымдамалар, сондай-ақ экономиканың

нақты секторы өкілдерінен шыққан тәлімгерлермен өзара әрекеттесуді енгізуге үндеу жасайды.

Кешенді кәсіби бағдар беру жүйесін құру Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік базасына (ҚР «Білім туралы» Заңы, Жалпыға міндетті мемлекеттік білім беру стандарты, Білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары, Жұмысшы мамандықтары жылын өткізу жөніндегі іс-шаралар жоспары «Біртұтас тәрбие», «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы, «Педагог-кәсіби бағдар беруші» штаттық бірлігін енгізу, сондай-ақ педагогикалық қызметкерлер лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларына) [1-7] сүйенеді. Осы құжаттар мақсаттарды, жауапкершілікті және сапа шеңберін айқындайды. Олардың негізінде ӘН-нің бірыңғай әдістемелік контуры қалыптасады, мұндағы барлық элементтер – оқу және тәрбие – мектеп үшін түсінікті процеске біріктірілген.

Кәсіби бағдарлау оқушылардың қызығушылықтарын, бейімділіктері мен қабілеттерін нақты оқу және еңбек мүмкіндіктерімен ұштастыруға көмектеседі. Оқушы кәсіби сынақтар арқылы түрлі рөлдерді «қауіпсіз түрде сынап көруге» мүмкіндік алады, диагностика және еңбек нарығы туралы ақпараттар (LMI) негізінде жеке ұсыныстарға ие болады, сондай-ақ оқу пәндерінің өмірлік міндеттермен байланысын көреді. Бұл үдеріс оқуға деген уәждемені арттырады, жоспарлау, кәсіби таңдау үшін жауапкершілік алу, коммуникация және ынтымақтастық дағдыларын қалыптастырады – бұл болашақ бәсекеге қабілеттіліктің негізі.

Кәсіби бағдар беру жүйесі ата-аналарға балаларының болашақ мамандығын саналы таңдауына қатысу үшін айқын бағдарлар мен құралдар береді: диагностиканың түсінікті нәтижелері, бірлескен отбасылық тапсырмалар, ашық есік күндері және мамандардың консультациялары. Ата-аналар мектептің серіктесіне айналып, ақпараттандырылған таңдау үшін жауапкершілікті бөліседі, сондай-ақ балаға артық қысым көрсетпей және стереотиптерсіз қолдау көрсету бойынша ұсыныстар алады. Мұндай ынтымақтастық оқушылардың оқу бейінін, одан кейін колледжді/жоғары оқу орнын таңдауға қатысты белгісіздік пен жанжалдарды азайтады.

Әдістемелік нұсқаулық педагогтер мен әкімшілікке кәсіби бағдар беру жұмысының бірыңғай стандарттарын, іс-шаралардың үлгілері мен сценарийлерін ұсынады, кәсіби бағдарлау элементтерін сабаққа және сабақтан тыс қызметке енгізу, стейкхолдерлермен өзара іс-қимылды құру, кәсіптік сынақтарды ұйымдастыру және қауіпсіздік техникасын қамтамасыз ету, құжаттама мен есептілікті жүргізу бойынша ұсыныстар береді. Педагог-кәсіби бағдар беруші штаттық бірлігін енгізу мен біліктілікті арттыру бағдарламаларын тұрақты кадрлық базасын құрайды, ал КРІ бойынша мониторинг жүргізу сапаны басқаруға, кемшіліктерді анықтауға және оларды жедел жоюға мүмкіндік береді.

Ел экономикасы үшін жүйелі кәсіби бағдарлау – жастардың дайындығын ұлттық экономика салаларының нақты қажеттіліктерімен ұштастырудың тиімді

тетігі. ЕНА-ды тұрақты пайдалану және «мектеп–колледж/жоғары оқу орны–жұмыс беруші» серіктестігі білім беру мен еңбек нарығы арасындағы алшақтықты қысқартады, қайта даярлауға жұмсалатын шығындарды азайтады және жастардың өнімді жұмыспен қамтылуға көшуін жеделдетеді. Осы тетіктер креативті индустрияларды қоса алғанда, ұлттық экономиканың басым секторларының дамуына қолдау көрсетеді және олардың заманауи экономикалық процестерге кірігуін қамтамасыз етеді. Мемлекет деңгейінде мұндай жүйе еңбек ресурстарының сапасына және ұлттық экономиканың тұрақты өсуіне тікелей инвестиция болып табылады.

Жүйе бірнеше тірек қағидаттарға негізделген: Біріншіден, үздіксіздік: кәсіби бағдарлау барлық сатылардан өтеді – ерте танысудан (1–4-сыныптар) сынақтар мен жобаларға (5–9-сыныптар) және микробіліктіліктермен таңдауға дейін (10–11-сыныптар). Екіншіден, тәжірибеге бағыттылық: міндетті кәсіптік сынақтар және практиктермен кездесулер, рефлексия және нәтижені тіркеу. Үшіншіден, дәлелділік: mansap.enbek.kz сайтында валидацияланған құралдар мен түсінікті есептерді қамтитын диагностикалық контур. Төртіншіден, ведомствоаралық сипат пен серіктестік: мектептердің, колледждердің, жоғары оқу орындарының, жұмыс берушілердің және білім беруді басқарудың өңірлік органдарының бірлескен іс-қимылдары. Бесіншіден, инклюзивтілік және тең қолжетімділік: ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылар үшін форматтарды бейімдеу, тілдік қолжетімділік (қазақша/орысша), кедергісіз орта.

Тәрбиелік өлшем «Біртұтас тәрбие», «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасымен интеграциялану арқылы іске асады: еңбекке құрмет, адалдық, жауапкершілік, азаматтық белсенділік және қауіпсіздік мәдениеті кәсіби бағдарлаудың мазмұндық «өзегіне» айналады. Әрбір модуль – сынып сағатынан бастап кәсіптік сынаққа дейін – оқушылардың кәсіптік таңдауы бір мезгілде жеке және азаматтық болуы үшін құндылықтармен және қоғамдық пайдамен байланыстырылады.

Ұйымдастырушылық тұрғыдан жүйе келесілерді қамтиды: мектептің сүйемелдеу командасы (директордың орынбасары, педагог-кәсіби бағдар беруші, психолог, сынып жетекшілері), өңірлік үйлестіру (серіктестер және кәсіптік сынақ базаларының банкі, іс-шаралар күнтізбесі, кадрларды оқыту), сондай-ақ Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы (бұдан әрі – Академия) тарапынан әдіснамалық және әдістемелік сүйемелдеу (үлгілер, оқыту семинарлары, мониторинг). Бірыңғай КРІ нысандары бойынша жыл сайынғы мониторинг кері байланысты, деректердің салыстырмалылығын және түзету шараларын қабылдауды қамтамасыз етеді.

Осылайша, аталған әдістемелік нұсқаулық кәсіби бағдар беруді бір реттік іс-шаралармен нормативтік-құқықтық актілерде бекітілген, мектеп пен отбасы үшін түсінікті, оқушының мүдделеріне және еңбек нарығының нақты сұраныстарына бағытталған басқарылатын және өлшенетін процеске айналдырады. Бұл әдістемелік

әзірлемеді Қазақстан Республикасының әрбір мектебі мен өңірінде осындай жүйені енгізу үшін қажетті қағидаттар мен рәсімдер баяндалған.

1. Әдістемелік нұсқаулықтың мақсаты мен міндеттері

Нарықтың жылдам өзгеруіне: жаңа мамандықтар мен жұмыспен қамту форматтарының пайда болуына, икемді дағдыларға қойылатын талаптардың өсуіне және сапалы кадрлар үшін бәсекелестіктің күшеюіне байланысты жекелеген іс-шаралардан бірыңғай кәсіби бағдар беру процесіне көшу қажет.

Мұндай жағдайларда мектеп тек мамандықтар туралы ақпарат берумен шектеле алмайды. Ол үшін таңдауды сүйемелдеу маңызды: оқушыға қызығушылықтары мен қабілеттерін ұғынуға, оларды салалардың талаптарымен салыстыруға, кәсіптік сынақтар арқылы өзін нақты рөлдерде сынап көруге, содан кейін одан әрі оқуын және мамандыққа жету жолындағы алғашқы қадамдарын жоспарлауға көмектесу қажет.

Мұндай сүйемелдеудің нәтижелілігін қамтамасыз ету үшін 1–11 сыныптардың бүкіл оқу цикліне арналған, сатылар арасында нақты ауысулары бар жүйелі модель қажет: еңбек әлемімен ерте танысудан бастап жобалар мен сынақтарға, одан кейін микробіліктіліктер арқылы таңдауды бекітуге дейінгі кезеңді қамтиды. Қауіпсіздік регламенттері бар стандартталған кәсіптік сынақтар практикалық тәжірибе мен мағыналы рефлексия беруге мүмкіндік береді, ал дайындығы бар педагог-кәсіби бағдар берушілер және ата-аналармен, жұмыс берушілермен өзара іс-қимылдың түсінікті ережелері процесті басқарылатын әрі мектептер мен өңірлер арасында салыстырмалы етеді.

Жүйелі тәсіл оқу уәждемесі мен ынталануын арттырады, жасөспірімдерде өзін-өзі анықтау және жоспарлау дағдыларын қалыптастырады, 9 және 11 сыныптардан кейінгі «кездейсоқ таңдау» үлесін азайтады. Отбасы үшін бұл таңдауға қатысты белгісіздік пен жанжалдарды азайтып, болашақ туралы әңгімені «қызығушылықтар – қабілеттер – мүмкіндіктер» деп аталатын конструктивті жазықтыққа ауыстырады. «Біртұтас тәрбие», «Адал азамат» тәрбие беру бағдарламасымен интеграциялану таңдаудың құндылық негізін (еңбекке құрмет, жауапкершілік, азаматтық белсенділік) бекітеді, соның нәтижесінде кәсіби бағдар беру жекелеген іс-шаралар жиынтығы емес, тұлғаны тәрбиелеудің ажырамас бөлігіне айналады.

Әдістемелік нұсқаулықтың мақсаты

Оқушылардың қызығушылықтарына, бейімділіктеріне және қабілеттеріне оңтайлы сәйкес келетін мамандықты саналы таңдауға жағдай жасау.

Әдістемелік нұсқаулықтың міндеттері

- Кәсіби бағдарлауды ерте бастау және мамандық таңдаудағы уақтылы қолдауды дамыту.

- Бастауыш, негізгі және жоғары мектеп оқушыларының кәсіби бағдарлау бойынша негізгі құзыреттерін дамыту.
- Болашақ кәсіптік қызметті саналы таңдау үшін оқушылардың бейімділіктері мен мүмкіндіктеріне диагностика жүргізу.
- Креативті индустриялар мамандықтарына табысты интеграциялану үшін икемді дағдыларды қалыптастыру.
- Кәсіптік білім алуға деген уәждемені (мотивацияны) қалыптастыру.
- Ауылдық және шағын жинақты мектептер, сондай-ақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін кәсіби бағдарлаудың қолжетімділігін қамтамасыз ету.
- Кәсіби бағдарлау үшін ақпараттық ортаны құру және дамыту.
- Кәсіби бағдар берудің мазмұны мен технологияларын жаңғырту, тәжірибеге бағытталған жұмыс нысандарын енгізу.
- Жастарға кәсіби бағдарлау тұрғысынан қолдау көрсету үшін өзара іс-қимылдың және әлеуметтік серіктестіктің тиімді жүйесін құру.

Мақсатты аудитория: 1–11-сынып оқушылары, педагог-кәсіби бағдар берушілер, педагогтер, мектеп психологтары, ата-аналар, бизнес және еңбек нарығының өкілдері.

2. Қазіргі жағдайды талдау

Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы кәсіби бағдар беру жұмысының жай-күйіне жасалған талдау білім алушылардың кәсіптік өзін-өзі анықтауын тиімді сүйемелдеуге кедергі келтіретін жүйелік проблемалардың бар екенін көрсетеді. Бұл проблемалар институционалдық және мазмұндық-әдістемелік сипатта болып, білім беру саясаты мен адами капиталды дамыту контексінде кәсіби бағдар берудің рөлі мен функцияларын кешенді түрде қайта қарауды талап етеді.

2.1. Әлеуметтік-экономикалық контекст

Қазақстандағы қазіргі еңбек нарығы мамандықтардың қарқынды трансформациялануымен, жұмыспен қамту құрылымының өзгеруімен және икемді, пәнаралық құзыреттерге қойылатын талаптардың артуымен сипатталады. ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек ресурстарын дамыту орталығының деректеріне сәйкес [8], 2023 жылдың басында түлектердің 21%-ы алған мамандығы бойынша жұмыс істемейді, бұл кәсіптік таңдаудың саналы деңгейінің төмендігін және жастардың еңбек нарығының талаптарына дайындығының жеткіліксіздігін көрсетеді. Сонымен қатар, біліммен де, жұмыспен де қамтылмаған жастардың үлесі (NEET санаты) 15,1%-ды құрады, бұл әлеуметтік тұрақсыздық пен бейімделмеудің алаңдатарлық индикаторы.

Бұрын тұрақты болып саналған мамандықтар өзектілігін тез жоғалтуда, ал жаңа салалар (оның ішінде креативті индустриялар, цифрлық технологиялар, экосфера, биомедицина) кәсіптік даярлыққа мүлдем жаңа тәсілдерді талап етеді. Осы сын-қатерлер өңірлік және экономикалық шындықты ескере отырып, кәсіптік өзін-өзі анықтауды ерте және жүйелі түрде сүйемелдеу қажеттілігін күшейтеді.

2.2. Мектептердегі кәсіби бағдар беру жүйесінің жай-күйі

Бүгінгі таңда ел мектептерінің басым көпшілігіндегі кәсіби бағдар беру жұмысы бөлшектелген және институционалдырылмаған күйінде қалып отыр. Әртүрлі іс-шаралардың (сынып сағаттары, экскурсиялар, ата-аналар жиналыстары) болуына қарамастан, мектеп білімінің барлық сатыларында сабақтастықты, ведомствоаралықты және сүйемелдеудің вариативтілігін қамтамасыз ететін тұтас тәсіл жоқ.

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының мониторингтік зерттеулерінің нәтижелері бойынша (2024 ж.) [9]:

- Кәсіби бағдар беру педагогтерінің 56%-ы қайта даярлау мен біліктілігін арттыруға мұқтаж.
- Мектептердің 88%-ында арнайы кәсіби бағдарлау кабинеті жоқ.
- 4-сынып оқушыларының тек 20%-ында ғана мамандықтар туралы түсінік бар.
- 9-сынып оқушыларының 49%-ы кәсіби бағдарлау іс-шараларына қатыспаған.
- 11-сынып түлектерінің 31%-ы мамандықты жеке қызығушылықтары мен қабілеттеріне сүйенбей, ата-аналарының ықпалымен таңдайды.

- Білім алушылардың 81%-ы өз бейімділіктерін бағалау үшін диагностикалық құралдарды пайдаланбайды.
- Ата-аналардың 64%-ы мектепте өткізілетін кәсіби бағдар беру іс-шаралары туралы хабардар емес.

Мониторинг нәтижелері кәсіби бағдар беру жүйесін құру тәсілдерін, әсіресе ерте бастау, бағыттарды дараландыру және диагностика мен сүйемелдеудің заманауи әдістемелерін жүйелі түрде пайдалану бөлігінде қайта қарау қажеттігін растайды.

2.3. Әдістемелік және кадрлық қамтамасыз ету

Кәсіби бағдар беру қызметіне жауапты кадрларды кәсіби даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселесі әлі де өзекті болып қалуда. Заманауи шынайылық пен цифрлық технологияларға бағытталған мамандандырылған біліктілікті арттыру бағдарламаларының болмауы педагогтердің ынтасының төмендеуіне және кәсіби бағдар беру жұмысының сапасының нашарлауына әкеп соғады. Кәсіби бағдар беру функциялары көбінесе педагогтерге қажетті ресурспен пен тиісті жағдай жасалмай қосымша жүктеме ретінде беріледі, сондықтан бұндай жағдай қызметтің тиімділігін төмендетіп, формализмді тудырады.

Бұдан басқа, әдістемелік қолдау жүйесі нашар дамыған. Қолда бар материалдар негізінен сипаттамалық түрде ғана жасалады, білім алушының кәсіптік өсу траекториясын диагностикалау, кеңес беру, жоспарлау және көрнекілендіру бойынша заманауи құралдармен қамтылмайды.

2.4. Ведомствоаралық өзара іс-қимыл және жұмыс берушілердің қатысуы

Әлеуметтік әріптестікті тартудың тиімді тетіктерінің болмауы – негізгі кедергілердің бірі. Жұмыс берушілердің, кәсіби бағдарлау ұйымдарының, бизнес өкілдерінің кәсіби бағдарлау іс-шараларына қатысуы эпизодтық сипатқа ие. Шарттық, желілік, бағдарламалық өзара іс-қимыл жүйесі құрылмаған, бұл мектеп оқушыларының нақты кәсіби мамандармен кәсіптік сынақтардан өту, тағылымдамадан өту, жобалық қызметпен айналысу мүмкіндіктерін шектейді.

Сонымен қатар, қазақстандық білім беру контекстіне бейімделген, локализацияланған тесттер, бейнеконтент, геймификацияланған ресурстары бар жұмыс істеп тұрған кәсіби бағдарлау цифрлық платформалары іс жүзінде жоқ, бұл ақпараттық ортада тапшылық тудырады.

2.5. Қорытындылар

Осылайша, кәсіби бағдар беру жұмысының қазіргі жағдайы келесі жайттармен сипатталады:

- Білім алушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауын сүйемелдеудің біртұтас мемлекеттік жүйесінің болмауы;
- Кадрлардың жеткіліксіз дайындығы және әдістемелік базаның әлсіздігі;
- Білім алушылар мен олардың ата-аналарының хабардар болу деңгейінің төмендігі;
- Сыртқы әріптестер мен жұмыс берушілердің шектеулі қатысуы;

- Кәсіби бағдарлаудың цифрлық инфрақұрылымының болмауы.

Жоғарыда аталғандардың барлығы заманауи сын-қатерлерді ескере отырып, білім алушыларға кәсіби сүйемелдеу жүйесінің ғылыми-әдістемелік, мазмұндық, кадрлық және ұйымдастырушылық трансформациясын қамтамасыз ететін кәсіби бағдар беру бағдарламасын енгізу қажеттілігін негіздейді.

Елдегі кәсіби бағдар беру жұмысын қалыптастыруға және дамытуға ықпал ететін факторлар қатарына мыналарды жатқызуға болады:

1. Мектеп оқушыларымен кәсіби бағдар беру жұмысын мемлекеттік кадр және білім беру саясатының маңызды басымдықтары шеңберіне енгізу.

2. Кәсіби бағдар беру бағдарламасын енгізу. Ол әдістемелік нұсқаулық (ӘН) пен қалыптасып жатқан оқушыларымен кәсіби бағдар беру жұмысының қалыптасып келе жатқан өңірлік жүйесі арасындағы үйлесімді және тиімді өзара іс-қимыл жүйесін құруды талап ететін сын-қатер ретінде көрінеді.

3. Ел экономикасының инновациялық кластерінің белсенді дамуы және озық технологиялармен жұмыс істеуге дайын және перспективалы құзыреттерге ие кадрларға деген қажеттіліктің артуы. Осындай құзыреттерді игеруге және оларды кәсіби қызметте пайдалануға базалық дайындық кәсіби өзін-өзі анықтауды кәсіби бағдар берумен сүйемелдеудің ерте кезеңінде қалыптасады және мектеп оқушыларымен кәсіби бағдар беру жұмысының заманауи тәсілдерін, мазмұнын және нысандарын талап етеді.

4. Қазақстанның балалары мен жастарының кәсіби өзін-өзі анықтауын сүйемелдеу процесінің сапасы мен нәтижелілігіне мүдделі барлық негізгі субъектілердің (мемлекеттік басқару органдары, білім беру ұйымдары және педагогикалық қоғамдастық, жұмыс берушілер, білім алушылар мен олардың ата-аналары, кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеу саласындағы мамандар) кәсіби бағдар беру жұмысының маңыздылығын және оған жүйелі, ғылыми негізделген, перспективаға бағытталған сипат беру қажеттілігінің артуы.

5. Мүгедек балалар мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың отбасыларына бала үшін жеке білім беру бағытын таңдауға жауапкершілік негізінде және абилитациялық/реабилитациялық құзыреттілікті арттыру арқылы кәсіби өзін-өзі анықтау процесінің толыққанды қатысушылары ретінде қолдау көрсетуді қамтамасыз ету.

Кәсіби бағдар беру жұмысын қалыптастыру мен дамытудағы ықтимал тәуекелдер:

1. Бірқатар субъектілердің (жұмыс берушілер, ата-аналар қауымдастығының өкілдері, белгілі бір деңгейде білім беру ұйымдары) кәсіби бағдар беру міндеттерін бірлесіп шешу үшін жүйелі әріптестік қарым-қатынастарды құруға дайын болмауы;

2. Еңбек әлемі мен мамандықтар туралы мифтер мен теріс түсініктердің

таралуы, құндылықтардың бұрмалануы, әсіресе ата-аналық ортада туындайтын және, өз кезегінде, жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтау процесіне теріс әсер ететін факторлар;

3. Жеке білім беру ұйымы деңгейінде жүргізіліп жатқан кәсіби бағдар беру жұмысының «жеткіліктілігі» туралы елес, бұл көбінесе балалар мен жастардың кәсіби өзін-өзі анықтауын сүйемелдеу бойынша іс-шаралардың бірыңғай мониторинг, сапасын және нәтижелілігін бағалау жүйесінің болмауынан туындайды;

4. Педагогикалық қоғамдастықтың бір бөлігі тарапынан кәсіби бағдар беру қызметінің маңыздылығын жеткіліксіз түсінуі оның білім беру ортасындағы іске асырылу тиімділігін төмендетеді.

3. Кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеу жүйесінің әдіснамалық негіздері

Әдістемелік нұсқаулықты іске асыру екі деңгейде (микроденгей және макроденгей) жүзеге асырылады, олардың әрқайсысында процестің объектілері мен субъектілері, сондай-ақ көзделген мақсаттар айқындалады.

Микроденгей, негізі кәсіби бағдар берудің мазмұны болып табылады, ол жеке тұлғамен жұмысты қарастырады. Кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеу жөніндегі қызметтің объектісі – жеке тұлғаның кәсіби өзін-өзі анықтау субъектісі ретінде әрекет етуге қабілеттілігі, сондай-ақ көрсетілген әлеуетті қабілеттілікті іске асыруды қамтамасыз ететін ішкі және сыртқы жағдайлар жүйесі.

Микроденгейдегі кәсіби бағдар беру жұмысының субъектілері: кәсіби өзін-өзі анықтау процесінен өтіп жатқан жеке тұлғаның өзі және оның кәсіби өзін-өзі анықтау міндеттерін шешу процесінде тікелей өзара әрекеттесетін мамандар (кәсіби бағдар беру педагогтері, педагогтер, кеңесші-психологтар және т.б.) болып табылады. Білім алушылардың ата-аналарының осы қызметке саналы түрде араласуы үлкен маңызға ие.

Микроденгейде кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеу бойынша жұмыс келесі мақсаттарға жетуге бағытталған:

- мектептегі кәсіби бағдар беру үлгісін ұйымдастыру;
- кәсіби бағдар берудің білікті кадрларын даярлау;
- кәсіби бағдар беруді әдістемелік сүйемелдеу;
- субъектінің кәсіби бағдар беру үшін маңызды құзыреттерді игеруі, оның кейінгі бүкіл өмірінде кәсіби өзін-өзі анықтауға дайындығын қалыптастыру;
- Табысты түрде кәсіби тандау, субъектінің жеке кәсіби-білім беру траекториясын анықтауы және іске асыруы.

Макроденгей кәсіби бағдар беру жұмысын макроденгейде қамтамасыз ету үшін жағдай жасау процесіне тартылған түрлі әлеуметтік институттармен жүйелі жұмысты қарастырады:

- ынтымақтастық (ведомствоаралық өзара іс-қимыл, өңірлік кәсіби бағдар беру жүйесін дамыту, стейкхолдерлермен кәсіби бағдар беру жұмысы);

- ақпараттық қамтамасыз ету (кәсіби бағдар беру субъектілерінің жеке кабинеттері, диагностикалық құралдары, кәсіби бағдар беру жұмысын мемлекеттік үйлестірудің барлық құрамдас бөліктері бар бірыңғай цифрлық платформа құру);

- кәсіби бағдар беру тиімділігіне жыл сайынғы мониторинг жүргізу.

Кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеудің базалық қағидаттары:

Кәсіби бағдар беру үшін маңызды құзыреттерді игерген тұлғаның субъектілік белсенділігін қалыптастыруға бағытталу.

Өзін-өзі анықтаудың кезеңділігі мен кәсіби өзін-өзі анықтауды сүйемелдеудің үздіксіздігі.

Кәсіби бағдар беру жұмысын мемлекеттік үйлестіру, әдістемелік нұсқаулықтың (ӘН) өңірлік әлеуметтік-экономикалық, кадрлық және білім беру саясатына енгізілуі.

Балалармен және жастармен кәсіби бағдар беру жұмысын іске асырудағы әлеуметтік әріптестік үш деңгейде қамтамасыз етіледі:

1. полиорталық басқарудың үлгісі негізінде ведомствоаралық өзара іс-қимыл;
2. мемлекеттік-жекешелік әріптестік;
3. білім беру және басқа да ұйымдардың желілік өзара іс-қимылы.

Кәсіби бағдар беру жұмысының практикаға бағытталған сипаты кәсіби сынақтар мен басқа да осыған ұқсас нысандардың жан-жақты жүйесін қалыптастыруды көздейді.

Кәсіби бағдар беру қызметтерін алудың қолжетімділігі.

Келешектілік – заманауи кәсіби бағдар беру жұмысының мазмұнына қойылатын жетекші талап ретінде болашаққа бағытталу.

4. Әдістемелік нұсқаулығының мазмұны

4.1. Кәсіби бағдар беру жұмысын енгізу тетіктері.

Мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысының моделі.

Модель мамандықтармен танысып қана қоймай, кәсіби өзін-өзі анықтауға дайындығын қалыптастыруға мүмкіндік беретін негізгі кезеңдерден ретпен өтуді көздейді. Модельдің негізгі мәні оның аймақтық бейімделуі болып табылады, бұл жұмыссыздықты азайтуға, аймақтық экономиканың дамуын, елдің әлеуметтік-экономикалық, демографиялық, көші-қон және аймақтық ерекшеліктерін ескере отырып, жастарды жұмыспен қамтамасыз етуге бағытталған кәсіби бағдар беру саласындағы ойластырылған мемлекеттік саясатты құруды анықтайды.

Кәсіби бағдар беру жұмысының кезеңдері

Білім беру деңгейі	Кезеңдері	Жұмыс мақсаты
1-4 сыныптар	Дайындық кезеңі	Еңбекке деген қызығушылықты және

		мамандықтар туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру
5-7 сыныптар	Таңдауды өзектендіру	Еңбек нарығымен танысу, мотивацияны дамыту
8-9 сыныптар	Іздеу және анықтау	Бейімділіктерді диагностикалау, бағыттарды саналы түрде таңдау
10-11 сыныптар	Таңдауды нақтылау және жүзеге асыру	Білім беру және кәсіби траекторияны анықтау

Бастауыш мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысы

Дайындық кезеңі. Кәсіби бағдар берудің алғышарттары (1-4 сыныптар)

Мақсаты: білім алушыларда мамандық таңдаудың адамгершілік, идеялық негіздерін, еңбек қызметінің қоғамдық маңызды мотивтерін, белгілі бір мамандықтарға деген бастапқы қызығушылықты қалыптастыру.

Міндеттері: білім алушылардың оқудағы, қоғамдық пайдалы еңбекке деген қажеттіліктерін дамыту, оларды мамандықтар әлемімен таныстыруды жалғастыру, олардың әртүрлі мамандықтар бойынша қолжетімді еңбек түрлерін игеруіне, оларға деген қызығушылықты қалыптастыруға қол жеткізу.

Педагог- кәсіби бағдар берушінің функционалы:

- Бастауыш сынып мұғалімдеріне консультациялық қолдау көрсету;
- «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы мектеп жоспарына («Еңбегі адал – жас өрен», «Мамандықтар әлемі» жобасы) және 2025/26 оқу жылына арналған нұсқаулық-әдістемелік нұсқаулыққа (ерте кәсіби өзін-өзі анықтау, «Жұмысшы мамандықтар жылы») интеграциялау;
- Балалармен жұмыс істеудің ойын және танымдық нысандарына (викториналар, кәсіби бағдар беру ертегілері, үстел ойындары) арналған әдістемелік материалдарды іріктеу;
- Қолжетімді нысанда экскурсиялар мен мамандық иелерінің өкілдерімен кездесулерді ұйымдастыру;
- Оқушылардың кәсіби қызығушылықтары туралы деректерді жинау, бастапқы бақылаулар жүргізу, оларды білім алушылардың портфолиосына енгізу;
- Білім алушылардың қатысуына мониторинг жүргізу және қызығушылықтарын диагностикалауға қатысу (мұғаліммен бірлесіп).

1. Педагог-кәсіби бағдар берушінің мақсаты: Педагогтердің кәсіби бағдар беру жұмысын ұйымдастыру үшін дайын сценарийлермен және алгоритмдермен қамтамасыз ету (1-4-апталар), оларды енгізу процесін сүйемелдеу, нәтижелерді жинау, сапасына мониторинг жүргізу.

2. Рөлдер:

Педагог- кәсіби бағдар беруші – әдістемелік сүйемелдеу, оқыту, бірлесіп жоспарлау, супервизия, мониторинг, әріптестермен байланыс.

Бастауыш сынып мұғалімі – сценарийлер бойынша сабақтар өткізу, «Еңбек портфолиосына» артефакттер жинау, ата-аналармен жұмыс; ай сайынғы қысқаша кері байланыс.

Үйлестіруші – директордың тәрбие/оқу ісі жөніндегі орынбасары – жоспарларды бекітеді, кестелерді келіседі, мерзімдерді бақылайды.

3. Жылдық өзара іс-қимыл циклі (қашан және қалай)

Тамыз – қыркүйек

1. Бастауыш кеңес/мини-семинар (60–90 мин)
1-4 сыныптардың барлық бастауыш сынып мұғалімдері үшін: Н-1...Н-4 апталар деген не?; оны «Адал азамат» және ҮОЖ-пен қалай үйлестіру керек?; «Еңбек портфолиосын» қалай жүргізу керек?; қауіпсіздік техникасы; бейнемен жұмыс.

2. **Педагог-кәсіби бағдар берушінің бастапқы пакеті** (семинарда таратылады): жылдық күнтізбе (айлар бойынша 1-4 апталар), негізгі сабақтардың сценарийлері, бейнесілтемелер қоры (3–6 мин), сапа чек-парақтары, журналдар мен есеп беру бланкілері, ата-аналарға арналған жадынама.

Желтоқсан - мамыр

Жартыжылдық/жылдық мини-педкеңес (30–45 мин): жиынтық нәтижелер, үздік тәжірибелер, жоспарларды түзету.

Педагог- кәсіби бағдар беруші сыныптар бойынша жиынтық есеп пен келесі кезеңге арналған ұсыныстар дайындайды.

Бастауыш сынып мұғаліміне арналған пакет:

1 сынып

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (1-сынып)

Еңбекке оң көзқарас, мамандықтарға қызығушылық және ересектердің еңбек рөлдері туралы базалық түсініктерді «Әлемтану» тақырыптары және «Еңбекке баулу/Бейнелеу өнері» практикалары арқылы қалыптастыру. (№399 ҮОЖ-ға сүйене отырып: «Әлемтану» 1–4-сыныптар; «Еңбекке баулу» 1-сынып; «Бейнелеу өнері» 1-сынып).

2) Педагог- кәсіби бағдар беруші мен мұғалімнің бірлескен жұмысы

- Ай сайынғы шағын-брифинг (15–20 мин): 1 сынып сағатын, 1 шағын-

экскурсияны/бейне-турды, 1 ойындық кәсіби сынаққа, 1 отбасылық тапсырманы келісу.

- Рөлдерді бөлу: педагог - кәсіби бағдар беруші – үйлестіру, әріптестермен байланыс, мониторинг; мұғалім – сценарийлер бойынша сабақтар/сынып сағаттарын өткізу, портфолиоға деректер жинау.

- Іс-шараларды мектептің «Адал азамат» жоспарына және «Еңбегі адал – жас өрен»/»Мамандықтар әлемі» жобаларына енгізу.

3) 1-сыныптың «кірісі»

Бірінші сынып оқушылары отбасылық рөлдер және ересектердің еңбегі туралы бастапқы түсініктермен келеді; ҮОЖ-да бұл мектеп, отбасы, қауымдастық және қарапайым еңбек дағдылары туралы тақырыптармен («Әлемтану», «Еңбекке баулу»/»Трудовое обучение», «Бейнелеу өнері» / «Изобразительное искусство») қолдау табады.

4) 1-сыныптың айлар бойынша жоспары

Айлық формат: 1-апта – сценарий бойынша сынып сағаты/сабақ → 2-апта – бақылау/шағын-экскурсия (мектепте немесе бейне-тур) → 3-апта – ойындық кәсіби сынақ/шеберхана → 4-апта – отбасылық тапсырма + «Еңбек туралы портфолиоға» тіркеу. * А – апта

Айлық басымдықтар «Адал азамат» құндылықтарымен сәйкестендіріледі (құндылықтық негізді және «Еңбегі адал – жас өрен» жобасын қараңыз).

Қыркүйек – «Менің айналамдағы мамандықтар»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н1: Сабақ-әңгіме «Біздің мектепте кім еңбек етеді?».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н2: Мектеп бойынша экскурсия (асхана/медпункт/кітапхана).

Н2 (балама): Балалар кітапханасы бойынша виртуалды тур – қысқа бейне (3–6 мин)

Н3: «Кім не істейді?» лото ойыны.

Н4: «Менің отбасымның мамандықтары» отбасылық тапсырмасы (сурет + 3 факт).

Қазан – «Отбасының күзгі еңбегі» («Күзгі асар» байланысы)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Еңбек/Бейнелеу өнері)

Н1: «Кішкентай шеберлер» шеберханасы (қағаз бұйымдар; ұқыптылық, дәйектілік).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н2–Н3: «Күзгі асар» жәрмеңкесіне дайындық (ата-аналармен бірге жасалған бұйымдар).

Н2 (нан/наубайхана бойынша бейне-тур, 5–10 мин).

Қараша – «Танимын және ойлап табамын»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н1: «Өнертабыс деген не? Айналамыздағы мысалдар».

Н3: «Кішкентай инженер» ойындық кәсіптік сынақ (LEGO конструкторы/т.б.).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н2: «Ыңғайлы мектеп» шағын-хакатоны (сыныпты/мектепті жақсартуды салу).

Н2 (нан пісіру/цех туралы қосымша бейне): [YouTube сілтемесін толықтыру қажет, егер бар болса]

Желтоқсан – «Адамдар адамдарға көмектеседі»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар

Н1: Әңгіме «Дәрігерлер/өрт сөндірушілер/полицейлер кімдерге көмектеседі?».

Н3: Сюжеттік-рөлдік ойын «Көмек қызметтері».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар (қысқа мульт-роликтер 3–6 мин)

Н2/Н4: Құтқарушы-мамандықтар туралы таңдау.

Қаңтар – «Қысқы шеберханалар»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Еңбек)

Н1: «Сынып дизайны» шеберханасы (тәртіп, ұқыптылық).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н3: «Пошта/дүкен» ойыны (сыпайылық, есеп, кезектілік).

Н2/Н4: Отбасылық «демалыс күні шеберханасы» (қарапайым қолөнер бұйымы және фото).

Ақпан – «Менің қаламның мамандықтары»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н1: Шолу «Мамандықтардың белгілері мен құралдары».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н2: Асханаға/балалар кітапханасына экскурсия (варианттар).

Наурыз – «Көктемгі еңбек»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану + Еңбек)

Н1–Н3: Терезе алдына көкөніс отырғызу және күтіп-баптау кестесі.

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н4: Отбасылық серуен-бақылау «Біздің аулада кім жұмыс істейді?».

Сәуір – «Еңбек туралы кітаптар әлемі»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар

Н1-Н4: Кітапхана сағаты «Еңбек туралы кітап».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н3: Ата-анасының жұмысына экскурсия.

Мамыр – «Мамандықтар туралы не білдім»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар

Н1: Квест-қорытынды «Мамандықтар бізге өмір сүруге көмектеседі».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н3–Н4: 1–2 ата-ана-спикер қатысатын сынып мерекесі.

Жыл бойы «Мамандықтар әлемі» жобасының базалық элементерін енгізу – мектеп және жергілікті атқарушы органдармен келісілген мекемелерге/кәсіпорындарға бару жоспары (оның ішінде виртуалды).

5) 1-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында бала: еңбекке құрметпен қарайды; 10–12 мамандықты және әрқайсысының 2–3 еңбек затын атайды; ата-анасының біреуінің еңбегін сипаттай

алады (3–5 сөйлем/сурет); кем дегенде 2 ойындық кәсіптік сынаққа және 1 отбасылық белсенділікке қатысты; «Еңбек туралы портфолиосында» 2–3 артефактісі бар.

Оқу жылы ішінде (1-сынып үшін 33 оқу аптасы):

- Минимум: 17 сабақ x 35 минут = 9 сағ 55 мин

- Оптималды: 25 сабақ x 35 минут = 14 сағ 35 мин Ескерту: «сабақ» 35 минут деп есептеледі (1-сынып үшін стандарт). Бұл сағаттар оқу жоспарынан тыс қосылмай, қолданыстағы пәндерге («Әлемтану», «Еңбек/Бейнелеу өнері») және «Адал азамат» сынып сағаттарына біріктіріледі.

2 сынып

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (2-сынып)

Еңбекке деген оң көзқарасты нығайту, мамандықтар және олардың қоғамдық пайдасы туралы түсініктерді кеңейту; еңбек рөлдерін, құралдарын және қауіпсіздік ережелерін «танудан» қарапайым сипаттауға көшу. Мұны, ең алдымен, бастауыш мектеп деңгейіндегі №399 ҰОЖ-ға сүйене отырып, «Әлемтану» және «Еңбекке баулу»/«Жөркем еңбек» пәндері арқылы пәнаралық интеграция ретінде жүзеге асырамыз.

2) 2-сыныптың «кірісі»

Балалар отбасы, мектеп, қауымдастық туралы базалық лексиканы меңгерген, заттарды, құбылыстарды және қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды сенімді сипаттай бастайды – бұл ересектердің еңбегі, көмекші-мамандықтар, еңбек және қауіпсіздік ережелері туралы әңгімелер үшін негіз болып табылады. (2-сыныптың «Әлемтану» тақырыптарына сүйену).

3) 2-сыныптың айлар бойынша жоспары (сыныптық / сыныптан тыс бөлу)

Қыркүйек – «Мен және менің айналадағылардың еңбегі»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н-1: Сабақ «Менің сыныбым, менің мектебім: кім және не істейді?» (адамдардың рөлдері мен еңбек орындарының байланысы).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Бейнесабак/ролик «Мен және менің отбасым» (BilimLand онлайн-мектебі, 2-сынып).

Н-3: Ойын «Мектепке кім қалай көмектеседі?» (карточкалар: мамандық – орын – құрал).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Үйдегі кішкентай кезекшілік» (1 іс + фото/сурет, пайдасы туралы 2–3 сөйлем).

Қазан – «Күзгі мамандықтар және еңбек өнімдері»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Жөркем еңбек)

Н-1: Шеберхана «Наубайшының/аграрийдің төсбелгісі» (мамандық белгісі: қағаз, маркерлер; ұқыптылық және дәйектілік). Шеберхана «Наубайшының/аграрийдің төсбелгісі»: 35 минут ішінде балалар үлгі бойынша таңдаған мамандығының жеке төсбелгісін жасайды (атын жазады, символын салады, 3 құралын тізімдейді, жіп байлайды) және жұпта өз рөлін қысқаша таныстырады («Мен адамдарға былай көмектесемін...»).

Мақсаты – ұқыпты жұмыс арқылы іс-әрекеттердің реттілігін пысықтау, еңбектің қоғамдық пайдасы мен өзін-өзі таныстыру дағдыларын бекіту.

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2 (бейне-тур): Аралар балды қалай жасайды? – Vlippi рус. (Moonbug Kids) балалар шығарылымы – 5–7 мин.

Н-3 (ойын станциялары): «Гүлден балға дейін»

1-станция – «Гүл және шырын» (өсімдіктер карточкалары → фишкалармен «шырын жинау»);

2-станция – «Бал арасы ұясы» (картоннан жасалған «балауызы» бар рамка; «еңбекқор ара» рөлі);

3-станция – «Ара шаруашылығы» (арашы, ыс түтін, «балды алу» – «бал»-фишкаларын «банкларға» ауыстыру);

4-станция – «Қаптау және дүкен» («заңбаны» жапсыр, 1 сөйлем айт: «Мен адамдарға былай көмектесемін...»).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Өнім/зат және бұл кімнің еңбегі?» (ата-анамен шағын сұхбат).

Қараша – «Көмекші-мамандықтар және қауіпсіздік»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н-1: Сабақ «Өрт сөндірушілер, құтқарушылар, дәрігерлер: кімге және қалай көмектеседі?» (101/103 ережелері, қарапайым қауіпсіздік).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Өрт сөндіру бөліміне виртуалды экскурсия (балалар туры).

Н-3: Сюжеттік-рөлдік ойын «Диспетчер – бригада – көмек».

Н-4: Отбасылық тапсырма «Үйдегі қауіпсіздік жоспары» (2 ережені жаттау + сурет).

Желтоқсан – «Пошта және логистика: хат адресатқа қалай жетеді»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н-1: Сабақ «Хаттың жолы: автордан алушыға дейін» (мекенжай, индекс, командалық жұмыс ретінде сұрыптау).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Поштаға бейне-тур (балалар үшін).

Н-3: Ойындық кәсіби сынақ «Сынып поштасы» (қарапайым ашық хаттарды толтырамыз, мөр-макет, ұяшықтар бойынша «сұрыптау»).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Алғыс хат» (адресат – туысқан/мұғалім).

Қаңтар – «Сервис және қонақжайлылық»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Көркем еңбек)

Н-1: Шеберхана «Сервис мамандығының белгісі/бейджі» (тазалаушы, кітапханашы, сатушы; еңбек мәдениеті, сыпайылық).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Бақылау: мектеп кітапханасы/асханасы қалай жұмыс істейді (мектеп ішіндегі шағын-экскурсия).

Н-3: Ойын «Сыпайы қызмет көрсету ережелері» (рөлдік диалогтар «сатып алушы–сатушы»).

Н-4: Отбасылық «қамқорлық қызметі» (үйде көмек – 1 шағын іс).

Ақпан – «Менің қаламның мамандықтары»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану)

Н-1: Сабақ-шолу «Қала мамандықтарының белгілері, киімдері және құралдары».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Виртуалды экскурсия: кітапхана/музей (BilimLand-тағы 2-сыныпқа арналған таңдаулардан немесе 2-сыныптың YouTube-плейлистінен қысқа ролик) таңдаулар және 2-сыныптың плейлисті.

Н-3: Ойын «Сипаттама бойынша мамандықты тап».

Н-4: Отбасылық бақылау «Менің ауламда/ЖАО-да/ХҚКО- кім жұмыс істейді?».

Наурыз – «Еңбек экологиясы: сақтаймыз және жасаймыз»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану + Көркем еңбек)

Н-1: Көкөніс отырғызу/күту (бақылау кестесі, кезекшілік).

Н-3: Шеберхана «Затқа жаңа өмір беру» (қарапайым қайта өңдеу: қағаз/картон).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: Қалдықтарды қайта өңдеу/сұрыптау туралы бейнесюжет. Балаларға арналған бөлек жинау туралы қысқа ролик: қайта өңдеу деген не, қандай контейнерлер болады (қағаз, пластик/металл, шыны), нені араластыруға болады және болмайды, және неге сұрыптау табиғатқа көмектеседі.

Н-4: Отбасылық тапсырма «Үй/аула үшін бір пайдалы іс».

Сәуір – «Еңбек туралы кітап»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар

Н-1: Кітапхана сағаты «Еңбек адамдары туралы әңгімелер» (оқу/талқылау, 1 сурет немесе шағын-рецензия).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-2: «Кітаптар қалай пайда болады» (баспаханаға виртуалды экскурсия, 3–6 мин).

Мазмұны: макеттен бастап баспаға және түптеуге дейінгі кітаптың жолы; баспа машинасын басқарушы, баспашы деген кім, неліктен сапаны бақылау маңызды.

Сілтеме.

Мамыр – «Мамандықтар туралы не білдім»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар

Н-1: Қорытынды квест «Қалаға кім өмір сүруге көмектеседі?» (станциялар: медицина, қауіпсіздік, сервис, өндіріс).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар

Н-3–Н-4: 1–2 ата-ана-спикер қатысатын сынып мерекесі (әрқайсысы 5–7 мин).

Сабақтар мен көрнекі құралдарды дайындау үшін BilimLand-тағы бастауыш мектептің «Әлемтану» жалпы бөлімдерін пайдалану ыңғайлы (конспектілер, тапсырма идеялары және қысқа роликтер бар).

4) 2-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында 2-сынып оқушысы:

- еңбекке және қоғамдық көмекшілерге құрметпен қарайды;
- 15–18 мамандықты және әрқайсысының 2–3 сипаттамалық құралын/атрибутын атайды;
- «қай жерде және кім еңбек етеді» дегенді ажыратады, «өндірістен тұтынушыға дейін» қарапайым тізбектерді түсінеді (нан/кітап/пошта мысалында);
- кем дегенде 3 ойындық кәсіби сынаққа және 2 отбасылық белсенділікке қатысады;
- «Портфолиода» 3–4 артефактісі бар (бұйымның/істің фотосы, мамандық карточкасы, шағын-әңгіме, ашық хат). Бұл нәтижелер ӘН дайындық кезеңінің мақсаттарына және бастауыш мектептің ТҮЖ тақырыптарына сәйкес келеді.

Оқу жылы ішінде (2-сынып үшін 34 оқу аптасы):

- Минимум: ~18 сабақ × 40 мин = ~12 сағат;
- Оптималды: ~27 сабақ × 40 мин = ~18 сағат.
-

Ескерту: Сағаттар «Әлемтану» және «Көркем еңбек» пәндеріне, сондай-ақ «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы сынып сағаттарына біріктіріледі, оқу жоспарынан тыс қосылмайды.

3 сынып

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (3-сынып)

Еңбекке деген құрметті нығайту және қарапайым өндірістік және сервистік тізбектерді («шикізаттан өнімге дейін», «қызмет/қызметкер қалай жұмыс істейді») зерделеу арқылы мамандықтар туралы түсініктерді кеңейту, бұл ретте «Маман» дайындық кезеңіне (1–4-сыныптар – еңбекке қызығушылықты және бастапқы кәсіби түсініктерді қалыптастыру), «Адал азамат» құндылықтарына (әсіресе «еңбексүйгіштік және кәсібилік») және ҮОЖ мазмұндық бағыттарына («Әлемтану», «Еңбекке баулу»/«Көркем еңбек») сүйену.

2) 3-сыныптың «кірісі»

3-сыныптың басына қарай балалар заттарды/құбылыстарды сенімді сипаттайды, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнатады – бұл еңбек тізбектері және мамандықтардың қоғамдық пайдасы туралы әңгімелер үшін негіз болып табылады. ТҮЖ-да бұл «Әлемтану» (социум, табиғи ресурстар, қауіпсіздік)

және «Көркем еңбек» (қарапайым бұйымдарды жоспарлау және жасау) арқылы жүзеге асады. Bilimland+1

3) 3-сыныптың айлар бойынша жоспары (сыныптық / сыныптан тыс бөлу)

Қыркүйек – «Білім құралдары» (кеңсе және еңбек)

Н-1: Сабақ «Оқуға көмектесетін заттар қалай жасалады?» (дәптер, қарындаш; шикізат → өндіріс → дүкен).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Бейне-тур «Қарындаштарды қалай жасайды» (үзінді 3–6 мин).

Н-3: Шеберхана «Өз мамандық белгіңді ойлап тап» (тандалған мектеп мамандығы үшін белгіше/стикер – кітапханашы, лаборант, кезекші).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Үйдегі бір зат – бұл кімнің жұмысы?» (фото/сурет + 2 сөйлем).

Қазан – «Фермадан стаканға дейін» (тамақ өндірісі)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Әлемтану):

Н-1: Сабақ «Сүт қалай өнімге айналады?» (фермер – сүт зауыты – дүкен; мамандықтар мен гигиена ережелері).

Н-2: Сүт зауытына виртуалды экскурсия (үзінді 3–6 мин).

Н-3: Ойын-станциялар «Сапа бақылау»

(температураны/маркировка/көлікті тексеру – карточкалар).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Менің тоңазытқышымдағы нелерді адамдар жасаған?».

Қараша – «Медиа және байланыс»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Жаңалықтарды кім жасайды? Медиа-команда мамандықтары» (репортер, оператор, монтажер; медиагигиена).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Бейнесюжет «Мектеп теледидары: репортажды қалай түсіреміз» (3–7 мин).

Н-3: Кәсіби сынақ «Сыныптың шағын жаңалықтары» (рөлдерді бөлу, 30–60 секундтық сюжет жазу).

Н-4: Отбасылық тапсырма «30 секундта нені түсіру керек? Идея + 3 кадр».

Желтоқсан – «Жеткізу және логистика»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Сәлемдеме үйге қалай жетеді?» (сұрыптау, маршруттар, жеткізу мамандықтары; мекенжай ережелері).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Пошта қызметінің сұрыптау орталығына бейне-тур (қысқа үзінді).

Н-3: Ойын «Маршруттар және сұрыптау» (ұяшық-қораптар, «штрихкодтар», сканер-макет).

Н-4: Отбасылық ашық хат «Жеткізушілерге рахмет».

Қаңтар – «Үйдегі жылу және су»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Таза су қайдан келеді? Бұған кім жауапты?» (инженер-эколог, станция операторы).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Балаларға арналған суды тазарту/қорғау туралы бейнесюжет (3–6 мин).

Н-3: Шеберхана «Мини-сүзгі» (құм/көмірмен тәжірибе + қауіпсіздік ережелері).

Н-4: Отбасылық чек-парақ «Үйде суды үнемдейміз» (3 тармақ).

Ақпан – «Менің қаламның мамандықтары: сервис және қауіпсіздік»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Қаланың жұмыс істеуіне кім көмектеседі?» (сервис/қауіпсіздік қызметтері; сыпайылық және ТҚ).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Бейне-тур «Ауыз суды қалай тазартады» (балалар станциясы, 3–6 мин; үзінді алу).

Н-3: Рөлдік ойын «Диспетчер – бригада – өтінім» (Сантехникалық қызмет).

Н-4: Отбасылық бақылау «Көшеде қандай қызметтерді көреміз?».

Наурыз – «Экология және қайта өңдеу»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Неліктен қалдықтарды сұрыптау керек? Нені қайта өңдеуге болады?» (қағаз/пластик/шыны; қауіпсіздік).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2: Қысқа ролик «Recycling for Kids» (3–5 мин; пластик/шыны/қағаз туралы бөлімді таңдау).

Н-3: Ойын-станциялар «Үш контейнер» (дұрыс орналастыр + неліктен екенін түсіндір).

Н-4: Отбасылық шағын-экочеллендж (1 апта – «бөтелкелер/қағаз бөлек»).

Сәуір – «Технологиялар және шеберханалар»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар (Көркем еңбек):

Н-1: Шағын-жоба «Мектеп кеңістігін жақсарту» (эскиз → қағаздан/картоннан жасалған бұйым).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне-тур): «Мектеп дәптерлерін қалай жасайды» (3–6 мин, үзінді алу).

Түсінікті технологиялық желі: қағаз → баспа → кесу → бүктеу → түптеу → орау.

Сілтемелер:

Н-3 (кәсіби сынақ): «Дәптер мұқабасының дизайнері және маркерлеуші» (жұпта жұмыс).

1. Жылдам «шағын-конвейер»: 4 парақ А4 қағазды екіге бүктеу (макет-дәптер), мұқабаны жапсыру, «маркерлеуді» қою, сапаны бақылау.

2. Қысқаша қорғау: «Біздің дәптер мына пәнге арналған... Ол несімен ыңғайлы?».

Н-4: Отбасылық тапсырма «Үйдегі бір технологиялық процесс» (бақылау + 2 сөйлем).

Мамыр – «Қорытынды: мамандықтар бізге өмір сүруге көмектеседі»

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Квест «Адамдарға ыңғайлылықты кім және қалай жасайды?» (станциялар: тамақ, су, байланыс, жеткізу).

Н-3/Н-4: 1–2 ата-ана-спикер қатысатын «Менің қаламның мамандықтары» сынып мерекесі (әрқайсысы 5–7 мин). Ескерту: 3-сыныптар 34 оқу аптасы оқиды, жоспарды осы шеңберде айлар бойынша ұстау ыңғайлы; кәсіби бағдар беруді «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы және мектептің жылдық жоспарына енгіземіз.

4) 3-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында 3-сынып оқушысы:

- 18–20 мамандықты атайды және қарапайым процестің 3–4 қадамын сипаттай алады (мысалы, сүт: ферма → зауыт → дүкен → тұтынушы);
- сервис/логистика/медиа командаларындағы 2–3 рөлді ажыратады және олардың қоғамдық пайдасын түсіндіреді;
- кем дегенде 3 ойындық кәсіби сынақ, кем дегенде 2 шағын-жоба және Еңбек туралы портфолиосында кем дегенде 3 артефактісі бар;
- «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламаларының құндылықтарын іс-әрекетінде көрсетеді (сыпайылық, ұқыптылық, жауапкершілік). ӘН дайындық кезеңімен және 2025/26 оқу жылына арналған ОӘН басымдықтарымен сәйкестендірілген.

Оқу жылы ішінде (3-сынып үшін 34 оқу аптасы):

- Минимум: ~18 сабақ × 40 мин = ~12 сағат;
- Оптималды: ~27 сабақ × 40 мин = ~18 сағат.

Ескерту: Сағаттар «Әлемтану» және «Көркем еңбек» пәндеріне, сондай-ақ «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламалары сынып сағаттарына біріктіріледі, оқу жоспарынан тыс қосылмайды.

4 сынып

4-сынып: кәсіби бағдар беру (ӘН дайындық кезеңі)

1) Мақсаты (4-сынып)

Мамандық топтары (инженерия, көлік, энергетика, сервис, АТ, агротехника, тоқыма) туралы түсініктерді кеңейту, әрқайсысының рөлін және қарапайым сапа/қауіпсіздік нормаларын көре білуді үйрету арқылы 5-сыныпқа өтуге дайындау.

2) «Адал азамат» бағдарламасымен ықпалдастыру

Айлық құндылықтарға (қыркүйек – еңбексүйгіштік және кәсібилік; қазан – тәуелсіздік және патриотизм; ...) және мектеп жобаларына («Еңбегі адал – жас өрен», «Мамандықтар әлемі», жәрмеңкелер, жарияланымдар) сүйенеміз.

3) 4-сыныпқа «кірісте» не бар

Балалар процестерді сипаттауды, мамандықтарды салыстыруды, қарапайым тапсырмаларда сапа чек-парағы бойынша жұмыс істеуді (1–3-сыныптар) игерген. 4-сыныпта командалық жұмысты, қауіпсіздік/сапа ережелерін, шағын-жобаларды күшейтеміз. ҮОЖ/ОӘН-ге сәйкес, кәсіби бағдар беруді оқу-тәрбие жұмысының бір бөлігі ретінде ұйымдастыру ұсынылады.

4) 4-сыныптың айлар бойынша жоспары (1-4-апталар)

Тақырыптарды «Адал азамат» құндылықтарымен байланыстырамыз.

Қыркүйек – «Инженерлер және көпірлер» (еңбексүйгіштік және кәсібилік)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Көпір салмақты қалай ұстайды?» (күш, пішін, құрылысшылар командасы).

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): Көпірлер неге сонша берік? (SciShow Kids, 3–5 мин). YouTube

Н-3: «Қағаз көпір»: командалар парақтардан/таяқшалардан көпір салады, жүгін тексереді (чек-парақ: беріктігі, ұқыптылығы, материалды үнемдеу).

Н-4: Отбасылық фото/бақылау «Біздің қаламыздағы көпір: оған кім қызмет көрсетеді?».

Қазан – «Жолдар және жолшылар» (тәуелсіздік және патриотизм)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Жолды қалай салады: қабаттары, техникасы, қауіпсіздік».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Жолды қалай салады» (Синий трактор; үзінді 3–6 мин). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Таңбалаушылар»: қиылыс макеті (картон/лента), бригада жоспар бойынша «зебра» мен жол белгілерін салады.

Н-4: Отбасылық маршрут «Мектепке дейінгі қауіпсіз жол» (схема + 3 ереже).

Қараша – «Жел энергетикасы» (әділеттілік және жауапкершілік)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Желден шамға дейін: кім неге жауап береді».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Жел электр станциясы қалай жұмыс істейді» (үзінді 3–6 мин). YouTube

Н-3: Шеберхана «Жел дөңгелегі»: моделін құрастырамыз, қалақтардың тиімділігін салыстырамыз.

Н-4: Отбасылық шағын-аудит «Үйде энергияны қайда үнемдейміз?».

Желтоқсан – «Қонақжайлылық және асхана» (бірлік және ынтымақтасстық)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Мейрамхана командасы: бас аспаз, әкімші, даяшы; тазалық стандарттары».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Алты маусым мейрамханасының асханасы бойынша экскурсия» (үзінді таңдау 3–6 мин). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Сервис»: команда «балалар мәзірін» ойлап табады және сыпайылық чек-парағы бойынша «қонақтарға» қызмет көрсетеді.

Н-4: Отбасылық ашық хат «Бізді тамақтандыратын және қызмет көрсететін адамдарға рахмет».

Қаңтар – «Метеоролог және қауіпсіздік» (заң және тәртіп)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Болжамды кім жасайды және ауа райы бұзылған кезде қауіпсіздік ережелері неге маңызды».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Ауа райын қалай болжайды» (Развлечеба; 3–6 мин). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Ауа райы шағын-студиясы»: синоптик/оператор/редактор рөлдері; мектеп үшін 30–60 секундтық болжам түсіреміз.

Н-4: Отбасылық жоспар «Қатты жел/қар болғанда не істеу керек» (3 ереже).

Ақпан – «Новаторлар: 3D баспа немесе визуалды бағдарламалау» (жасампаздық және жаңашылдық)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Идеядан прототипке дейін». Идея – сыныптағы өмірді қалай жақсартуға болады. Прототип – сол идеяның жылдам қағаз моделі. Мысалы, маркер ұстағыш: парақты бүктеп, бір бөлігін скотчпен жапсырсаң – маркер жоғалмайды.

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

(А нұсқасы):

Н-2 (бейне): «Сюжеттегі балалар: 3D-принтер қалай жұмыс істейді» (3–6 мин). YouTube

Н-3: Шеберхана «Бөлшек жобасы»: сызба бойынша қағаз макет, өлшемдерін бақылау.

(Б нұсқасы (АТ)):

Н-2 (бейне): «Балаларға арналған кәсіби бағдарлау: неден бастау керек?» (3–6 мин). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Алгоритмист»: карточкалармен «ақылды есік/жарық» алгоритмін құрастырамыз.

Наурыз – «Агротехника: жылыжай және гидропоника» (тәуелсіздік және патриотизм)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Жылыжай жыл бойы тамақты қалай береді: агротехникалық команда мамандықтары».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «160-балабақшадағы гидропоника» (3–6 мин; түсінікті балалар форматы). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Мини-көшет»: салат/пиязды өсіреміз, бақылау жүргіземіз (сапа кестесі).

Н-4: Отбасылық тапсырма «Терезедегі көкөніс».

Сәуір – «Тоқыма: футболканың жолы» (еңбексүйгіштік және кәсібилік)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Сабақ «Киімді кім жасайды: шикізаттан дайын өнімге дейін; адал еңбек».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Киімді қалай тігеді?» «Неліктен? «Қайырлы таң, балақайлар!» (үзінді 3–6 мин). YouTube

Н-3: Кәсіби сынақ «Дизайнер және маркерлеуші»: төсбелгі, өлшем, күту белгілері; чек-парақ бойынша тексеру.

Н-4: Отбасылық төсбелгі «Менің затыма қалай күтім жасау керек».

Мамыр – «Технологиялар және фабрикалар: Лего/конвейер» (бірлік және ынтымақтастық)

Сыныптық/сабақтық іс-шаралар:

Н-1: Квест «Конвейердегі команда: әр рөлдің маңызы неге маңызды».

Сыныптан тыс/сабақтан тыс іс-шаралар:

Н-2 (бейне): «Лего фабрикасы: текшелерді қалай жасайды» (үзінді 3–6 мин). YouTube

Н-3/Н-4: «Менің қаламның мамандықтары» мерекесі (шағын-жәрмеңке + 1–2 ата-ана-спикер).

Ескерту: ОӘН/Адал азаматқа байланыстыру: айлық тақырыптар мен жобаларды ОӘН-2025/26 ұсынғандай құндылықтардың күнтізбелік логикасына сай құрастырамыз (қыркүйек... мамыр).

5) 4-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында оқушы:

- Әр түрлі салалардан (инженерия, құрылыс, көлік, энергетика, сервис, АТ, агротехника, тоқыма) 25-тен астам мамандықты атайды;
- Қарапайым процестің 4–5 қадамын және командадағы 2–3 маманның рөлін сипаттайды (мысалы, сүт → зауыт → дүкен → сатып алушы; сәлемдеме → сұрыптау → жеткізу);
- Кем дегенде 4 ойындық кәсіби сынақ мен «Еңбек туралы портфолиосында» кем дегенде 4 артефактісі бар;
- «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасының құндылықтарына сай мінез-құлықты көрсетеді (сыпайылық, ұқыптылық, қауіпсіздік ережелерін сақтау). ӘН (1–4-сыныптардың дайындық кезеңі) сәйкестендірілген.

Оқу жылы ішінде (4-сынып үшін 34 оқу аптасы):

- Минимум: ~18 сабақ × 40 мин = ~12 сағат;
- Оптималды: ~27 сабақ × 40 мин = ~18 сағат.

Нормативтік-әдістемелік негіз

- ОӘН-2025/26: 2–11-сыныптар – 34 оқу аптасы; педагог-кәсіби бағдар берушінің жұмысы мен «Жұмысшы мамандықтар жылына» баса назар аударылады.

- «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасының: айлар бойынша құндылықтық негізі; мектеп жобалары («Еңбегі адал – жас өрен», «Мамандықтар әлемі», жәрмеңкелер).

- ӘН тұжырымдамасы: дайындық кезеңі 1–4-сыныптар – еңбекке қызығушылық, бастапқы түсініктер; кәсіби бағдар берушінің функционалы (материалдарды іріктеу, кездесулер, қызығушылықтар деректерін жинау, портфолио).

4-сынып түлегінің құзыреттері (дайындық кезеңі)

1. Мотивациялық-құндылық

- Әр түрлі мамандық иелерінің еңбегін саналы түрде құрметтейді; олардың жұмысының қоғамға несімен пайдалы екенін түсіндіреді;

- Еңбексүйгіштік, ұқыптылық және нәтижеге жауапкершілік танытады («Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасының логикасы).

2. Кәсіби бағдарлаудан хабардар болуы

- Әр түрлі салалардан (инженерия, құрылыс, көлік, энергетика, сервис, АТ, агротехника, тоқыма) кемінде 25 мамандықты атайды;

- Бір командадағы 2–3 маманның рөлін ажыратады (мысалы, құрылыс, мейрамхана, логистика).

3. Қарапайым технологиялық тізбектерді түсіну

- «Шикізаттан өнімге/қызметке дейін» процесінің 4–5 қадамын Сипаттайды (мысалы, сүт → зауыт → дүкен → сатып алушы; сәлемдеме → сұрыптау → жеткізу);

- Қадамды жауапты мамандықпен және базалық сапа/қауіпсіздік Ережесімен байланыстырады.

4. Еңбек құралдары мен ортасы

- Таңдалған мамандықтың 2–3 сипаттамалық құралын/атрибутын таниды және атайды;

- Оқу материалдарымен және жабдықтарымен жұмыс істегенде қарапайым қауіпсіздік ережелерін сақтайды.

5. Командалық жұмыс және қарым-қатынас

- Шағын-жобада рөлдерді бөледі (орындаушы, сапа бақылаушы, таныстырушы);

- Ережелер туралы келіседі, құрдастарымен және ересектермен сыпайы қарым-қатынас жасайды (сервис мәдениеті).

6. Жобалық-технологиялық әрекет («идеядан прототипке дейін»)

- Мектеп/үй ортасын жақсартудың қарапайым идеясын тұжырымдайды;

- Бұйымның эскизін және қағаз прототипін жасайды, оны чек-парақ бойынша тексереді (мақсаты, тұрақтылығы, ұқыптылығы), жақсартулар енгізеді.

7. Оқу-практикалық кәсіби сынақтар
- Кемінде 4 ойындық кәсіби сынақтан өткен (шеберханалар, конвейер, сервис, логистика);
  - Нұсқаулық бойынша тапсырмаларды орындайды және нәтижені тіркейді (фото, қолтаңба, шағын-есеп).
8. Ақпараттық және медиа сауаттылық
- Ай тақырыбы бойынша қысқа бейнесюжеттерді (3–6 мин) қарайды және 2–3 фактіні алады;
  - Оқу ролигі мен жарнаманы ажыратады, спикерге/бейнеге бір мағыналы сұрақ қояды.
9. Экологиялық және азаматтық жауапкершілік
- Қалдықтарды сұрыптаудың, суды/энергияны үнемдеудің неге маңызды екенін түсіндіреді;
  - Үйде және мектепте жауапкершілікті мінез-құлықтың кемінде 3 жеке ережесін келтіреді.
10. Өзін-өзі таныстыру және рефлексия
- Жасалған жұмысы туралы қысқаша (30–60 сек) әңгімелейді: не істеді, нені үйренді, нені жақсарттады;
  - «Еңбек туралы портфолиосын» ресімдейді: кемінде 4 артефактісі бар (сурет/бұйым фотосы, мамандық карточкасы, шағын-әңгіме).

Негізгі мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысы

Бірінші кезең. Кәсіби таңдау тақырыбын өзектендіру (5-7-сыныптар)

Мақсаты: Оқушыларда кәсіби бағыттылықты, яғни қоғамға қажетті мамандықтар мен мульти-мамандықтарды таңдауға деген ынтаны қалыптастыру.

Міндеттері: Оқушыларды осы экономикалық ауданға қазіргі уақытта қажетті мамандықтармен мақсатты түрде таныстыру, жаппай жұмысшы мамандықтар туралы білімдерін тереңдету, оларға деген қызығушылықтарын арттыру, кең политехникалық негізде практикалық еңбек дағдыларын жетілдіру.

Мектеп бойынша кәсіби бағдар беруді үйлестірушінің рөлі (директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары)

Міндеті: 5–7-сыныптардағы кәсіби бағдар беру жұмысының тұтас жоспарлануы мен іске асырылуын қамтамасыз ету, сабақтық және сабақтан тыс іс-шараларды үйлестіру, қауіпсіздік пен есеп беруге жауап беру.

5–7-сыныптардағы педагог - кәсіби бағдар берушінің (ПКББ) функционалы

ПКББ кіммен жұмыс істейді:

- Пән мұғалімдері (математика, қазақ/орыс тілі мен әдебиеті, тарих,

география, биология, химия, физика, информатика, технология/бейнелеу өнері және т.б.);

- Сынып жетекшілері (5–7-сыныптар);
- Педагог-психолог (қызығушылық, дағды, жетістіктер бейінін диагностикалау).

ПКББ-ның негізгі міндеттері:

- Педагогтер үшін пәндерге кәсіби бағдар беруді біріктіру конструкторымен оқыту семинарын өткізу (1,5–2 сағат);
- Пән мұғалімдерімен бірлесіп пәндер бойынша «ықпалдастыру карталарын» дайындау (әр тоқсанға кәсіби бағдар беру бағытындағы 2–3 тақырып);
- Кәсіби бағдар беру кабинетін құру (виртуалды нұсқасы мүмкін);
- Іске асырылуын сүйемелдеу: жоспарлау, кейстер/жобалар таңдау, сабақтарға қатысу, кері байланыс;
- Әр сыныпқа тоқсанына кемінде 1 рет кәсіби сынақтар/экскурсиялар ұйымдастыру;
- Ата-аналармен кәсіби бағдар беру жұмысын жүргізу;
- Мониторинг жүргізу (журналдар, актілер, портфолио), тоқсандық есептер мен кейс-банк қалыптастыру.

Пән мұғалімдері мен сынып жетекшілеріне арналған оқыту семинарының құрылымы (90–120 мин)

1. Неліктен ықпалдастыру қажет: сабақ тақырыбының өңірдегі нақты рөлдермен және мамандықтармен байланысы (15 мин).
2. Ықпалдастыру үлгілері (15 мин):
  - Жаңа материалды түсіндіру кезінде «1–2 минуттық мамандық»;
  - «Мамандықтың құпиясы» пәндік кейсі (шағын-сюжет, деректер, артефакт);
  - Білімді қолдануға арналған кәсіби бағыттағы тапсырма/шағын-жоба (15–30 мин);
  - «Мамандық қонағы» (онлайн/офлайн) немесе бейне-қосылу (5–7 мин);
  - Оқушының рефлексиясы: «Мен мамандық туралы/өзім туралы не түсіндім?» (2–3 сөйлем).
3. Тапсырма конструкторы (20 мин): мақсаты, кәсіби рөлі, ресурсы (деректер/макет), критерийлер.
4. Шағын топтарда пәндер бойынша практикум (30–40 мин): жақын тақырыпқа сәйкес 1 кәсіби тапсырма әзірлеу.
5. Кәсіби сынақтар/экскурсиялар (10 мин): қауіпсіздік талаптары, логистика, чек-парақ.
6. Мониторинг және портфолио (10 мин): қалай тіркеу керек, артефакт үлгілері.

Ұсынылады:

1. Әр оқу сабағында жаңа тақырыпты түсіндіру (сондай-ақ қорытындылау

/қайталау) кезінде мұғалім ұзақтығы 2–3 минуттық қысқа кәсіби бағдар беру кірістіруін (бұдан әрі – «КБ-кірістіру») орындайды.

2. КБ-кірістірудің мазмұны (кемінде 2 позиция):

- Зерделенетін тақырыпқа байланысты қандай мамандықтар/лауазымдар бар;

- Практикадағы нақты міндеттер (маман не істейді, кейс үлгісі);

- Құралдар/технологиялар/БҚ (жұмыста нені қолданады);

- Негізгі құзыреттер (не істей білу қажет, оның ішінде мета-дағдылар);

- Мұндай рөлдерге қайда оқытады (колледждер/ЖОО/ОӨК), басымдық – өңірлік бағдарламалар;

- Тақырып бойынша сұранысқа ие және жаңа/жоғалып бара жатқан мамандықтар туралы қысқаша анықтама (мүмкіндігінше).

3. Іске асыру нысандары (мұғалімнің таңдауы бойынша): шағын-мысал, микрокейс, «практикадан» 1–2 сұрақ, құралды/сервисті көрсету, қысқа бейне (≤ 2 мин), түлек/тәлімгердің дәйексөзі, «мамандықтағыдай қолдану» шағын-тапсырмасы.

4. Бағалауға интеграциялау: Мұғалімнің қалауы бойынша тақырыптағы 1–2 тапсырманың кәсіби контексті болуы мүмкін (мысалы, «мамандықтағыдай» есептеу/график/процесті сипаттау) және ол жалпы критерийлер бойынша бағаланады.

5. Ресурстық қамтамасыз ету: Педагог- кәсіби бағдар беруші (ПКББ) мұғалімдерді КБ-кірістірулер банкімен (пәндер/тақырыптар бойынша), қысқа профессиограммалармен, әріптестерге/ОӨК/АЕК-ге сілтемелермен қамтамасыз етеді; жаңарту – тоқсанына кемінде 1 рет.

6. Оқушыларды мамандықтардың әртүрлілігімен және олардың қоғамдағы рөлімен таныстыратын тақырыптық іс-шараларды (кездесу-сабақтар, шағын жәрмеңкелер, кәсіби сынақтар) мектепте өткізу үшін Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары – Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 29.06.2023 жылғы № 258 бұйрығымен бекітілген Кәсіби мерекелер тізбесін қолдану.

7. Кәсіби бағдар беру (КБ) үзіндісі кемсітушіліксіз, бейтарап түрде тұжырымдалады. Табыс немесе сұраныс туралы айтылған кезде дұрыс, тексерілетін тұжырымдар қолданылады. Сонымен қатар, дербес деректер жария етілмейді.

Пәндер бойынша ықпалдастыру мысалдары:

- Математика 6-сынып: пропорциялар және масштаб – «БТБ техника/ГИС-маман» рөлі (мектеп ауласының масштабын есептеу, таңбалау жоспары);
- Биология 7-сынып: денсаулық және гигиена – «мейірбике/санитарлық инспектор» (су тазалығының чек-парағы, экспресс-тесттер);
- ҚР тарихы, Дүниежүзі тарихы 5-сынып: дереккөздер – «мұрағатшы/музей сақтаушысы» (отбасылық жәдігерді сипаттау, экспонат паспорты);

- География 7-сынып: климат және аграршылар – «агроном/метео-техник» (ауа райы қызметтерінің деректері бойынша отырғызу күнтізбесі);
- Информатика 6-сынып: алгоритмдер – «тестілеуші/гейм-дизайнер» (шағын-ойынның блок-схемасы);
- Тіл пәндері 5–7-сыныптар: жанрлар – «радио жүргізуші/копирайтер» (апта мамандығы туралы 60 секундтық подкаст).

5-сынып

12. 5-сынып жоспары (детальдау)

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (5-сынып)

Мамандықтар әлеміне және ХХІ ғасыр дағдыларына деген тұрақты қызығушылықты қалыптастыру, пәндік білімдердің нақты рөлдермен және міндеттермен байланысын көрсету, жобалық және сервистік іс-шаралар арқылы жауапкершілік пен ынтымақтастықты дамыту.

2) ПКББ, пән мұғалімдері және сынып жетекшісінің бірлескен жұмысы

- Ай сайынғы шағын-брифинг (20–25 мин): әр пәнге жаңа тақырыпты түсіндіру кезінде 1 «кәсіби-минут» + тоқсанына 1 кәсіби бағдар беруге бағытталған тапсырма/кейс + 1 сыныптық іс-шара + тоқсанына 1 кәсіби сынақ/экскурсия.

- ПКББ: пән мұғалімдерімен жоспарлау, кейстер/рөлдер банкі, мониторинг, әріптестер.

- Пән мұғалімдері/сынып жетекшісі: сабақтарға кәсіби бағдар беру бағыттарын енгізу, сыныпты және артефакт портфолиосын жүргізу.

- «Адал азамат» бағдарламасына, «Еңбегі адал – жас өрен» / «Мамандықтар әлемі» мектеп жобаларына ықпалдастыру.

3) 5-сыныптың «кірісі». Пәндік оқытуға көшу: білімді қолданудың нақты мысалдарына деген қажеттілік артады; рөлдік практиканың, шағын-жобалардың және «мамандық қонақтарының» маңызы зор.

4) 5-сыныптың айлар бойынша жоспары (Н1–Н4)

Қыркүйек – «Қызығушылықтар мен рөлдер навигаторы»

Сабақтық – пән мұғалімдері

Сабақтан тыс – сынып жетекшілері

Сабақтық:

Н1: Негізгі пәндерде (тілдер, математика, тарих) «кәсіби-минуттар».

Н2–Н3: «Мектепті кім ыңғайлы етеді?» кейсі (рөлдер: сынып кезекшісі, кітапханашы-көмекші, лаборант).

Сабақтан тыс:

Н4: Түлекпен/ата-анамен кездесу (мамандық тарихы), портфолионы бастау.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «5-сынып пәндеріне кәсіби бағдар беру қалай енгізілген» жиналысы + ҚТ/ЖҚ ережелері, фотоға/сапарларға келісім.

Н2: Жеке 5 минуттық консультациялар (жазылу бойынша): баланың қызығушылықтары, сыныптағы рөлдері.

Қазан – «Өнімнің жолы: материалдардан сервисқа дейін»

Сабақтық:

Н1: Технология/бейнелеу өнері (материалдар мен қасиеттер – «зертхана технигі» рөлі);

Н2: Математика (масштаб және пропорциялар – «таңбалаушы»);

Н3: Тіл (клиҰБТпен қарым-қатынас скрипті).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Мектеп бойынша шағын-экскурсия (асхана/шеберхана) немесе онлайн-тур; артефакт: фото-бақылаулар + 5 факт.

Н1: Практик-ата-аналармен шағын-кездесу (логистика/дүкен/сервис): «жұмыстағы бір күн» туралы 2 қысқа әңгіме.

Н2: Мектептен сұраныс: жұмыста «ашық есіктер күнін» өткізуге кім дайын (джоп-шэдоуинг 30–40 мин).

Н3: Ата-аналарға арналған шеберлік сабағы: «бес жасармен ақша және еңбек құны туралы қалай сөйлесу керек».

Қараша – «Деректер мамандықтары»

Сабақтық:

Н1: Информатика (кестелер мен диаграммалар – «аналитик»);

Н2: География/биология (бақылау деректерін жинау);

Н3: Тарих (дереккөздер – «мұрағатшы»).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: «Шағын-халық санақшысы» кәсіби сынақ (сыныптастардан сұрау, визуализация).

Ата-аналармен жұмыс:

Н2: Жеке консультациялар: үй жағдайындағы бақылауларды қалай қолдау керек (ауа райы, маршруттар).

Н3: Ата-ана-қонақ: картограф/инженер/эколог – 20 мин.

Желтоқсан – «Қауіпсіздік және қамқорлық»

Сабақтық:

Н1: ӨТДЖ/биология (денсаулық, алғашқы көмек – «санитарлық көмекші»);

Н2: Технология (қауіпсіз құрал).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н3: Сыныптық сервис-жоба «Мектептегі ресурстарды үнемдейміз» (ұқыптылық чек-парағы).

Н4: Аралық рефлексия, артефакттарды жинау.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Онлайн-шағын-дәріс «Үйдегі электр қауіпсіздігі» (10–15 мин) + чек-парақ.

Н2: Еңбекті қорғау жөніндегі инженермен кездесу (ата-ана/мектеп маманы).

Қаңтар – «Коммуникация және сервис»

Сабақтық:

Н1: Тілдер (клиҰБТпен диалог);

Н2: Математика (құн/жеңілдіктерді есептеу – «кассир/сатушы»).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н3: «Қолдау қызметі» рөлдік ойыны (кейстерді симуляциялау).

Н4: Сервис өкілімен кездесу (офлайн/онлайн).

- «Асханада ақша екі рет алынды» (детальдарын анықтап, кассирден тексеруді ұсыну керек).

- «Шкафтың құлпы сынған» (өтінімді қабылдау, кезекші шеберге жеткізу, мерзімін көрсету).

- «Оқырман билеті жоғалды» (кітапханашыдан тексеру, уақытша рұқсат қағазын беру).

- «Сыныптағы шу үзілісте кедергі келтіреді» (деректер жинау, тыныш демалыс аймағының ережесі).

Ата-аналармен жұмыс:

- Н1: Ата-аналарға арналған жадынама «баланың орнына айтпай-ақ, шағын-жобаны қалай қолдау керек».

- Н2: Баланың топтағы рөлдерін таңдау бойынша консультациялар (үйлестіруші/таныстырушы/аналитик).

- Н3: Ата-ана-шебер: «біз жұмыста қарапайым схемаларды/нұсқаулықтарды қалай қолданамыз».

- Н4: Бірлескен тексеру «үздік сөйлемдер» - ата-аналар анықтылығы мен сыпайылығы үшін дауыс береді.

Ақпан – «Инженерлік ойлау»

- Н1: Физика/математика (қарапайым механизмдер);

- Н2: Технология (қағаз/ЛЕГО-макетін құрастыру – «монтаждаушы»);

- Н3: Информатика (прототиптің цифрлық паспорты).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Колледжге/құзыреттілік орталығына ТҚ сақтай отырып экскурсия (немесе виртуалды).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Тренинг-практикум: «сыпайы іскерлік хат» – ата-аналар үшін 15 мин (үлгі және чек-парақ).

Н2: Әріптес-отбасылардың байланыс деректерін жинау (сыныпты қысқа кәсіби сынаққа қабылдауға дайын адамдар).

Н3: Онлайн дөңгелек үстел: «мамандық таңдау кезінде не алаңдатады және 5–6-сыныпта не шынымен маңызды».

Н4: «Үздік сөйлемдерді» бірлесіп тексеру – ата-аналар анықтылығы мен сыпайылығы үшін дауыс береді.

Наурыз – «Өңір мамандықтары»

Сабақтық:

- Н1: География (өңірлік салалар картасы);
- Н2: Тарих/ӨТДЖ (азаматтық мамандықтар).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н3: Жұмыс берушімен кездесу.

Н4: «Кәсіби маршрут» кәсіби сынақ (мектептегі станцияларды ротациялау).

Мақсаты: Оқушыларға бір сабақ ішінде 3–4 нақты еңбек рөлін сынап көруге және портфолиоға артефакттар жинауға мүмкіндік беру.

Станциялар үлгілері:

1. Кітапхана – «Есепке алу және іздеу»: кітап карточкасын рәсімдеп, шифры бойынша табу; артефакт – шағын қабылдау актісі (1 жол).

2. Асхана – «Сервис және есеп»: тапсырысты модельдеу, сома/қайтарымды есептеу; артефакт – чек-бланк.

3. Зертхана/физика кабинеті – «Техник»: нұсқаулық бойынша қарапайым схема/механизм құрастыру; артефакт – фото + 2 қорытынды.

4. Еңбек/шеберхана кабинеті – «Монтаждаушы»: техникалық карта бойынша қағаз/ЛЕГО-макетін құрастыру; артефакт – прототип паспорты (қысқартылған).

5. Медиа-студия/информатика – «Репортер»: станция туралы 30-секундтық сұхбат жазу; артефакт – аудиофайл/скрипт.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Технология кабинетінде ҚТ бойынша ассистҰБТ ретінде 1–2 ата-ананы тарту (нұсқаулық).

Н2: Ата-ана-қонақ (слесарь/логист/шебер) – «тұрмыстағы механизмдер».

Н3: Үйдегі шағын-кейс: «бірге жөнделік/жақсарттық» (баланың 3 қадамын сипаттау).

Сәуір – «Пайдалы жоба»

Сабақтық:

Н1–Н3: Шағын топтарда сыныптың/мектептің мәселесін шешу жобасын әзірлеу (критерийлер: пайдалылық, іске асырылуы, қауіпсіздік).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: «Жобалар жәрмеңкесінде» таныстыру.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Мектептегі/сыныптағы нені жақсартамыз» жиналысы (навигация, тәртіп, қауіпсіздік) – міндетті таңдау.

Н3: Балалардың прогресі туралы ата-аналардан кері байланыс жинау (қысқа нысан).

Мамыр – «Қорытынды және жоспарлар»

Сабақтық:

Н1–Н2: Портфолионы жинақтау және рәсімдеу (оқушының 2–3 үздік артефакті).

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Н3: Қанағаттану сауалнамасы; Н4: Сыныптық жиын «6-сыныпқа арналған жоспарлар».

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Портфолионы қарау: ата-ана + бала – 3 үздік артефактіні таңдау.

Н2: Жеке әңгімелер «ненің сәтті шыққаны / 6-сыныпта немен жұмыс істеу керек».

Н3: Отбасыға жазға ұсыныстары бар хат (үйірмелер/оқу/бақылаулар).

Н4: Белсенді отбасыларға алғыс білдіру; байланыс тізімін жаңарту.

5) 5-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында оқушы:

- Оқу тақырыптарының мамандықтармен байланысын көреді;
- 3–4 рөлдік практиканы қолданып көреді;
- Қарапайым деректерді жинап, оларды таныстыра алады;
- Қауіпсіздіктің базалық нормаларын сақтайды;
- Портфолиосында 3-тен астам артефактісі бар.

Оқу жылына кететін сағаттар (5-сынып, 34 апта, сабақ 45 минут):

- Минимум: 18 сабақ × 45 минут = 13 сағ 30 мин;

- Оптималды: 27 сабақ × 45 минут = 20 сағ 15 мин.

Ескерту: сағаттар оқу жүктемесін арттырмай, қолданыстағы пәндерге (тілдер, математика, жаратылыстану, тарих, география, информатика, технология/бейнелеу өнері, ӨТДЖ) және «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы сынып сағаттарына біріктіріледі.

6 сынып

6-сынып: бейіндік логика және ұйымдастыру

1) Мақсаты (6-сынып)

Пәндік білімдердің нақты рөлдермен «байланысын» нығайту: практиканы, шағын-жобаларды, прототиптеуді және деректермен жұмысты арттыру; командалық жұмысты, жауапкершілікті және қауіпсіздік техникасын дамыту.

2) Педагог-кәсіби бағдар беруші (ПКББ) + пән мұғалімдері + сынып жетекшісінің бірлескен жұмысы

Ай сайынғы шағын-брифинг (20–25 мин): сабақтарда «кәсіби-минуттарды», 1 сабақтық шағын-кейсті, 1 сабақтан тыс кәсіби сынаққа/экскурсияны, портфолиоға 1 артефактіні келісу.

ПКББ: пән мұғалімдерімен жоспарлау, кейстерді іріктеу, қауіпсіздік чек-парағы, әріптестер/сапарлар, мониторинг.

Пән мұғалімдері/сынып жетекшісі: сабақтарға кәсіби бағдар беру бағыттарын енгізеді, портфолио жүргізеді, артефакттар жинайды.

Диагностика және ЖҚ: балалардың деректерімен мұқият жұмыс істеу, тек келісілген цифрлық сервистерді қолдану.

3) 6-сыныптың «кірісі»

Балалар деректерді базалық жинап/таныстыруды және қарапайым макеттер жасауды біледі; 6-сыныпта цифрлық прототиптеу мен ғылыми тәсілді (тәжірибе жоспары → тексеру → қорытынды) енгіземіз.

4) 6-сыныптың айлар бойынша жоспары (Н1–Н4)

Қыркүйек – «Қызығушылықтар, рөлдер, деректер»

Сабақтық:

Н1: Тілдер/математика/тарих сабақтарында «кәсіби-минуттар»: тақырып қайда қолданылады. Мақсаты: сабақ тақырыбының мамандықтарда қалай кездесетінін көрсету; сыныптың қызығушылықтарын жинау (1–2 сұрақ).

Н2: Шағын-кейс: сыныптың қарапайым деректерін жинау (1–2 сұрақ бойынша сауалнама) және диаграмма/гистограмма құру.

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н3-Н4: «Сыныптың кәсіби бағдар беру портфолиосын» және цифрлық жұмыс қауіпсіздігі ережелерін бастау (сынып сағаты).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «6-сыныптағы жаңалықтар: деректер, сервис, қауіпсіздік» жиналысы + келісімдер.

Н2: Жеке 5 минуттық кездесулер: баланың қызығушылықтары, рөлдері.

Н3: «Артефакттарды қалай ресімдеу керек: файл атауы, 1–2 сөйлем қорытынды» жадынамасы.

Н4: Мектептің шағын-экскурсиялары үшін әріптес-отбасыларды жинау (асхана/кітапхана/шеберхана).

Қазан – «Материалдардан қызметке дейін: есептейміз және жоспарлаймыз»

Сабақтық:

Н1: Математика/технология: пропорциялар, масштаб, есепке алу;

Н2: Тілдер – қысқа «клиҰБТ скрипті»; информатика – кестелер мен диаграммалар.

Сабақтан тыс (ПКББ + сынып жетекшісі):

Шағын-экскурсия (мектеп шеберханасы/асханасы) немесе онлайн-тур; артефакт: бақылаулардың чек-парағы (5 факт).

«КлиҰБТ скрипті» – «клиҰБТ ↔ қызметкер/жеткізуші» сыпайы қарым-қатынас үшін дайын сөйлемдер. Оқушылар мәтінді жаттап алмай, құрылымға сүйенеді: амандасу → мақсат → нақтылау → растау → алғыс.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-ана-спикерлер (логистика/сервис): «біз ресурстарды қалай жоспарлаймыз және есептейміз».

Н2: Үйдегі кейс «адал баға деген не» – отбасымен 10 мин талқылау.

Н3: Ұйымдастыру тобының кездесуі – шағын-экскурсияға көмек (актілер, ҚТ).

Қараша – «Деректер және визуализация мамандықтары»

Сабақтық:

Н1: Информатика/география/биология: бақылауларды жинау (ауа райы/өсімдіктер/мектеп экологиясы) → визуализация (гистограммалар/бағаналы диаграммалар).

Н2: География/биология: деректерді жинау және тексеру (күні, орны, әдісі).

Н3: Информатика/математика: визуализация (гистограммалар/бағаналар, осьтер/шкалалардың таңбалануы).

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Кәсіби сынақ: «шағын-халық санақшысы/аналитик» (сауалнама, жинақтау, инфографика).

Ата-аналармен жұмыс:

Н2: Ата-ана-эколог/агроном/инженер – 15–20 мин.

Н3: Үй туры «біздің үй/аула туралы бір диаграмма» (бірлесіп, бірақ бала жазады).

Желтоқсан – «Электр және қауіпсіздік»

Сабақтық:

Н1: Жаратылыстану: PhET-тегі қауіпсіз симуляциялар арқылы магниттермен және электромагниттермен тәжірибе (тегін виртуалды зертханалар); (шолу: катушка, индукция); бақылауларды қарапайым сөздермен тіркеу. Осының мамандықтарда қайда қолданылатынын талқылау (электромонтаждаушы, КИҚА техника).

Н2: Жаратылыстану: «Фарадей зертханасы» (шолу: катушка, индукция).

Н3: Тіл пәндері: терминдердің шағын сөздігі (5–7 сөз) және олардың қолданылуы (кәсіби байланыс).

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Сыныптағы зертханалық станциялар: ҚТ чек-парағы бойынша макетте схемаларды құрастыру (қауіпсіз); «бұл қайда жұмыс істейді» викторинасы (электромонтаждаушы, КИҚА техника және т.б.).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Еңбекті қорғау инженерінің шағын-дәрісі: «үйдегі топ-5 қателік».

Н2: «Қауіпсіз розетка/ұзартқыш» чек-парағы – отбасылық тексеру.

Н4: Отбасыларға кері байланыс: нені жақсартты.

Қаңтар – «Табиғи зерттеулер (география/биология)»

Сабақтық:

Н1 (география): «Айналамыздағы ауа райы» – температура, бұлттілік, жауын-шашын деген не; көрсеткіштерді қалай дұрыс алу керек. Ауа райы журналын бастау (кесте: күні, t°, бұлттылық, жауын-шашын, жел); «кезекші метеорологтарды» тағайындау (аптасына 2–3 оқушы), алғашқы 3–5 күннің деректерін жинау (терезеден/мектеп термометрінен немесе ауа райы сервисінен), сынып папкасына жүктеу.

Н2 Биология: «Өсуге не әсер етеді?» шағын-тәжірибесі – бір айнымалыны (жарық немесе суару) таңдау, гипотеза, жоспар, қауіпсіздік ережелерін тұжырымдау.

Пиязды/бұршақты екі нұсқада өсіру (жарықта/көлеңкеде немесе әртүрлі суару режимінде).

Н3 География: «Қар және жылу» – мектеп ауласының 3 қауіпсіз нүктесінде қар жамылғысының қалыңдығын өлшеу (сызғыш; жұп оқушылар; тайғақ жерлер бойынша қысқаша нұсқаулық).

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Сынып сағаты. Мамандықтарды тіркеу: Метеоролог/синоптик; Гидрометеоролог (Қазгидромет); Климатолог; Агроном; Ботаник/биолог-лаборант; Эколог; Абаттандыру/коммуналдық қызметтер маманы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Жадынама: симулятордағы жұмысты қалай қолдау керек (баланың орнына жасамау).

Н2: Ата-ана-электроншы/техник – «ақауды қалай табамыз» (10–15 мин).

Н3: Тақырып бойынша отбасылық сұрақтарды жинау; ПКББ/пән мұғалімінің жауаптары.

Ақпан – «Коммуникация және сервис»

Сабақтық:

Н1: Тілдер/математика: күн/жеңілдіктерді есептеу, іскерлік хат алмасу (өтінім, жауап). Өтінімдердің нобайын жұпта тексеру; пысықтау.

Н2: Математика: күн/жеңілдіктер/қайтарым (шағын-кейстер). Тапсырыс/касса кестесіне жинақтау.

Н3: Информатика: өтінімдер тізілімі (сүзгі/сұрыптау). «Қолдау қызметі» рөлдік ойыны (өтініштерді жазу).

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: «Үздік сөздер» банкі (сыпайылық, нақтылау, эскалация). Мүмкіндігінше сервис өкілімен кездесу (онлайн/офлайн).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-аналарға арналған тренинг: «жеткізушіге сыпайы хат» (10 мин + үлгі).

Н2: «Қолдау қызметі» рөлдік ойынындағы отбасының рөлі: жеке деректерсіз сценарийлер.

Н3: Практик-ата-аналар (әкімші/сервис операторы) – 20 мин.

Наурыз – «Инженерлік ойлау (айналамыздағы механизмдер)»

Сабақтық:

Н1: Математика + жаратылыстану: механизмдерді, иінтіректі, көлбеу жазықтықты, блокты, дөңгелек пен осьті бақылау және есептеу. 2–3 қолданбалы есепті шешу (иықтарды салыстыру, пропорциялар, масштаб).

Н2: Қарапайым механизмнің «қағаз» немесе LEGO-макетін техникалық карта бойынша құрастыру.

Н3: «Инженерлік көрсетілім»: әр топ 60 секундта макетті көрсетіп, «не жұмыс істейді – нені жақсартамыз» дейді.

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н4: Қонақ (10–15 мин) – қолжетімді мамандардан: мектеп технигі/слесарь-жөндеуші, асхана қызметкері, ата-ана-механик/логист.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Технология сабағындағы ҚТ бойынша ата-ана-ассистҰБТтер (нұсқаулық).

Н2: Үйдегі шағын-кейс «үйдегі механизм»: бала түсіндіреді, ата-ана 3 сұрақ қояды.

Сәуір – «Мектепке арналған жоба: тексереміз және жақсартамыз»

Сабақтық:

Н1-Н3: Командалық шағын-жоба (2–3 апта): мектеп мәселесі → шешімі → тестілеу → қорытындылар.

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

«Таныстыру күні»: мамандық қонақтары, кері байланыс, жақсарту тізімі.

Ата-аналармен жұмыс:

Н3: Аралық нәтижелер бойынша отбасылардан кері байланыс жинау.

Мамыр – «Қорытындылар және 7-сыныпқа арналған жоспар»

Сабақтық:

Н1: Портфолионы жинау (3–4 артефакт), өзін-өзі бағалау, рефлексия.

Сабақтан тыс (пән мұғалімі + ПКББ + сынып жетекшісі):

Н2: Қанағаттану сауалнамасы; 7-сыныпқа ұсыныстар (тереңдету, рөлдер).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Баланың портфолиосын қарау (3–4 үздік артефактіні таңдау).

Н2: Жеке консультациялар: 7-сыныпқа арналған қызығушылықтар жоспары.

Н3: Отбасыға үйірмелер/жазғы іс-шаралар бойынша ұсыныстары бар хат.

Н4: Белсенді отбасыларға алғыс білдіру; әріптестіктерді жаңарту.

5) 6-сыныптың «шығысы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңында 6-сынып оқушысы:

- Пәндердің мамандықтармен байланысын түсінеді және жыл тақырыптары бойынша рөлдерге мысалдар келтіре алады (деректер, сервис, механизмдер, табиғи зерттеулер).

- Деректерді жинайды және таныстырады: қарапайым кесте жүргізеді, бағаналы диаграмма/гистограмма құрады, график бойынша 2–3 қорытынды тұжырымдайды.

- Жұмыстың «паспортын» (деректер/макет/схема) рәсімдейді: мақсаты, қадамдары/схемасы, нәтижелері, қорытынды, жақсарту.

- Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындайды: техникалық карта бойынша қағаз/конструктор макетін құрастырады; сапа чек-парағын сақтайды.

- Көшедегі бақылаулар кезінде және материалдармен/ құралдармен/ цифрлық сервистермен жұмыс істегенде қауіпсіздікті (ӨТДЖ/ҚТ) сақтайды.

- Іскерлікпен қарым-қатынас жасайды: қысқа өтінім/іскерлік хат (10–12 сөйлем) құрастырады, «клиҰБТ скриптін» қолданады, кейсті дұрыс эскалациялайды.

- Нәтижені қысқаша таныстырады (60 сек): мақсатын, не істегенін / өлшегенін, не шыққанын, 2.0 нұсқасында нені жақсартатынын айтады.
- Портфолио қалыптастырады: жыл бойы кемінде 5–6 артефактісі бар (графигі бар көрнекі парақ, «табиғи зерттеу паспорты», техкарта+макет фотосы, «цифрлық схема паспорты»/өлшемдер сипаттамасы, өтінім/тізілім, «2.0 жақсарту» слайды).
- «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасының құндылықтарын іс-әрекетінде көрсетеді (сыпайылық, ұқыптылық, жауапкершілік). (ӘН дайындық кезеңімен және ОӘН-2025/26 басымдықтарымен сәйкестендірілген.)

Оқу жылы ішінде (6-сынып үшін 34 оқу аптасы):

- Минимум: 18 сабақ × 45 мин = 13 сағ 30 мин (≈ 2 аптада 1 біріктірілген сабақ).
- Оптималды: 28 сабақ × 45 мин = 21 сағ 00 мин (≈ жылдың көпшілік апталарында 1 біріктірілген сабақ).

Ескерту: Сағаттар оқу жүктемесін арттырмай, қолданыстағы пәндерге (тілдер, математика, жаратылыстану, тарих, география, информатика, технология/бейнелеу өнері, ӨТДЖ) және «Адал азамат» сынып сағаттарына біріктіріледі. Сабақ – бұл пән/сынып сағаты аясындағы біріктірілген сегмҰБТ; сабақтан тыс іс-шаралар мектептің тәрбие жұмысының жоспарында ескеріледі.

7 сынып

7 сынып – бейіндік логика және ұйымдастыру

1) Мақсат (7 сынып)

Қарапайым үлгілерден тереңдетілген тәжірибеге көшу: шағын зерттеулер, нақты деректермен/карталармен/техникалық түйіндермен жұмыс, қысқа сервистік кейстер, алғашқы кәсіби үлгілер. Дербестікті, командалық рөлдерді, қауіпсіздікті және білім беру тақырыптарының нақты кәсіптермен байланысын дамыту.

2) Бірлесіп қалай жұмыс істейміз (ПКББ + пән оқушылары + сыныптық)

- ӨҚ (педагог-кәсіби бағдар беруші): сценарийлер, серіктестер, қауіпсіздік, артефактілерді бақылау + аймақтағы колледждерде кәсіби сынақтарды ұйымдастыру:

1. Серіктестер картасы: бағыттар бойынша колледждердің/кәсіпорындардың тізімі (техника/АТ, сервис, агро/эко, медицина және т.б.) және жауапты тұлғалардың байланысы.

2. Мақұлдаулар: қысқа сұрау хат, бағдарлама 45-90 минут, ПКББен кездесетін құрал-жабдықтар тізімі/ТБ.

3. Логистика және қауіпсіздік: оқушылардың тізімдері, ата-аналардың келісімі, маршрут/көлік, жолсеріктер, туберкулез/мінез-құлық туралы қысқаша ақпарат.

4. Үлгінің мазмұны: 15-20 минуттан тұратын 2-3 станция (мысалы: шағын зертхана, шеберхана, медиа студия), тапсырманың бақылау парағы және «үлгі паспорты» (мен не істедім, не үйрендім – қорытынды).

5. Бағалау және портфолио: артефактілерді жинау (бет-әлпетсіз фотосуреттер / жұмыс экрандары, станцияның бақылау парағы, колледждің шағын шолуы), сынып папкасына қосу, ПҚББ нәтижелері туралы қысқаша есеп.

6. Пән мұғалімдері/сынып жетекшісі: тапсырмаларды ай тақырыптарына ендіру; сыныпты сынақтарға дайындау (пәндік шағын енгізулер, ТБ/коммуникация ережелері), портфолионы жүргізу және толықтыру.

Пән мұғалімдері:

- кәсіби тапсырмаларды өз пәндерінің тақырыптарына (тілдер, математика, биология, география, тарих, информатика, көркем еңбек) енгізеді., үлгілерге тақырыптық мини-кірістерді беріңіз (мысалы, сауалнама жиынтығының алдында «орташа /медиана»; картаның алдында «масштаб»; нұсқаулықтың алдында «императив»), білім алушылардың артефактілерін қабылдайды және бағалайды.

Сынып жетекшісі:

- іс-шаралар мен келісім күнтізбесін жүргізеді, сыныпты кездесулерге/сапарларға дайындайды, тәртіпке, қауіпсіздікке және артефактілерді сынып қалтасына жинауға көмектеседі.

3) 7-сыныптың «кіруі».

Білім алушылар қазірдің өзінде не істей алады (6 сыныптан кейін):

- қарапайым мәліметтерді жинау және жұмыс паспорттарын рәсімдеу (мақсат → әрекеттер → нәтиже → қорытынды);

- бағандық диаграммаларды/гистограммаларды құру және қысқаша қорытындылар жасау;

- мектепте базалық кәсіби сынақтарды орындау, ҚТ/цифрлық қауіпсіздік ережелерін сақтау.

7-сыныпта не қосамыз (жылдың фокусы):

- Деректерді салыстыру: орташа, режим, медиана; қарапайым интерпретация.

- География/карталар: жоспар-схемалар, бағдарлар, бақылау нүктелерін салу, жергілікті жердің профильдері.

- Техника/бұйымдар: қарапайым бөлшектеу/құрастыру, «құрылғы паспорты», диагностика алгоритмі.

- Коммуникациялар: іскерлік хат/өтінім, «клиҰБТ сценарийі 2.0», қысқаша сұхбат.

- Сервис және жобалылық: мектепке/қоғамдастыққа арналған шағын жобалар, алғашқы сыртқы кәсіби сынақтар (соның ішінде колледждер базасында).

4) Ай сайынғы жоспар

Қыркүйек – «21 ғасырдағы кәсіптер мен дағдыларды шарлау»

Сабақтық:

Н1: тілдер/тарих – «аймақ кәсіптерінің картасына» шолу, «дағды → кәсіптер» ақыл-ой картасы.

Н2: математика – қызығушылық шкаласы (0-10), орташа/медиана, сынып диаграммасы.

Н3: информатика – «біз қандай үлгілерді алғымыз келеді» сандық сауалнамасы, кестедегі жинақ

Н4: тілдер – 60 секундтық қадам «менің бір жылдағы рөлім».

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: «Колледждер мен бағыттар» кездесуі (2-3 колледж, 30-40 мин).
Артефакт: ақыл-ой картасы, колледждерге арналған сұрақтар парағы. Кәсіптер: әдіскер, тьютор, HR-ассистҰБТ.

Н2:»Мүдделер/рөлдер паспорты» (1 б., 3 күшті/3 дамытушы).
Артефакт: диаграмма + мүдделер паспорты.

Н3: «Менің жұмысымның 3 дағдысы» мектеп қызметкерімен 60 секунд шағын сұхбат.

Артефакт: сауалнама жинағы, аудио/транскрипт. Кәсіптер: интервьюер, талдаушы.

Н4: біз «байланыс банкін» құрамыз (ата-аналар/түлектер/колледждер).
Артефакт: сынып рөлдерінің тізімі, байланыс парағы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «5-7 кезең және 8-9-ға дейінгі іріктеу кезеңі» жиналысы + сыртқы сынақтарға келісім.

Н2: Инд. шағын әңгімелер: баланың қызығушылықтары/рөлдері, алдын ала бағыттары.

Н3: Колледж түлектерінің ата-аналары – бағдарламалар туралы 2 қысқаша мәлімет.

Қазан – «Медиа және журналистика: мамандық туралы айтып бер»

Сабақтық:

Н1: тілдер – сұхбат жоспары (10 сұрақ), коммуникация этикасы..

Н2: тарих – фактілерді/дереккөздерді тексеру, қалай сілтеме жасау керек.

Н3: информатика – аудионы монтаждау 60-90 сек; көркем еңбек – мұқаба.

Н4: тілдер – «Өмірден 1 күн...» медиа мәтіні (10-12 сөйлем).

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: журналистпен/PR-маманмен кездесу. Артефакт: сұрақтар торы, сұхбат алушының бақылау парағы

Н2: ата-анамен/түлекпен/шебермен сұхбат (10-12 мин). Артефакт: аудиожазба/жазбалар, келісім (қажет болған жағдайда).

Н3: шығарылымның сипаттамасы (хабарландыру, 5-7 ұсыныс). Артефакт: аудио + мұқаба + хабарландыру. Мамандықтары: журналист, дыбыс инженері, SMM.

Н4: үздік аудионың «тұсаукесері» (дауыс беру). Артефакт: медиатекст, афиша, дауыс беру нәтижелері.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-аналар сұхбат кейіпкерлеріне көмектеседі (мамандық байланыстары).

Н2: Аудио/бейне жазуға келісімдер (егер бар болса).

Н3: Батыр ата-аналармен 1-2 подкаст тыңдау, фидбек.

Н4: Ата-аналарға арналған шағын шеберхана: «жұмыс туралы сұрақтарды қалай қоюға болады».

Қараша – «Қала және карталар: картографтар мен урбанистер қалай ойлайды»

Сабақтық:

Н1: география – аңыз/масштаб; «мектепке баратын жол» жоспары.

Н2: математика – қашықтық/уақыт, 3 бағытты салыстыру, % үнемдеу.

Н3: ОБЖ – қауіпті учаскелер және жүріс-тұрыс ережелері; жадынама.

Н4: Информатика – қарапайым онлайн-карта (пиндер/қолтаңбалар).

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: далалық серуен (жұптар) – «тар жерлердің» фотосуреті (бет-әлпетсіз), жоспардағы белгілер.

Артефакт: жұмыс картасы, фото жазбалар. Кәсіптер: картограф/ГАЗ-ассистҰБТ.

Н2: бейне 45 сек «Критерийлер бойынша ең жақсы маршрут». Артефакт: кесте/график, бейне.

Н3: қауіпсіздік жөніндегі маманмен/инспектормен кездесу. Артефакт: «Мен қауіпсіз жүремін» жадынамасы. Кәсіптер: КҚ инспекторы, урбанист.

Н4: картаның шағын презҰБТациясы. Артефакт: интерактивті карта (сілтеме/экран), тезистер.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Мектепке жол» отбасылық аудиті: қауіпті жерде, уақытты үнемдейтін жерде.

Н2: Ата-ана -ОТ инженері/урбанист – 15-20 мин.

Н3: Үй маршрутын бірлесіп реттеу (нақты кеңестер).

Желтоқсан – «Қаржылық сауаттылық: біз сатып алушылар мен сатушылар ретінде санаймыз»

Сабақтық:

Н1: математика – баға/жеңілдік/өзіндік күн; «сыныптың шағын дүңгіршегі» корпусы.

Н2: тілдер – жеткізушіге хат (коммерциялық ұсынысқа сұраныс, 10-12 ұсыныс).

Н3: информатика – тапсырыстар/төлемдер тізілімі (сүзгілер/қорытындылар).

Н4: тарих – «адал сауда және тұтынушылардың қауіпсіздігі».

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: колледж/мектеп бухгалтерімен/сатып алушысымен кездесу. Артефакт: есептеу кестесі, сұрақтар тізімі. Кәсіптері: есепші, сатып алушы.

Н2: алынған шарттар жиынтығы (рөлдік/мекеменің нақты жауаптары). Артефакт: хат, коммерциялық ұсыныстар жинағы.

Н3: «касса/қойма» симуляциясы (кассир, қоймашы, бақылаушы). Артефакт: тізілім, чектердің/приходтардың бланкілері. Кәсіптер: кассир, қоймашы.

Н4: «жәрмеңке-дайындық» (қағаздан жасалған бұйымдар/кәдесыйлар). Артефакт: смета/қорытындылар, рөлдерді тексеру парақтары.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Бухгалтермен/сатып алушымен кездесу (ата-ана/колледж).

Н2: «Бағалар мен шарттарды салыстыр» үй жағдайы (бала + ата-ана - 10 минут).

Н3: Ата-аналар «касса/қойма» (кезекшілік) симуляциясына көмектеседі.

Н4: Жалпы кері байланыс: балаларға ақша туралы бәрінен бұрын не түсінікті.

Қаңтар – «Био-зертхана: үлгіден қорытындыға»

Сабақтық:

Н1: биология – қарапайым үлгілерді алу (жапырақтар/тұқымдар/су), бақылау хаттамасы, ТБ.

Н2: информатика – «бақылау паспорты» (фото/сипаттама).

Н3: математика – белгілердің жиілігі, диаграмма (20 үлгі бойынша).

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: био колледж зертханашысының/оқытушысының сапары. Артефакт: хаттама, ТБ парағы. Мамандықтары: зертханашы, биотехник.

Н2: «3 үлгі – 3 айырмашылық» фото-сериясы. Артефакт: бақылау паспорты, фото-серия.

Н3: «бұл мектеп/үй үшін нені білдіреді» шағын посты (тілдер). Артефакт: диаграмма, пост.

Н4: «Зертхана ассистҰБТі» кәсіби сынағы: таңбалау, журнал, сақтау (макет үстелінде).

Артефакт: журнал, таңбалау, фото-есеп.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Колледж зертханашысының сапары (мүмкіндігінше) – ата-аналар қатысады, тәртіпке көмектеседі.

Н4: Инд. консультациялар: жаратылыстану-ғылыми трекке/колледжге қызығушылық.

Ақпан – Цифрлық шеберхана: 3D/графика/алгоритмдер»

Сабақтық:

Н1: информатика – көрсеткіштің (көрсеткі мен мәтіннің) вектордағы орналасуы / 3D.

Н2: математика – өлшемдер/масштаб/тор, материалдарды есептеу.

Н3: информатика – «көрсеткілер бойынша жол» алгоритмі (келушіге кіреберістен №XX кабинетке көрсеткілерден кейін қалай жүру керектігі туралы қадамдық нұсқаулық) (псевдокод/блок-схема).

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: колледж графикасының дизайнерімен/оқытушысымен кездесу. Артефакт: макет (экран/PDF). Кәсіптері: графдизайнер, техдизайнер.

Н2(технология/бейнелеу өнері): көрсеткіштің қағаздан/пластиктен жасалған орналасуы. Артефакт: есептеу + макет фотосуреті.

Н3: рөлдік «навигациялық сынаушы» – маршруттарды тексеру. Артефакт: блок-схема, тестілеу актісі. Кәсіптер: сынаушы, навигатор.

Н4: біз өз жұмысымызды басшыға немесе әкімшіге қысқаша көрсетеміз және олардың пікірін сұраймыз. Артефакт: көрсеткіштер жинағы, фидбэк хаттамасы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-ана-дизайнер/беттеуші – портфолио туралы 15 мин.

Наурыз – «Әлеуметтік сервис: адамдарға мектепте көмектесеміз»

Сабақтық:

Н1: тілдер – «клиҰБТ сценарийі»: шағым/үндеу/алғыс.

Н2: тарих – мектептегі өзін-өзі басқарудың/пәннің қысқаша эволюциясы (кейстер).

Н3: информатика/математика – сұраныстар тізілімі, санаттар, диаграмма.

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: параллельдің 10 жиі қойылатын сұрақтарын жинау (сауалнама). Артефакт: сөз тіркестерінің банкі, сұрақтар жинағы.

Н2: «Байланыс кезекшісі» кәсіби сынағы (үзіліс кезінде 30 минут). Артефакт: сұраулар журналы. Кәсіптер: әкімші, сервис операторы.

Н3: әлеуметтік педагогпен/әкімшімен кездесу – күрделі істер қалай шешіледі. Артефакт: тізілім + диаграмма.

Н4:«7-сыныптағы анықтамалық» (30-40 мин, рөлдер: оператор/штурман/хроникер). Артефакт: ауысымның бақылау парағы, «үздік фразалар» есебі.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-аналар параллельдің жиі қойылатын сұрақтарын жинауға көмектеседі (жасырын түрде).

Н3: Әлеуметтік педагогпен/әкімшімен кездесу – ата-аналар қатысады.

Н4: Бірлескен «7-сыныптың анықтамасы» - ата-аналар сыпайылықты бағалайды/айқындық.

Сәуір – «Мамандықтардағы технологиялар: бөлшектейміз және жинаймыз»

Сабақтық:

Н1: көркем шығарма – «қауіпсіз құрылғыны бөлшектеу» (қалам/қағаз қыстырғыш механизмі / механикалық тышқан), ТБ.

Н2: тілдер – құрастыру нұсқаулары (3-5 қадам, императивті/нөмірлеу).

Н3: информатика – «құрылғының төлқұжаты» (1-2 б.: фотосуреттер, түйіндер, әлсіз жақтар).

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: фото «жарылыс-схема» (түйін атауы/функция). Артефакт: «жарылыс-схема» парағы. Кәсіптері: техник, жөндеу шебері.

Н2: «Құрастыру техникі» кәсіби сынағы: нұсқауларды өзгерту және құрастыру. Артефакт: нұсқаулық + құрастыру актісі (ол шықты /шатастырылған жерде).

Н3: колледждің жөндеу шебері/техникімен кездесу. Артефакт: құрылғының төлқұжаты.

Н4: «жөндеу-модельдеу»: 3 «ақаулар» және диагностикалық алгоритм («егер... онда...»). Артефакт: диагностиканың блок-схемасы, чек-парақ.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-ана-жөндеуші/техник – құрылғыны қысқаша көрсету (қауіпсіз).

Н2: Отбасылар бөлшектеуге арналған қауіпсіз заттарға (тұтқалар, механизмдер) көмектеседі.

Н3: Колледждегі экскурсия/сынақ: сүйемелдеу, логистика.

Мамыр – «8-сыныптың қорытындысы мен жоспары»

Сабақтық:

Н1: 6-8 үздік артефактілерді жинау (карталар, аудио, нұсқаулықтар, төлқұжаттар, тізілімдер).

Н2: өзін-өзі және өзара бағалау (мақсат, мәліметтер, қорытынды/ пайда, дизайн/ТБ).

Н3: тілдер – 60 секундтық қадам «менің мықты рөлдерім мен қызығушылықтарым».

Сабақтан тыс уақытта (Пән мұғалімі +ПКББ+сынып жетекшісі):

Н1: файлдардың/қолтаңбалардың атауларын жеткізу. Артефакт: портфолио жинағы.

Н3: қанағаттану сауалнамасы (оқушылар/ата-аналар). Артефакт: «Менің жоспарым-8» аудио/мәтіні.

Н4(ПКББ): қорытынды есеп (KPI, серіктестер, колледждер, үздік кейстер) + Үздік жұмыстардың «көрмесі».

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Портфолионы бірлесіп қарау (6-8 артефакт), күшті жақтарын бекіту.

Н2: Инд. консультациялар «алдын ала таңдау: колледж немесе мектепте 8-9» (үлкейтілген бағыттар).

Н3: Отбасына жазға арналған трек/кружка ұсыныстары бар хат.

Н4: Келесі жылдың сынақтарына келісімдер мен алдын ала өтінімдерді жинау.

Ай сайын – 1 сабақтық шағын-кейс + 1 сабақтан тыс белсенділік + 1-2 артефакт «Сынып портфолиосына».

ПКББ колледждерде әріптестікті жүргізеді және сыртқы сынақтарды ұйымдастырады (жылына 2-3 рет).

Қауіпсіздік: келісімдер, ТБ/АҚ, әдепкі бойынша бет-әлпетсіз фотосуреттер.

5) 7-сыныптың «шығуы» (күтілетін нәтижелер)

Жыл соңына қарай білім алушы:

1. Оқу тақырыптарының мамандықтармен байланысын көреді; жылдың әр модулі бойынша 1-2 нақты рөлдерді атайды.

2. Деректерді жоспарлайды және салыстырады: кестені жүргізеді, диаграммаларды құрастырады, орташа/мод/медиананы пайдаланады, 2-3 қорытынды жасайды.

3. Карталармен жұмыс: жоспар/маршрут жасайды, бақылау нүктелерін сызады, қарапайым онлайн картаны дайындайды, критерийлер бойынша «ең жақсы» маршрутты таңдауды түсіндіреді.

4. Тәжірибелік сынақтарды орындайды: сұхбат алады, шағын зерттеу жүргізеді, мектептегі сервистік кейске қатысады, сыртқы кәсіби сынақтан өтеді (колледж/серіктес).

5. Жұмыстың/құрылғының/сынақтың «паспортын» ресімдейді (мақсат → қадамдар/деректер → нәтиже → жақсарту) және АҚ/ТБ ережелерін сақтайды.

6. Іскерлік қарым-қатынас жасайды: КП сұранысын / сұранысын жазады, «клиҰБТ сценарийі 2.0» қолданады, мамандық қонағына сұрақтар қояды, 60 секундтық презҰБТация жасайды.

7. Рөлдерде жұмыс істейді (үйлестіруші, есептегіш, дизайнер/декор, талдаушы, баяндамашы) және өз үлесін түсіндіреді.

8. Портфолионы жинайды: кем дегенде 6-8 артефакт (карталар, графиктер, төлқұжаттар, хаттар, аудио/видео, «дейін /кейін» постері).

б) Оқу жылына (7-сынып үшін 34 оқу аптасы; сабақ – 45 минут)

Сағаттар жүктемені арттырмай, қолданыстағы заттар мен сынып сағаттарына біріктіріледі.

Ең аз: 20 сабақ × 45 мин = 15 сағат (шамамен екі аптада бір рет біріктірілген сабақ).

Оңтайлы: 30 сабақ × 45 мин = 22 сағ 30 мин (кәсіби бағдар беру жылдың көптеген апталарында енгізілген).

Негізгі мектеп түлегінің құзыреттілігі (кәсіби бағдар берудің бірінші кезеңі; 5-7 сыныптардың қорытындысы)

5-7 кезең аяқталғаннан кейін білім алушы келесі нәтижелерді көрсетеді (толассыз, артефактілермен және тәжірибелермен тексеріледі):

1. Кәсіптер мен рөлдер әлемін түсіну

- Атайды және сипаттайды («не істейтіні» арқылы/қандай құралдар/қай жерде қолданылады») нақты кездесулерге/үлгілерге сүйене отырып, негізгі бағыттардың әрқайсысында 1-2 рөлдер.

2. Оқу-кәсіби интеграция

- Қолданудың пәндік мысалдарын келтіреді (математика - есептеулер/смета; тілдер - іскерлік хат; география - маршруттар/карталар; информатика - кестелер/диаграммалар/алгоритмдер; технология/БЕЙНЕЛЕУ өнері - нұсқаулықтар/макеттер).

3. Деректермен жұмыс және визуализация

- Қарапайым мәліметтерді жинайды және ретке келтіреді (сауалнама/бақылау), диаграммалар құрастырады, орташа/медиананы қолданады, тапсырмамен байланыстыра отырып, 2-3 қорытынды шығарады. («Жұмыс паспорттары», карталар мен кестелер арқылы тексеріледі.)

4. Картографиялық сауаттылық және қоршаған ортаның қауіпсіздігі

- Масштабта жоспар/маршрут жасайды, бақылау нүктелерін сызады, сыныптың/ауданның шағын картасын дайындайды; қауіпсіз маршрут ережелерін тұжырымдайды (ОТ/ОБЖ) және критерийлер бойынша «ең жақсы» жолды таңдауды дәлелдейді.

5. Коммуникация және сервис

- Сыпайы іскерлік хат жазады (ақпарат сұрау/КП), «клиҰБТ сценарийін» қолданады, негізгі сұхбат жүргізеді (10 сұрақ), 60 секунд жасайды. нәтижелер қадамы.

6. Тәжірибелер мен кәсіби сынақтар

- ҚТ чек-парақтары бойынша мектептік және сыртқы (колледж/серіктес) кәсіби сынақтарға қатысады; нәтижені және жақсарту бойынша кеңесті жазады («үлгі төлқұжаты»/қайтарып алу).

7. Өзін-өзі анықтау және жоспарлау

- «Мүдделер картасын» және жеке кәсіби портфолионы (6-8 артефакт) жүргізеді; 8-9 кезеңге алдын ала жолдаманы тұжырымдайды (үлкейтілген профиль/ТЖКБ нұсқасы).

8. Цифрлық және ақпараттық қауіпсіздік

- Медиа/дербес деректер ережелерін сақтайды, мектеп бекіткен цифрлық сервистерде жұмыс істейді, дәлелдемелерді дұрыс ресімдейді (тұлғасыз фото, сілтемелер).

9. Топтық жұмыс және рөлдер

- Топтық тапсырмаларда 2-3 түрлі рөлдерді орындайды (үйлестіруші, талдаушы, безендіруші, баяндамашы) және артефактілерге/есептерге қосқан үлесін сипаттайды.

10. Мектеп ресурстары бойынша навигация

- Виртуалды кабинетте материалдарды/күнтізбені/есептерді қайдан табуға болатынын біледі; жеке артефактілерді ұсына алады және кеңес беру маршрутынан өте алады (ПКББ/психолог).

8-9 сыныптардағы кәсіби бағдар беру жұмысы. Іздеу және анықтау

Кезеңнің мақсаты

Қызығушылықтар мен үлгілерді диагностикалау, білім беру маршруттарымен жұмыс, серіктестіктер (колледждер/жұмыс берушілер), «кәсіби бағдар беру кабинеті» (офлайн/виртуалды) арқылы 9-сыныптан кейін (колледж/бейіндік траекториясы бар мектепте оқуды жалғастыру) бағытты саналы түрде таңдауды қамтамасыз ету.) және нәтижелерді тіркеудің бірыңғай құралдары.

Кезеңнің міндеттері

1. Білім алушыларда «мамандық - қайда оқитыны» (9-дан кейін/10-11-ден кейін) түсінігін қалыптастыру және релевантты сынақтарды артефактілерді жинау.

2. Кәсіби жұмыстың (диагностика, тәжірибе, мониторинг) «талдау - ұйымдастыру - бақылау/түзету» циклін ұйымдастырыңыз.

3. Кәсіби бағдар беру кабинетінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету (офлайн/виртуалды) үйлестіру, консультациялар және нәтижелерді «көрсету» торабы ретінде.

4. Серіктестер картасын (колледждер/жұмыс берушілер), сыртқы сынақтар/экскурсиялар күнтізбесін, кері байланыс бойынша SLA құру.

5. «Қызығушылық карталарын» және кәсіби портфолионы жаңарту, психологпен кеңесу/ПКББ және ата-аналар.

Мектеп бойынша үйлестірушінің рөлі (директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары)

- Кәсіби бағдарлау жұмысын жоспарлау/үйлестіру, міндеттерді бекіту, орындалуын бақылау, ата-аналармен және мұғалімдермен өзара әрекеттесу; сыныптан тыс жұмыстарды және кәсіби бағдар беруді ұйымдастыру.

- Жылдық жоспарды/бұйрықтарды бекіту, кәсіби бағдар беру кабинетін және виртуалды бөлімді қолдау; есептілік пен қауіпсіздікті бақылау.

Функционал педагог-профориҰБТатора (ПКББ) 8-9 сыныптарда

- Сынып/пән оқушыларының жоспарларын үйлестіру, сабаққа қатысу, кәсіби бағдарлауды сабаққа кіріктіруге әдістемелік көмек, профессиограммалар қоры.

- Желілік өзара іс-қимыл: колледждер/ұйымдар, консультациялар /сынақтар кестесі, қажет болған жағдайда медициналық-кәсіби консультациялар.

- Кәсіби бағдарлау диагностикасын жүргізу

- Кезең нәтижелері бойынша талдау және есеп беру (қызығушылықтар динамикасы, таңдауға дайындық, тәжірибелермен қамту).

ПКББ кіммен жұмыс істейді

- Пән мұғалімдері, сынып жетекшілері – кәсіби тапсырмаларды тақырыптарға біріктіру, кездесулер/экскурсиялар ұйымдастыру, артефактілерді сақтау.

- Педагог-психолог – қызығушылықтарды/бейімділіктерді диагностикалау, отбасына түсіндіру және ұсыныстар (АҚ/этика/келісімдерді сақтау).

8-9 кезеңдегі ПКББ негізгі міндеттері

1. Диагностика/қызығушылық карталарын жаңарту; «9-дан кейін / 10-11-ден кейін» таңдау бойынша кеңес беру.

2. Сыртқы кәсіби сынақтар/экскурсиялар күнтізбесі (3-5 серіктес, ≥ 3 тәжірибе, туберкулезге сәйкестік).

3. Кәсіби бағдарлау кабинетін жүргізу (офлайн/виртуалды): материалдар, күнтізбе, есептер.

4. Отбасылық коммуникациялар: таңдау навигаторлары, ата-аналар жиналыстары (кемінде 2/жыл).

5. Бірыңғай шаблондар мен артефактілер (үлгі құжаты, таңдау матрицасы, түйіндеме/ИПКББ-11).

Пән оқушылары мен сыныптарға арналған оқыту семинары (90-120 мин)

1. Неге және қалай: 8-9 кезеңнің мақсаттары, әрқайсысының рөлі (РАСІ), қауіпсіздік/этика/келісім.

2. Сабаққа интеграциялау: пәндер бойынша кейстердің мысалдары (кестелер/карталар /хаттар /нұсқаулықтар / алгоритмдер), типтік артефактілер және қысқаша рубрикатор (мақсат, мәліметтер, қорытынды / пайдалану, дизайн /ТБ).

3. Тәжірибешілер мен серіктестер: сынақтарды/экскурсияларды қалай дайындау және өткізу керек, «мамандық - олар қайда оқиды» матрицасы, SLA серіктестері.

4. Құжаттар мен есептер: күнтізбе, іс-шаралар карталары, келісімдер журналы/ТБ, кәсіби бағдарлау кабинетіне есеп беру.

*Ұсынылады:

1. Әрбір оқу сабағында жаңа тақырыпты түсіндіру кезінде (сонымен қатар жалпылау/қайталау кезінде) мұғалім 2-3 минутқа созылатын қысқаша кәсіби бағдарлау қосымшасын (бұдан әрі – «КІРІСТІРУ стилі») орындайды.

2. Кірістіру мәнінің мазмұны (кемінде 2 позиция):

- зерттелетін тақырыпқа қандай мамандықтар/лауазымдар байланысты;
- тәжірибеден алынған нақты тапсырмалар (маман не істейді, кейс үлгісі);
- құралдар/технологиялар/БҚ (жұмыста нені пайдаланады);
- негізгі құзыреттер (нені білу қажет, оның ішінде метатәжірибелер);
- мұндай рөлдерге қайда оқуға болады (колледждер/ЖООтер/ОӨК), басымдық – өңірлік бағдарламалар;
- тақырып бойынша сұраныс және жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар туралы қысқаша анықтама (мүмкіндігінше).

3. Іске асыру формалары (мұғалімді таңдау): шағын мысал, шағын кейс, «тәжірибеден» 1-2 сұрақ, құрал/қызмет көрсету демонстрациясы, қысқаша бейне (≤2 мин), түлек/тәлімгердің дәйексөзі, шағын тапсырма «мамандықтағыдай қолдану».

4. Бағалауға интеграциялау. Мұғалімнің қалауы бойынша тақырыптағы 1-2 тапсырма жалпы критерийлер бойынша бағаланған кәсіби контекстке ие болуы мүмкін (мысалы, «кәсіптегідей» процесті есептеу/кесте/сипаттау).

5. Ресурстық қамтамасыз ету. Педагог-кәсіби бағдар беруші (ПКББ) педагогтерді қосымша банкпен (пәндер/тақырыптар бойынша), қысқаша профессиограммалармен, серіктестерге/ҚІЖК/ҚББ сілтемелерімен қамтамасыз етеді; жаңарту – тоқсанына кемінде 1 рет.

6. Инклюзия мен этиканы есепке алу. Бағдарламалық жасақтама бейтарап, кемсітусіз тұжырымдалады; табыс / сұраныс туралы айтылған кезде – дұрыс, тексерілетін тұжырымдар; жеке мәліметтер жария етілмейді.

* Кәсіби бағдарлау жұмысына ҚІЖК-мен өзара іс-қимылды ұйымдастыруды (бар болса) және жазғы жұмыспен қамтуды (волонтерлік; қысқа мерзімді тағылымдамалар; жазғы кәсіби практика) қосу ұсынылады.

8 сынып

8 сынып – жоспар (нақтылау)

1) Кәсіби бағдарлау жұмысының мақсаты (8 сынып)

Жалпы танысудан мақсатты іздеуге көшу: диагностикалық құралдар мен нақты үлгілер арқылы 2-3 бағытты тексеру (соның ішінде колледждер/жұмыс берушілер негізінде), артефактілерді жинау және 9-сыныпқа арналған шешімнің жобасын дайындау («колледж/мектеп», профиль эскизі).

2) ПКББ, пән мұғалімдері және сынып жетекшісінің бірлескен жұмысы

ПКББ: ай сайынғы қысқаша ақпарат (сабақ кейсі + сыртқы сынақ + артефакт), колледждермен/жұмыс берушілермен келісімдер, артефакт үлгілері, мониторинг.

Пән оқушылары/сыныптық: кейстерді тақырыптарға ендіреді, сынақтарға дайындайды (мини-енгізулер/ТБ), нәтижелерін «кәсіби бағдарлау кабинетінде» тіркейді.

Психолог: диагностика/интерпретация, отбасына ұсыныстар; мамыр айындағы таңдауға қатысу.

3) 8-сыныптың «кіруі».

- пәндік-практикалық іскерліктер қалыптастырылды: олар қарапайым деректерді жинайды (сауалнама/бақылау), кестелерді жүргізеді, дұрыс қолтаңбалары бар бағаналы диаграммаларды/гистограммаларды құрастырады және 2-3 қорытынды жасай отырып, орташа, мод, медиананы есептейді; жаратылыстану-ғылыми бақылаулар жүргізеді:

- коммуникацияларда және сервисте дағдыларға ие болу;
- қауіпсіздік техникасы, жеке қауіпсіздік және этика бойынша бастапқы дағдыларды меңгеру;
- бастапқы цифрлық дағдылар қалыптастырылды;
- мектептегі кәсіби сынақтан және колледж/жұмыс беруші базасында кем дегенде бір сыртқы тәжірибеден өту тәжірибесі бар;
- портфолио жинайды;
- 9-сыныптан кейін екі білім беру саласын біледі (ТжКБ колледжі немесе профилі бар 10-11), кәсіби бағдар берудің виртуалды кабинетін (материалдар, күнтізбе, есептер) басшылыққа алады және колледждерден/мектептерден ақпаратты қалай сұрау керектігін түсінеді.

4) Айлар мен апталар бойынша 8–сынып жоспары (Н1-Н4)

Қыркүйек – «Кезеңнің басталуы: қайда және неге?»

Сабақтық:

Н1 (сынып сағаты): «Жолды қалай таңдауға болады» старт-сессиясы; АҚ/ТҚ және келісім ережелері. Артефакт: жыл мақсаттарының парағы.

Н2 (информатика): портфолионы өзектендіру (үздік 4-6 артефакт 5-7), сапаны тексеру парағы.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: диагностика 1-блок (қызығушылықтар/бейімділіктер) психологпен. Артефакт: диагностика жинағы.

Н4: «9-дан кейінгі колледждер/бағдарламалар» кездесуі (2-3 колледж, 30-40 мин). Артефакт: сұрақтар тізімі.

Ата-аналармен жұмыс:

Н2: ақпараттандыру және сыртқы сынақтарға келісімдерді (АҚ/ТБ) жинау.

Қазан – «Бағыттар картасы: мамандық - олар қайда оқиды»

Сабақтық:

Н1 (тарих/тілдер): аймақтың кәсіптері туралы дереккөздерді талдау, кәсіп картасы (1 бет).

Н2 (география): қаланың/ауданның «мүмкіндіктер картасы» (колледждер/оқу маршруттары).

Н4 (тілдер): «неге маған сәйкес келеді / сәйкес келмейді» шағын эссе. Артефакт: карточка + эссе.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: №1 колледжге экскурсия (15-20 минуттан 2-3 станция). Артефакт: үлгі төлқұжаты.

Қараша – «1-тәжірибе: технологиялық/сервистік бағыт»

Сабақтық:

Н1 (математика/технология): кейс «смета/ресурстар» (кесте, тауардың өзіндік құнын есептеу).

Н2 (информатика): тапсырмалар/рөлдер тізілімі; процестің блок-схемасы.

Н4 (тілдер): іскерлік хат (сұрау/серіктеске рахмет). Артефакт: хат.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: серіктес негізіндегі кәсіби сынақ (шеберхана/зертхана). Артефакт: үлгі төлқұжаты + беттері жоқ фотосурет.

Желтоқсан – «Қаржы және таңдаудың құқықтық гигиенасы»

Сабақтық:

Н1 (математика): бағдарламалардың/жолдың/уақыттың құнын салыстыру (кесте, диаграмма).

Н2 (құқық): қауіпсіздік ережелері/құқықтық аспектілер (шығулардағы келісімдер, КҚп, ҚТ).

Н4 (информатика): виртуалды портфолионы жаңарту 8 кл. Артефакт: «бағыттардың артықшылықтары/кемшіліктері» көрнекі парағы.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: колледж бухгалтерімен/менеджерімен кездесу (сұрақ-жауап).

Қаңтар – «2-тәжірибе: жаратылыстану-ғылыми/медициналық/эко»

Сабақтық:

Н1 (биология): бақылау хаттамасы/зертханалық пәннің шағын кейсі.

Н2 (информатика): «бақылау паспорты» (фото/сипаттама), диаграмма.

Н4 (тілдер): 60 секундтық кадам «Мен бұл бағыт туралы не түсіндім».

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: №2 колледждегі сынақ (бал/эко-профиль). Артефакт: үлгі төлқұжаты + ТБ парағы.

Ақпан – «Коммуникация және сервис 2.0»

Сабақтық:

Н1 (тілдер): тағылымдамадан өтуге арналған «клиҰБТтік сценарий»/қосымша. ақпарат.

Н2 (информатика/математика): өтініштер тізілімі, сүзгілер/қорытындылар.

Н4: «үздік фразалар/кателер» стенді. Артефакт: тізілім + стенд.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: рөлдік «қолдау қызметі» (кейстер, эскалация).

Наурыз – «Мен салыстырамын және таңдаймын: шешім матрицасы»

Сабақтық:

Н1 (информатика/математика): критерийлер матрицасы (қызығушылық, күш-жігер, шарттар, перспектива; 0-2 балл).

Н2 (тілдер): таңдаудың шағын негіздемесі (10-12 сөйлем).

Н4: «шешімнің жобасы» («колледжге бару/мектепте қалу», 2-3 дәлел).

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: экскурсия/жұмыс берушімен кездесу.

Сәуір – «Қадамдық жоспар: маусымға дейін не істеймін»

Сабақтық:

Н1 (сабақ, сынып сағаты): дербес «Қадам жоспарын» құру (күндер, іс-шаралар, кім көмектеседі).

Н2 (сабақтық, информатика): портфолионы қорытындылау 8 сынып.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н4 (сабақтан тыс): ПКББ консультациялары+сынақ нәтижелері бойынша психолог. Артефакт: кадам жоспары (қол қойылған).

Ата-аналармен жұмыс:

Н3: ата-ана навигаторы: отбасылық таңдау сценарийлері (1-кездесу).

Мамыр – «8-сыныптың қорытындысы»

Сабақтық:

Н1: артефактілерді қысқаша айдар бойынша өзіндік және өзара бағалау (4 критерий).

Н2: «шешімнің жобасы 2.0» + жаңартылған таңдау матрицасы.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н4: ПКББ есебі: қызығушылықтар динамикасы, қамтылуы, 9 сыныпта таңдауға дайындығы. (кәсіби бағдар беру кабинетінде).

Ата-аналармен жұмыс:

Н3: ата-аналар жиналысы 2 (бағытты талқылау).

5) «8-сыныптан» шығу (күтілетін нәтижелер)

8-сыныптың соңына қарай білім алушы(лар):

1. Ол таңдау өрісін 1-2 бағытқа дейін қысқартты және олардың неліктен (қызығушылықтар/қабілеттер/шарттар/перспектива/логистика) екенін дәлелді түрде түсіндіре алады.

2. Мен «мамандық - 9-дан кейін/10-11-ден кейін қайда оқуға болады» байланысын түсіндім және кем дегенде 2-3 сәйкес білім беру бағдарламаларын білемін (колледж/мектеп, профиль 10-11).

3. Кем дегенде 2 сыртқы кәсіби сынақтан өтті (колледж/жұмыс беруші және 2-3 мектеп тәжірибесі негізінде); әрбір сынақ үшін «үлгі төлқұжаты» толтырылды (мен не істедім, не үйрендім – «барамын/бармаймын» деген қорытынды).

4. Таңдау деректерімен жұмыс істей алады: опциялар бойынша критерийлер матрицасын (0-2) толтырады және салыстырады, 2-3 қорытынды жасайды, «келесі қадамды» бекітеді.

5. Қалыптастырды(а) 8-сыныптағы жұмыс портфолиосы (кемінде 5-7 артефакт):

- сынақтар паспорттары (≥ 2);
- «бағыттардың артықшылықтары/кемшіліктері» көрнекі парағы/салыстыру диаграммасы;
- мүмкіндіктер картасы (колледждер/маршруттар);
- іскери хат/ақпарат сұрау немесе серіктеске алғыс айту;
- «менің таңдауым (алдын ала) және неге» атты қысқаша питч/эссе.

6. Таңдаудың негізгі коммуникацияларын меңгерген: сыпайы іскерлік хат жазады (10-12 сөйлем), кездесулерде дұрыс сұрақтар қояды, 60 секунд ішінде таңдауды ұсынады.

7. Шығулар мен цифрлық іс-шараларға қатысу кезінде АҚ/ТБ талаптарын сақтайды; жұмыс берушілер негізінде келісімдер мен мінез-құлық ережелеріне қойылатын талаптарды біледі.

8. Үйлестіруші/талдаушы/безендіруші/таныстырушы командалық рөлдерде жұмыс істейді) және артефактілерге қосқан үлесін сипаттайды.

9. Таңдау бойынша отбасымен және мектепКББен өзара әрекеттеседі: мен кем дегенде 1 отбасылық кеңес беру жиналысына қатыстым (ПКББ + психолог), мен 9-сыныпқа дейін жеке «қадамдық жоспарды» жаңарттым.

10. «Жоба» деңгейінің алдын ала шешімі бар: «колледж / мен мектепте қаламын (профиль 10-11)» + қажетті іс-шаралар тізімі (күжаттар/мерзімдер/сынақтар/сұхбаттар) және жауаптылар.

8-сыныпты аяқтағаннан кейін оқушының қорытынды пакеті: таңдау матрицасы (жаңартылған), (б) 2+ үлгі төлқұжаттары, (с) 1-2 көрнекі парақ (карта/диаграмма), (г) хат (сұраныс/алғыс), (д) таңдау қадамы/эссе, (е) жаңартылған көрме портфолиосы (сілтемелер/сканерлер).

Оқу жылына (8 сынып, 34 оқу аптасы; сабақ – 45 минут)

Ең аз: 24 сабақ × 45 мин = 18 сағ 00 мин(айына орта есеПКББен ~ 3 кіріктірілген сабақтар: біреуі тілдерде/тарихта, біреуі математикада/информатикада, біреуі жаратылыстану ғылымдарында/технологияларда).

Оңтайлы: 34 сабақ × 45 мин = 25 сағ 30 мин(жыл бойына әр оқу аптасында бір интеграцияланған сессия).

Қосымша сабақтан тыс (ұсынылады): 6-8 кәсіби іс-шаралар × 60-90 мин = тағы ~ 6-12 сағат. (колледждерде/кәсіпорындарда сыртқы кәсіби сынақтар, мамандармен кездесулер, шағын экскурсиялар).

Барлық сабақ сағаттары бар пәндер мен сынып сағаттарының ішінде (оқу жоспарында жеке жолсыз). Сыныптан тыс жұмыстар тәрбие жұмысының жоспарында белгіленеді.

9 сынып

9 сынып – «Іздеу және анықтау»

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (9 сынып)

Білім алушыны 9-сыныптан кейін (колледж/мектепте қаламын) жаңартылған диагностика, нақты кәсіби сынақтар, отбасымен/психологпен кеңесу және артефактілер пакеті негізінде колледжге тапсыру немесе 10-профильге кіру үшін жеткілікті саналы шешімге жеткізу. -11.

2) ПКББ, пән мұғалімдері және сынып жетекшісінің бірлескен жұмысы

ПКББ: ай сайынғы қысқаша ақпарат (сабақ жағдайы + сыртқы сынақ + артефакт), колледждермен/жұмыс берушілермен келісімдер, шаблондар (үлгі парағы/таңдау матрицасы/қадамдық жоспар), портфолио мониторингі және таңдауға дайындық.

Пән оқушылары/сыныптық: кәсіби кейстерді тақырыптарға ендіреді, сынақтарға дайындайды (мини-енгізулер, ТБ), нәтижелерді (кестелер/карталар/хаттар/нұсқаулықтар/презҰБТациялар) тіркеуге және оларды «кәсіби бағдар беру кабинетіне» орналастыруға көмектеседі.

Психолог: қызығушылықтарды/бейімділіктерді диагностикалау, нәтижелерді ПКББ және отбасымен бірлесіп түсіндіру; шешім қабылдауды сүйемелдеу.

3) 9-сыныптың «кіруі»

- «Мамандық - 9/10-11-ден кейін қайда оқуға болады» (мысалы: АТ, сервис, биомедициналық, техно және т.б.) байланысы арқылы одан әрі оқытудың және бастапқы кәсіби қызметтің 2-3 басым бағыттары қалыптасты.

- Нақты кәсіби сынақтар мен оқу-тәжірибелік жұмыстардың жинақталған тәжірибесі: колледждер/ұйымдар базасындағы сыртқы сынақтар және пәндер бойынша мектептегі тәжірибелер.

- 9 сыныптан кейін білім беру траекториясын таңдау құралдары игерілді (колледж немесе 10-11, профиль): критерийлер матрицасы 0-2, бағдарламаларды/талаптарды салыстыру, мерзімдер мен ресурстарды есептеу.

- Коммуникацияларды дамыту және таңдау/қабылдау процесін ұйымдастыру: колледждермен/жұмыс берушілермен іскерлік хат алмасу, 60 секундтық кадам, тапсырмалар/құжаттар тізілімін жүргізу және АҚ/ТБ талаптарын сақтау.

9-да не қосамыз:

- диагностиканы жаңарту және 1-2 бағытқа дейін тарылту;
- «іске жақын» тәжірибелер (қадамдар, мерзімдер, колледждердің талаптары/профиль 10-11);
- «білім алушының пакетін» жеткізу (портфолио, «үлгі төлқұжат», шағын түйіндеме, ынталандыру хаты/презҰБТация 60 сек);
- қорытынды шешім («колледж / 10-11») және жеке кадамдық жоспар (кім-неқашан).

4) Айлар мен апталар бойынша 9–сынып жоспары (Н1-Н4)

Қыркүйек – «Басталуы мен мерзімдерін белгілейміз»

Сабақтық:

Н1 (сынып сағаты): старт-сессия «Қайда және қай мерзімде?»; ТБ/АҚ ережелері; шығуға/медиаға келісім жинау. Артефакт: мақсаттар мен мерзімдердің жеке парағы (мамырға дейін).

Н2 (информатика): портфолионы тексеру (6-8 үздік артефакт), сапаны тексеру парағы.

Артефакт: жаңартылған «Портфолио 9 кл.» қалтасы.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: диагностика (қызығушылықтар/бейімділіктер) + ПКББ-мен қысқаша интерпретация.

Артефакт: диагностика жинағы (1 бет).

Н4: «9-дан кейінгі колледж бағдарламалары / профильдер 10-11» кездесуі: 2-3 өкіл.

Артефакт: сұрақтар парағы, «талаптар мен мерзімдер» жадынамасы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Жалпы мектептік жиналыс: «9-сыныптан кейін: колледж немесе 10-11?» ТБ/АЖ ережелері, шығуға келісім беру/БАҚ.

Н2: Ата-аналармен сөйлесуге арналған жадынама: «9-сыныптың негізгі күндері мен құжаттары».

Н3–Н4: Жеке шағын-консультациялар (5-10 мин): мүдделер, алдын ала вектор, отбасына мектептен не қажет

Қазан – «Таңдауды ашық ету: шешім матрицасы»

Сабақтық:

Н1(информатика/математика): критерийлер матрицасы 0-2.
(қызығушылық/қабілеттер/шарттар/перспектива/логистика/күн). Артефакт: матрица 2 нұсқа.

Н2 (тілдер): колледжге/мектепке сұраныс хат/ақпарат (талаптар, күндер, тізімдер).
Артефакт: хаттар (шаблон+ жіберу).

Н4 (сыныптық/ПКББ): «шағын кеңес» – матрица бойынша шешімді орындау; келесі қадамға келісу

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3 (сабақтан тыс): таңдалған бағыт бойынша №1 сыртқы сынақ (колледж/серіктес) (2-3 станция × 15-20 мин). Артефакт: үлгі төлқұжаты (ол не істеді – не үйренді – қорытынды).

Ата-аналармен жұмыс:

Н4: №1 сыртқы үлгінің келісімдері мен логистикасы; қызметшілерді бөлу.Отбасының фидбэкінің қысқаша жинағы: «не сендірді/не ұятқа қалдырды».

Қараша – «Тәжірибе және талаптар»

Сабақтық:

Н1 (математика): талаптар/мерзімдер/ресурстар: дайындық жоспарын есептеу (күнтізбе, тапсырмалар, кім көмектесетіні; Жолдағы ТБ). Артефакт: күнтізбелік жоспар.

Н2 (информатика): контактілер мен тапсырмалардың тізілімі (кесте, сүзгілер, күйлер).

Артефакт: тізілім.

Н4 (тілдер): мотивациялық жазба «неге бұл менікі» (10-12 сөйлем) немесе 60 секундтық қадам.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: таңдалған бағыт бойынша жұмыс берушімен кездесу (Сұрақ-жауап, құзыреттер).

Артефакт: сұрақ-жауап парағы, 3 негізгі талап.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Мерзімдердің отбасылық күнтізбесі (өтініштер, сұхбаттар, портфолио) – сынып жетекшісімен синхрондау.

Н2: Үйдегі қаржылық және логистикалық шағын әңгіме: көлік, тұру (егер колледж басқа ауданда болса).

Н3: Ата-аналардың жұмыс берушімен кездесуге қатысуы (Сұрақ-жауап, 15-20 мин).

Н4: «Үй қадамының жоспары» жеке консультациялар: үлкендердің қайсысы және қалай көмектеседі.

Желтоқсан – «Қаржы және логистика»

Сабақтық:

Н1 (математика): маршруттың сметасы (құжаттарды жинау/тапсыру/жол): шығындар мен мерзімдер кестесі, диаграмма. Артефакт: бағалау+диаграмма.

Н2 (тарих/құқық): құқықтық гигиена (білім алушының құқықтары/келісім/ПДн/тәжірибедегі қауіпсіздік). Артефакт: естелік.

Н4 (информатика): шағын түйіндеме (1 бет, дағдылар/үлгілер/артефактілер/контактілер).

Артефакт: Түйіндеме

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3(ПКББ): колледж-күн (онлайн/офлайн): бағдарламалардың шағын презҰБТациялары, портфолио/жетістіктерге қойылатын талаптар. Артефакт: «портфолиоға не қосу керек» бақылау парағы.

Қаңтар – «№2 гипотезаны тексереміз»

Сабақтық:

Н1 (бейіні бойынша пән): тандалған бағыт бойынша шағын-кейс сабағы (көркем еңбек/био/ИТ/гео...). Артефакт: шешім парағы/схема.

Н2 (информатика): портфолио-витринаны рәсімдеу (сілтеме/QR, 4-8 артефакт). Артефакт: витрина.

Н4 (тілдер): «Бағыттарды салыстыру: критерийлер бойынша он/теріс жақтары» шағын эссе.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: №2 сыртқы сынақ (біріншісінің басқа бағыты немесе тереңдетілуі). Артефакт: үлгі төлқұжаты, бет-әлпеті жоқ фото.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: №2 сыртқы үлгінің келісімдері мен логистикасы; қызметшілерді бөлу.

Н3: Жеке әңгімелер «№1 сынақтан кейін не өзгерді».

Н4: Чатқа жадынама: «Өтініш беру/әңгімелесу күндері» (жаңарту).

Ақпан – «Коммуникация және сервис: жазамыз және келісеміз»

Сабақтық:

Н1 (тілдер): өтінім-хат/уәждеме (10-12 ұсыныс) – портфолиоға арналған жоба. Артефакт: хат/мотивация.

Н2 (информатика/математика): өтінімдер тізілімі/жауаптар, мәртебелер, мерзімдер; еске салғыштар.

Артефакт: тізілім.

Н4 (сыныптық/РР): шешімнің жобасы (колледж / 10-11) + келесі қадам.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: рөлдік «қолдау қызметі» (қабылдау / құжаттар / қателер туралы істер).

Артефакт: «ең жақсы фразалар мен шешімдер» банкі.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Шағын-практикум (15 мин): балаға мотивациялық жазумен қалай көмектесуге болады (құрылымы, үні, «мен бала үшін жазбаймын»).

Н2: Өтінімдер бойынша «не жіберілді/не күтеміз» отбасылық бақылау парағы.

Н3: Рөлдік «қолдау қызметіндегі» бақылаушы ата-аналар (сыпайылық/анықтық бақылау парағы бойынша).

Н4: «Күрделі жағдайдағы» отбасыларға арналған нүктелік консультациялар (жеңілдіктер, мед.сұрақтар, ПДн).

Наурыз – «Таңдауды аяқтау»

Сабақтық:

Н1 (информатика/математика): шешім матрицасы 3.0 – қорытынды балдар + тәуекелдер және «В» жоспары. Артефакт: матрица 3.0.

Н2 (тілдер): презҰБТация 60 сек «Менің таңдауым және неге» (сынып/ата-аналар үшін).

Артефакт: сценарий/бейне/аудио.

Н4 (сыныптық/ПКББ): мамыр айына дейін шешім мен әрекеттер тізімін бекіту

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: №1 отбасылық жиналыс (ПКББ+психолог+ата-аналар): шешімді талқылау, қадамды үйлестіру. Артефакт: кеңес беру хаттамасы.

Сәуір – «Жасаймыз: құжаттар мен қадамдар»

Сабақтық:

Н1 (сынып сағаты): қадамдық жоспар (тапсыру күндері/емтихандар/сынақтар/сұхбаттар; кім көмектеседі).

Артефакт: қадамдық жоспар (оқушы/ата-ана қол қойған).

Н2(информатика): портфолионың финалы (витрина/сканерлер/сілтемелер).

Артефакт: соңғы көрме.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: қабылдау/профиль жағдайлары бойынша ПКББ+психологтың нүктелік консультациялары 10-11.

Артефакт: ұсынымдар парағы.

Н4(ПКББ): колледж-практикум (онлайн/офлайн): құжаттар пакетін/портфолионы әдіскермен тексеру.

Ата-аналармен жұмыс:

Н3: Өтініш беру/әңгімелесу бойынша нақты консультациялар; қажет болған жағдайда – қабылдау комиссияларына бірлескен қоңыраулар.

Н4: Родкомитеттің бақылау қоңырауы: өтініш беруге/емтихандарға дайындық.

Мамыр – «9-сыныптың қорытындысы»

Сабақтық:

Н1: қысқаша айдар бойынша өзін-өзі бағалау/өзара бағалау (мақсат/деректер/қорытынды/ресімдеу/ТБ). Артефакт: бағалау парағы.

Н2: қорытынды шешім (колледж/ 10-11) және таңдаудың қысқаша мазмұны (1 б.).

Артефакт: таңдаудың қысқаша мазмұны.

Сабақтан тыс (ПКББ+сынып жетекшісі):

Н3: №2 отбасылық жиналыс: шешімді растау, қадамдық жоспардың финалы. Артефакт: хаттама/келісім.

Н4 (ПКББ): параллель бойынша қорытынды есеп (қамту/үлгілер/портфолио/шешімдер; 10-11 және колледжге қабылдау бойынша ұсыныстар).

Ата-аналармен жұмыс:

Н4: Белсенді отбасыларға алғыс хат + «маусым–тамыз айларында баланы қалай қолдау керек» жадынамасы.

5) 9-сыныптың «шығуы» (күтілетін нәтижелер)

9-сыныптың соңына қарай білім алушы(лар):

1. Қабылдады(а) қорытынды шешім: колледжге барады (бағдарлама/колледж таңдалады) немесе мектепте қалады (10-11 профиль таңдалады).

2. Ол (а) таңдауды 1 бағытқа (немесе 1 + «В» жоспарына) дейін қысқартты, оны критерийлер матрицасы (қызығушылықтар, қабілеттер, шарттар, перспектива, логистика, шығындар) бойынша дәлелдейді.

3. ≥ 2 сыртқы кәсіби сынақтан (колледждер/серіктестер) және 2-3 мектеп тәжірибесінен өтті; әрқайсысында «мен барамын/бармаймын» деген жазуы бар үлгі төлқұжаты бар.

4. Ауысуға арналған пакетті жинады (колледжге/профильге 10-11):

- шағын түйіндеме (1 бет), мотивациялық хат/қадам 60 сек;

- портфолио витринасы (6-10 артефакт: үлгі төлқұжаттары, таңдау матрицалары, көрнекі парақтар, хаттар, жобалар);

- мерзімдердің/құжаттардың чек-парағы (тапсыруға/қабылдауға дайындығы).

5. Таңдау коммуникацияларына ие: сұраныстарды/ өтінімдерді дұрыс жазады, кездесулерде сұрақтар қояды, таңдауды ұсынады; контактілер мен тапсырмалардың тізілімін жүргізеді (мәртебелер, мерзімдер).

6. Маршруттың талаптарын түсінеді: күндер, құжаттар, сұхбаттар/емтихандар, «кім көмектеседі»; шығу кезінде және цифрмен АҚ/ТБ талаптарын орындайды.

7. Рөлдерде және командада жұмыс істейді (үйлестіруші/ талдаушы/безендіруші/ баяндамашы); үлес пен нәтижені сипаттай алады.

8. Отбасының келісімділігі: кем дегенде 2 отбасылық консультация өтті (ПКББ+психолог); жеке қадам жоспарына қол қойылды (маусымға дейін біреу-қашан).

9-сынып оқушысының қорытынды жинағы: 3.0 таңдау матрицасы, ≥ 2 үлгі төлқұжаты, портфолио көрмесі, шағын түйіндеме, мотивациялық хат/қадам, қадамдық жоспар, таңдау қорытындысы, отбасылық жиналыстардың хаттамалары.

Оқу жылындағы сағаттар (9–сынып, 34 апта; сабақ - 45 минут)

Сабақтық (пәндер мен сынып сағаттарына кіріктірілген):

Ең аз: 26 сабақ × 45 мин = 19 сағ 30 мин(айына орта есеПКББен ~ 3-4 кіріктірілген сабақтар: тілдер/ тарих; математика/информатика; жаратылыстану ғылымдары/технологиялар; сынып сағаты).

Оңтайлы: 34 сабақ × 45 мин = 25 сағ 30 мин(бір кіріктірілген сабақтық әр оқу аптасында).

Сабақтан тыс уақытта (қосымша ұсынылады):

8-10 кәсіби іс-шаралар × 60-90 мин = тағы 8-15 сағат (колледждердегі/кәсіпорындардағы сыртқы кәсіби сынақтар, «колледж күндері», жұмыс берушілермен кездесулер, нақты кеңестер).

Ескертпе. Сабақ сағаттары – қолданыстағы пәндердің/сынып сағаттарының ішінде (оқу жоспарында жеке жолсыз). Сыныптан тыс жұмыстар тәрбие жұмысының жоспарында (есептер/актілер, келісімдер, ҚТ бақылау парақтары) жазылады.

«Іздестіру және анықтау» кезеңінен күтілетін нәтижелер:

- Қорытынды шешім қабылданды: колледж (бағдарлама/колледж таңдалды) немесе 10-11 (профиль таңдалды), «В» жоспары бар.

- Таңдау негізделген: критерийлер матрицасы (қызығушылықтар, қабілеттер, шарттар, перспектива, логистика, шығындар) және үлгі деректері пайдаланылды.

- Практикалық тәжірибе жинақталды: екі жылда кемінде 4-5 кәсіби практика (сыртқы + мектеп), әрқайсысы үшін – «мен барамын /бармаймын» деген тұжырыммен үлгі паспорты.

- «Оқушы пакеті» құрастырылды: портфолио көрмесі (6-10 үздік артефакт), шағын түйіндеме, мотивациялық хат/қадам 60 секунд, қадамдық жоспар, таңдаудың қысқаша мазмұны.

- Таңдау дағдылары пысықталды: іскерлік хат алмасу және сұраулар, сұхбаттар/сұрақтар, қысқаша презҰБТация, тапсырмалар мен мерзімдердің тізілімін жүргізу.

- Оқу бағыттарын түсіну: «олар қайда оқиды» 9-дан кейін және 10-11-ден кейін, бағдарламаларға/мерзімдерге/құжаттарға қойылатын талаптар.

- Қауіпсіздік пен этика сақталады: ТБ/АҚ шығу кезінде және цифрмен, келісімдер мен байланыс ережелері.

-Командалық рөлдерді меңгергендер: үйлестіруші /талдаушы/ безендіруші/ таныстырушы; бала өз үлесін сипаттай алады.

-Отбасы тартылды: 2+ отбасылық консультациялар өткізілді (ПКББ+психолог), маусымға дейін жеке қадам жоспарына қол қойылды.

- Мектеп байланыстары жұмыс істейді: колледждермен/жұмыс берушілермен байланыс орнатылды, сынақтар мен «колледж күндері» күнтізбеге енгізілді.

Пост-сүйемелдеу

Мақсат: бітірушінің нақты ауысуын растау (колледжге қабылдау, 10-11-ге көшу, қос траектория) және бастапқы бейімделуді қамтамасыз ету.

Міндеттілігі: пост-сүйемелдеу «Іздеу және анықтау» кезеңінің міндетті бөлігі болып табылады (9-сынып), мектеп бұйрығымен бекітіледі және ӨҚ жылдық жоспарына енгізіледі.

Мерзімдері мен циклі:

9–сынып: 1 маусым - 1 қазан (профильге қабылдау/ауысуды растау).
Мәртебенің шағын-апдейті: ай сайын қабылдау аяқталғанға дейін.

Құжаттау:

- кәсіби бағдар беру кабинетінде «Пост-сүйемелдеу тізілімі» жүргізіледі және мәртебені растайтын құжаттар (қабылдау туралы бұйрықтың көшірмесі/экраны, қабылдау комиссиясының анықтамасы, ЭЦҚ қызметіне қабылдау туралы белгі, 10-сыныпқа қабылдау туралы бұйрық және т.б.) сақталады. .).

- АҚ/ЖДН: дербес деректерді өңдеу – білім алушының/ата-ананың келісімімен ғана; мәліметтерді жариялау - дербес деректерсіз (жиынтық есептер).

- Кері байланыс және жақсарту: ПКББ циклінің соңында аналитикалық жазбаны қалыптастырады (қамту, трек бойынша тіркелгендердің үлесі, «бұзылу» себептері, бағдарламаларды/серіктестіктерді түзету бойынша ұсыныстар).

10-11 сыныптар

Жоғары мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысы

Таңдауды нақтылау (10-11 сыныптар)

Кезеңнің мақсаты

Кәсіби және білім беру траекториясын таңдауды қамтамасыз ету (ЖОО/колледж/жұмыс + ҰБТ-ға дайындық), кеңейтілген кәсіби сынақтар, диагностика, отбасымен жұмыс, жаңа және жойылып бара жатқан мамандықтар туралы білім, сондай-ақ аймақтағы сұранысқа ие рөлдер негізінде.

Кезеңнің міндеттері

1. Білім алушылардың қызығушылықтарын/ниеттерін жаңарту және нақтылау (10–шы - таңдауды бекіту; 11-ші – іске асыруды қолдау және ҰБТ).

2. Терең кәсіби сынақтарды (стационарлық/көшпелі, шағын тағылымдамалар), жұмыс берушілермен/түлектермен кездесулерді, жоғары оқу орындарының/колледждердің ашық есік күндеріне қатысуды ұйымдастыру.

3. Еңбек нарығы туралы білім беру: жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар, аймақтық қажеттіліктер, «мамандық - оқыту бағдарламасы» сценарийлері.

4. Жеке консультацияларды (ПКББ + педагог-психолог) және таңдау бойынша отбасылық сессияларды, соның ішінде ниеттер өзгерген кезде қамтамасыз ету.

5. Кәсіби бағдарлау элементерін бейінді пәндер мен жобаларға біріктіру; ҰБТ-ға дайындықпен синхрондау.

6. 10-11 портфолионы (артефактілер, шағын түйіндеме, мотивациялық хат/эссе, сынақ нәтижелері), ЖОО/колледжге тапсыруға дайындықты жүргізу.

7. Барлық іс-шараларда қауіпсіздікті/этиканы/цифрлық гигиенаны қамтамасыз ету.

Мектеп бойынша үйлестірушінің рөлі (директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары)

- 10-11 кәсіби жұмыстың жылдық жоспарын, ашық есік күндерінің күнтізбесін бекітеді/жәрмеңкелер, міндеттерді бөлу; ТБ/АҚ және есеп беруді бақылайды.

- Кәсіби бағдарлау кабинетінің және виртуалды бөлімнің жұмысын қамтамасыз етеді (консультациялар кестесі, іс-шаралар плакаттары, есептер, қабылдау комиссияларына сілтемелер).

- Желілік келісімдерге жетекшілік етеді: серіктес-жұмыс берушілер, ЖООтер/колледждер, кәсіби жәрмеңкелер, табысты түлектердің қатысуы.

- Кәсіби іс-шараларды ҰБТ кестесімен және мектеп кестесімен біріктіруді үйлестіреді (күндер бойынша ең аз қақтығыстар).

Педагог-кәсіби бағдар берушінің (ПКББ) міндеті 10-11 сыныптарда

- Кәсіби іс-шараларды жоспарлайды және өткізеді: сынақтар, шеберлік сыныптары, кездесулер, жәрмеңкелер, «ашық есік күндері», шағын тағылымдамалар (1-3 күн).

- Жеке және отбасылық консультацияларды жүргізеді, 2.0/3.0 диагностикасын ұйымдастырады (қызығушылықтар, күшті жақтар, ҰБТ алдындағы стресске төзімділік, тәуекелдер).

- Еңбек нарығының картасын жаңартады: жаңа/жойылып бара жатқан кәсіптер, аймақтық бос жұмыс орындары және құзыреттер; өтпелі дағдыларды нақтылайды.

- Портфолионы сүйемелдейді/қабылдау пакеті: шағын түйіндеме, уәждеме хат/эссе, ұсыныстар, үлгілерді растау.

- Кәсіби бағдарлауды сабаққа интеграциялау бойынша мұғалімдерге семинарлар өткізеді, негізгі тақырыптарды нарық рөлдерімен байланыстырады.

- Мониторинг пен есептілікті жүргізеді: қамтылуы, сынақтар саны, жәрмеңкелерге/ББҚ-ға қатысу, таңдау динамикасы, ұсынуға дайындығы.

ПКББ кіммен жұмыс істейді

- Пән мұғалімдері (әсіресе бейінді мұғалімдер): мамандықтар/нарық деректері бойынша кейстерді/жобаларды ендіру, дағдылармен байланыстыру ҰБТ (аналитика/жазу/деректерді интерпретациялау).

- Сынып жетекшілері: іс-шаралар күнтізбесі, логистика, отбасылармен байланыс.

- Педагог-психолог: диагностика, ҰБТ алдындағы күйзелістің алдын алу, шешім қабылдауда/жолды ауыстыруда қолдау көрсету.

- Серіктестер: Жоғары оқу орындары/колледждер/жұмыс берушілер/ХЖҚО/СӨП, табысты түлектер тәлімгер ретінде.

10-11 кезеңдегі ПКББ негізгі міндеттері

1. Жоспар-траекториялар 10-11: әрбір білім алушыда – мерзімдері, қадамдары, жауаптылары бар жаңартылатын ЖЖЖ (оқуға түсудің/бейіннің жеке жоспары) бар.
2. Кәсіби сынақтар мен шағын тағылымдамалар: 3-5 оқиға/жыл/сынып (өндірістік/зертханалық/жобалық), «үлгі төлқұжаты» + серіктестің пікірі.
3. Диагностика: қызығушылықтар, жетістіктер профилі, стресс профилі; психологпен және отбасымен бірлескен интерпретация.
4. Еңбек нарығы және болашақ кәсіптері: тоқсан сайынғы «не өзгереді» брифингтері, аймақтағы жұмыс орындары/кейстер көрмесі; жойылып бара жатқан кәсіптер мен баламаларды талдау.
5. Жәрмеңкелер мен ҚББ: кәсіби мектептер жәрмеңкесін ұйымдастыру (күз/көктем), ЖОО/колледждердің ашық есік күндеріне қатысу; табысты түлектермен сессиялар.
6. Портфолио және құжаттар: шағын түйіндеме, мотивациялық хат/эссе, артефактілердің «витринасы», ұсыныстар; ұсынуға дайындық (бақылау парағы, мерзімдері).
7. Ата-аналармен жұмыс: жылына 2-3 кездесу + таңдау нүктелерінде жеке консультациялар; қысымсыз қолдау туралы жадынамалар.
8. ҰБТ–мен синхрондау: сынақ материалдары - ҰБТ дағдыларын арттыратын форматта (деректерді талдау, графиктерді/мәтіндерді интерпретациялау, дәлелдеу).
9. Қауіпсіздік/этика: келісімдер, ТБ/АҚ шығу кезінде, жеке тұлғаларсыз фотосуреттер, жеке мәліметтер, байланыс ережелері.

Пән мұғалімдері мен сынып жетекшілеріне арналған оқыту семинары (90-120 мин)

Блок 1. 10-11 кезеңдегі мектептің рөлі (15-20 мин)

- Мақсаттары мен мерзімдері: таңдауды растау, қабылдау пакеті, ҰБТ; RACI (кім не үшін жауапты), қауіпсіздік/этика.

Блок 2. Сабаққа интеграциялау (30-40 мин, практикум)

Пәндер бойынша кәсіби кейстер:

- математика/география/информатика: нарық/жалақы/логистика деректерін талдау; тілдер/тарих: мотивациялық хат/эссе, түлекпен сұхбат;
- биология/химия/физика/технология: зертханалық/жобалық шағын сынақтар; Артефактілер және 4×3 рубрикатор: бақылау парақтары, «мінсіз» және «минималды» артефактілердің мысалдары.

Блок 3. Серіктестер мен оқизалар (20-30 мин)

- Шағын тағылымдаманы, АЕК, жәрмеңкені қалай дайындау керек; бітіруші тәлімгерлердің рөлдері; қысқаша SLA (не/қашан/сапа).

Блок 4. Жеке қолдау және ҰБТ (20-30 мин)

- Диагностика 2.0/3.0, тәуекел карталары, жолды өзгерту сценарийлері; «қысымсыз қалай көмектесуге болады»; кәсіби кейстерді ҰБТ форматымен байланыстыру (дәлелдеу, графиктерді оқу, дереккөздермен жұмыс істеу қабілеті).

Семинар материалдары: шаблондар (үлгі төлқұжаты, ЖЖЖ, шағын түйіндеме, мотивациялық хат/эссе, жәрмеңкенің бақылау парағы, 4×3 рубрикатор, келісімдер/ТБ).

Сыныптар бойынша арнайы акценттер

10 сынып – «Таңдауды растаймыз, тәжірибені кеңейтеміз»

Фокус: таңдалған бағытты бекіту (немесе түзету), кәсіби тестілеуді/шағын тағылымдамаларды арттыру, ЖОО/колледждермен тереңдетілген кездесулер, бітіруші тәлімгерлермен жұмысты бастау.

Міндетті минимум:

- ≥ 2 сыртқы кәсіби сынақтар/шағын тағылымдамалар;
- ≥ 1 мамандықтар жәрмеңкесіне және ≥ 1 Ашық есік күніне қатысу;
- 2 жеке консультациялар (КС+психолог) + 1 отбасылық сессия;
- портфолио 10 сынып. (артефактілер, шағын түйіндеме, хат/эссе).

* Кәсіби бағдарлау жұмысына КІЖК-мен өзара іс-қимылды ұйымдастыруды (бар болса) және жазғы жұмыспен қамтуды (волонтерлік; қысқа мерзімді тағылымдамалар; жазғы кәсіби практика) қосу ұсынылады.

11 сынып – «Таңдауды жүзеге асырамыз, ҰБТ-ға дайындаламыз»

Фокус: пакетті тапсыруға дейін жеткізу, сұхбаттарды/презентацияларды қайталау, мақсатты консультациялар, стрессті басқару ҰБТ; «В жоспарын» таңдау және растау.

Міндетті минимум:

- $\geq$ таңдалған траектория бойынша жұмыс берушімен 2 нүктелік кәсіби сынақ/кездесу;
- ≥ 1 жәрмеңкеге қатысу және ≥ 1 ЖЖЖ (мақсатты ЖОО/факультет/колледж);
- 2-3 жеке консультациялар (ПКББ+психолог) + 2 отбасылық кездесулер;
- өтінім беруге арналған пакет: шағын түйіндеме, мотивация/эссе, ұсынымдар (бар болса), портфолио-витрина, құжаттардың/мерзімдердің чек-парағы;
- ҰБТ-мен синхрондау: кәсіби кейстер арқылы талдау/дәлелдеу дағдыларын жаттықтыру.

10 сынып

10-сынып Таңдауды нақтылау

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты

Таңдауды растау (мамандық/ЖОО/колледж/профиль 10-11), кәсіби сынақтарды тереңдету (соның ішінде шағын тағылымдамалар/ОӨК модульдері), диагностиканы

жаңарту және қабылдау пакетін дайындау (портфолио, мини-түйіндеме, мотивация/эссе, ұсыныстар), кәсіби белсенділікті ҰБТ-ға дайындықпен үйлестіру және отбасын тарту.

2) ПКББ, пән мұғалімдері және сынып жетекшісі қалай бірлесіп жұмыс істейді ПКББ:

- Кәсіби сынақ/шағын тағылымдамалар/ББМ/жәрмеңкелер күнтізбесін жүргізеді, жоғары оқу орындарымен/колледждермен/жұмыс берушілермен, ОӨК-модульдермен келісімдер жасайды.

- Жеке және отбасылық консультациялар жүргізеді (кем дегенде 2-3/жыл), диагностиканы ұйымдастырады (қызығушылықтар/стресс профилі/дайындық).

- Еңбек нарығының картасын жаңартады: жаңа/жойылып бара жатқан кәсіптер, рөлдер, аймақтық сұраныс; «не өзгереді» дайджесттерін дайындайды.

- Портфолио мен пакетке жетекшілік етеді: mini-CV, мотивациялық хат/эссе, «жұмыстар көрмесі», құжаттар мен мерзімдердің бақылау парағы.

Пән оқушылары/сынып жетекшісі:

- Кәсіби кейстерді бейінді тақырыптарға ендіреді (нарық деректері, есеп айырысулар, карталар, техникалық нұсқаулықтар, түлектермен сұхбаттар), портфолио үшін артефактілерді дайындауға көмектеседі.

- ҰБТ-дайындық және кәсіби іс-шаралар кестесін үйлестіреді; шығуларда ілесіп жүреді, сынып күнтізбесін жүргізеді.

- Жәрмеңкелерге/ББМ-ге қатысуды, табысты түлектермен сынып бағыттары бойынша кездесулерді ұйымдастырады.

Психолог:

- Диагностика +ПКББ (қызығушылықтар/тұрақтылық/өзіндік тиімділік), ҰБТ-ға стресске қарсы сессияларды жүргізеді, жолды өзгертуге көмектеседі.

- Жеке және отбасылық консультацияларға қатысады, ұсыныстарды тіркейді.

3) 10-сыныптың «кіру».

- Оқытудың/кәсіби қызметтің 1-2 басым бағыттары қалыптастырылды.

- Базалық үлгілер (сыртқы + мектеп) және 8-9 сыныптардың артефактілері жинақталған, алдын ала пакет (шағын түйіндеме/витрина) бар.

- Таңдау құралдары игерілді: критерийлер матрицасы 0-2, іскерлік хат, қадам 60 сек, тапсырмалар/мерзімдер тізілімі.

- Отбасылық қарым-қатынас орнатылды (9–да кем дегенде 2 кездесу), ЖЖЖ бар (оқуға түсудің / профильдің жеке жоспары) - жоба.

4) Айлар мен апталар бойынша 10–сыныптың жоспары (Н1-Н4)

Қыркүйек – «Тандауды қайта бастау: растау және жоспарлау»

Сабақтық:

Н1 (сыныптық/РП): «Менің жолым 10-11» старт-сессиясы + ТБ/АҚ ережелері, келісімдер. Артефакт: жаңартылған РРІ (мерзімдері/қадамдары/жауаптылар).

Н2 (информатика): портфолионы тексеру: 6-8 негізгі жұмысты таңдап, витринаны орналастырыңыз (сілтеме/QR).

Н3 (психолог): диагностика (қызығушылықтар/стресс-профиль), жеке ұсыныстар.

Сабақтан тыс:

Н4: 2-3 ЖОО/колледж түлектерімен және/немесе түлектерімен кездесу (қосымша хабарландыру). Артефакт: сұрақтар/контактілер тізімі.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «10-11 трек: таңдауды растаймыз, қызмет көрсетуге дайындаламыз/ҰБТ» жиналысы + АҚ/ТБ, шығуға келісімдер/медиа.

Н2: ЖЖЖ-отбасын тарату және қысқаша толтыру (жеке жоспардың отбасылық бөлімі: ересектердің рөлі, мерзімдері).

Н3: Жеке шағын-консультациялар (10-15 мин): таңдау мәртебесі, тәуекелдер/отбасы ресурстары.

Қазан – «Нарық және болашақ кәсіптері»

Сабақтық:

Н1 (математика/инфо): аймақтық кадрлық сұранысты талдау: бос жұмыс орындары/рөлдер туралы қарапайым мәліметтер → диаграммалар/қорытындылар.

Н2 (тілдер): портфолиоға арналған мотивациялық хат/эссе (жоба).

Сабақтан тыс:

Н3: №1 ашық есік күні (мақсатты бағдарламалар) немесе мектептегі мамандықтар жәрмеңкесі.

Н4: жолды реттеу бойынша «шағын кеңес» + ИПКББ-ны жаңарту. Артефакт: өз жолындағы «жаңа/жойылып бара жатқан кәсіптер» матрицасы (1 бет).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар» шағын қысқаша мазмұны және аймақтағы сұранысқа ие рөлдер (слайдтармен 15 минут).

Н2: АЕК/жәрмеңкеге арналған отбасылық сұрақтарды жинау; еріп жүретін еріктілерді тіркеу.

Н3: Мектепке дейінгі білім беру ұйымына/жәрмеңкеге ата-аналардың қатысуы (келісім бойынша); логистикаға көмек.

Н4: Отбасынан қысқа фидбэк: не сендірді/не ұятқа қалдырды (5 сұрақ нысаны).

Қараша – «Терең сынақ/№1 шағын тағылымдама»

Сабақтық:

Н1 (көркем еңбек/бейіні бойынша пән): сынаққа дайындық: қауіпсіздік техникасы/нұсқаулық, тапсырманың бақылау парағы.

Н2 (информатика): үлгі төлқұжаты (үлгі), рөлдер мен тапсырмалар.

Н4 (тілдер): серіктеске алғыс/есеп + 60 секундтық қадам «мен не білдім». Артефакт: үлгі төлқұжаты + тәлімгердің пікірі.

Сабақтан тыс:

Н3: шағын-тағылымдама/ОӨК-модуль (8-12 акад. сағат) жұмыс берушіде.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Отбасылық нұсқаулық: ТБ/сақтандыру/тәлімгердің байланыстары.

Желтоқсан – «Түсімдердің қаржысы/логистикасы»

Сабақтық:

Н1 (математика): оқуға түсу/жол/тұру сметасы (егер қажет болса) → кесте/диаграмма.

Н2 (құқық): құқықтық гигиена (беру, ЖД, алаңдардағы қауіпсіздік).

Н4 (информатика): mini-CV мен «витрина 10.1»-ді аяқтаймыз.

Сабақтан тыс:

Н3: ҚББ №2 (факультеттер) немесе қабылдау комиссиясының өкілімен кездесу.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Оқуға түсу/жол/тұру сметасын қалай есептеу керек» атты шағын кездесу (кесте мысалы).

Н2: Отбасылық чек-құжаттар парағы (файл атаулары, сақталатын форматтар).

Н3: Бухгалтермен/қабылдау комиссиясының өкілімен сұрақ-жауап (онлайн/офлайн) - ата-аналардың сұрақтары.

Қаңтар – «Бейіні бойынша жоба/портфолио»

Сабақтық:

Н1–Н2 (кәсіби пәндер): бағыт бойынша шағын жоба (2 апта): тапсырма → мәліметтер/нұсқаулар → нәтиже.

Н3 (тілдер/тарих): эссе/жоба презҰБТациясы (10-12 сөйлем немесе 60-120 сек).

Сабақтан тыс:

Н4: жұмыс берушімен кездесу (кейстер/құзыреттер) және сұрақ-жауап. Артефакт: жоба + қысқаша есеп.

Ата-аналармен жұмыс:

Н2: ПКББ+психологтың жеке консультациялары (жазылу бойынша): мотивация, стресс-профиль.

Н3: Сарапшы ата-аналар/түлектер: мамандық және ЖОО/колледжге бару жолдары туралы 1-2 қысқаша баяндама.

Н4: Отбасылық портфолиоға шолу: 6-8 негізгі артефактілерді таңдаңыз.

Ақпан – «Коммуникациялар және сервис»

Сабақтық:

Н1 (тілдер): өтінім-хат/уәждеме (2.0 редакциясы).

Н2 (информатика/математика): өтінімдер тізілімі/жауаптар, мерзімдер, еске салулар.

Сабақтан тыс:

Н3: рөлдік «қолдау қызметі» – өтініш беру жағдайларын талдау/ қателер/ «В жоспары».

Н4 (сынып жетекшісі): апдейт ИПКББ + отбасылық шағын-консультациялар (жазылу бойынша). Артефакт: тізілім + хат.

Наурыз – «Терең сынақ/№2 шағын тағылымдама»

Сабақтық:

Н1 (дайындық): ТБ/АҚ нұсқамасы, чек-парақ.

Н4 (информатика/тілдер): үлгі төлқұжаты + бейне қадамы 60 сек. Артефакт: төлқұжат + қайтарып алу.

Сабақтан тыс:

Н2–Н3: шағын-тағылымдама/ОӨК-модуль №2 (8-12 акад. сағат), мүмкіндігінше басқа форматта (зертхана/медиа/сервис).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Ата-аналарға арналған шағын семинар: мотивациялық хат – құрылымы, үні, «балаға қалай жазбау керек».

Н4: Жеке тұлға. «күрделі жағдайлар» консультациялары (жеңілдіктер, медициналық анықтамалар, ПДн).

Сәуір – «Жәрмеңке және түлектер»

Сабақтық:

Н1 (ұйым): көктемгі мамандықтар жәрмеңкесіне сынып стендін дайындау (жобалар көрмесі/портфолио).

Н4 (информатика): «витриналар 10.2» финалы. Артефакт: жәрмеңкенің фидбэк парағы.

Сабақтан тыс:

Н2: мамандықтар жәрмеңкесі (мектепте/ауданда): колледж/ЖОО/жұмыс берушілер табысты түлектер-тәлімгерлер.

Н3 (сыныптық жет./ПКББ): фидбэк жинау, ИПКББ/портфолионы түзету.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: №2 сынақ бойынша отбасылық нұсқаулық, логистика.

Н2: Сүйемелдеу (қажеттілік бойынша); ТБ/АҚ бақылау.

Н3: Отбасылық кездесу (ПКББ+психолог): жолды салыстыру, В жоспары, тәуекелдер/ресурстар.

Мамыр – «10-сыныптың қорытындысы және жазғы жоспар»

Сабақтық:

Н1 (сынып жетекшісі./ПКББ): қорытынды кеңес (жеке + отбасы) – трек күйі/тәуекелдер/жазғы жоспар.

Н2 (информатика): жаңартылған топтама: mini-CV, мотивация 3.0, витрина, құжаттардың чек-парағы.

Сабақтан тыс:

Н3: жазғы жұмысқа орналасу туралы келісімдер: отряд/волонтерлік/қысқа тағылымдамалар (мүмкіндігінше 40-60 сағат).

Н4: параллель бойынша ПКББ есебі, жазғы мүмкіндіктер туралы постер. Артефакт: ИПКББ-Жаз (не-қашан-қайда-кіммен).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Сынып стендін жәрмеңкеге дайындау (родкомитет витринаға көмектеседі).

Н2: Ата-аналардың жәрмеңкеге еріктілер/сарапшылар ретінде қатысуы; табысты түлектерді шақыру.

5) 10-сыныптың «шығуы» (күтілетін нәтижелер)

- Трек 2 терең кәсіби сынақ/шағын тағылымдама және нарықты талдау (соның ішінде жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар, аймақтық сұраныс) негізінде расталды (немесе түзетілді).

- Диагностика жаңартылып, 2+ жеке консультациялар (КС) және 1 отбасылық консультациялар (КС + психолог) өткізілді; ПКББИ тіркелді.

- 10-сыныптың портфолиосы құрастырылды: пікірлері бар 2 үлгі төлқұжат, шағын түйіндеме, мотивациялық хат/эссе, «витрина 10.2», профиль жобасы, жәрмеңкенің фидбэк парағы.

- Жөнделген коммуникациялар: іскерлік хат алмасу/өтінімдер, қадам 60-120 секунд, өтінімдер тізілімі/жауаптардың, мерзімдердің.

- ҰБТ-мен синхрондалған: кәсіби кейстер деректерді талдау/дәлелдеу/дереккөздермен жұмыс істеу дағдыларын күшейтеді.

- ТБ/АҚ және тәлімгермен «Жазғы жоспар» (бригада/волонтерлік/шорт-тағылымдамалар/ОӨК-модуль; мүмкіндігінше 40-60 сағат) қалыптастырылды.

Оқу жылындағы сағаттар (10–сынып, 34 апта; сабақ - 45 минут)

Сабақтық (пәндер мен сынып сағаттарына кіріктірілген):

Ең аз: 28 сабақ × 45 мин = 21 сағ 00 мин (айына ≈ 3-4 кіріктірілген сабақтар).

Оңтайлы: 34 сабақ × 45 мин = 25 сағ 30 мин (әр оқу аптасында бір кіріктірілген сабақ).

Сабақтан тыс уақытта (қосымша ұсынылады):

8-10 кәсіби іс-шаралар × 60-90 мин = тағы 8-15 сағат (серіктестермен және ОӨК-модульдермен сыртқы кәсіби сынақтар/шағын тағылымдамалар, ЖОО/колледждердің ашық есік күндері, кәсіби жәрмеңкелер, табысты түлектермен кездесулер, ПКББ/психологтың жеке консультациялары).

Ескертпе: Барлық сағаттар – оқу жоспарын ұлғайтпай: сабақтар қолданыстағы пәндерге / сынып сағаттарына біріктіріледі; сыныптан тыс жұмыстар – тәрбие жұмысының жоспарына (есептер/актілер, келісімдер, ТБ/АЖ).

11 сынып

11 сынып – «Таңдауды нақтылау»

1) Кәсіби бағдар беру жұмысының мақсаты (11 сынып)

Кәсіби белсенділікті ҰБТ-ға дайындықпен ұштастыра отырып, кәсіби сынақтарды/шағын тағылымдамаларды, жеке консультацияларды (ПКББ + психолог + отбасы) күшейте отырып, білім алушыны іске асырылған таңдауға (ЖОО-ға қабылдау/қабылдау немесе колледжге қабылдау / дуальды жүйе бойынша жұмысқа шығу) жеткізу. және жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар мен аймақтың сұранысқа ие рөлдеріне назар аудару.

2) ПКББ, пән мұғалімдері және сынып жетекшісінің бірлескен жұмысы ПКББ:

- ББМ/жәрменкелер/сынақтар/шағын тағылымдамалар күнтізбесін жүргізеді; жоғары оқу орындарымен, колледждермен, жұмыс берушілермен (соның ішінде ОӨК-модульдер) келісімдер жасайды.

- Жеке және отбасылық консультациялар жүргізеді (жылына кемінде 3), диагностиканы ұйымдастырады (қызығушылықтар/стресс/өзіндік тиімділік), ЖЖЖ түзетеді.

- Портфолио мен құжаттарды тапсыру пакетіне жетекшілік етеді: мини-түйіндеме, мотивация/эссе, ұсыныстар, «жұмыстар көрмесі», құжаттар мен мерзімдердің бақылау парақтары.

- Нарық дайджестін дайындайды: жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар, аймақтық сұраныс; табысты түлектерді тәлімгер ретінде байланыстырады.

Пән оқушылары/сынып жетекшісі:

- Бейінді тақырыптарға (нарық деректері, карталар, сұхбаттар) қысқа кәсіби кейстерді құрастырады, оларды дағдылармен байланыстырады ҰБТ (талдау, дәлелдеу, дереккөздермен жұмыс).

- ҰБТ-ға дайындық және кәсіби іс-шаралар қестесін үйлестіреді, көшпелі түрде сүйемелдейді; белгіленген мерзімдердің сынып күнтізбесін жүргізеді.

- Сыныптың жәрменкелерге қатысуын ұйымдастырады; портфолио үшін артефактілерді жинауға көмектеседі.

Психолог:

- Стресс/мотивация скринингін жүргізеді, ҰБТ-ға стресске қарсы сессияларды өткізеді, жеке/отбасылық консультацияларға қатысады; трек немесе «В жоспары» өзгерген жағдайда көмектеседі.

3) 11-сыныптың «кіру».

- Трек расталды (ЖОО/колледж/қос траектория), В жоспары бар.

- 10-сынып пакеті құрастырылды: mini-CV, мотивация/эссе (жоба), «витрина 10.2», шолулары бар 2 үлгі төлқұжаты, РРІ.

- Тапсыру құралдары меңгерілді: іскерлік хат алмасу/өтінімдер, 60-120 секундтық қадам, мерзімдер мен жауаптар тізілімі, сайттардағы АҚ/ТБ негізгі дағдылары.

- Отбасымен қарым-қатынас орнатылды: консультациялар жүргізілді, ЖЖЖ келісілді (егер болған болса).

4) Айлар мен апталар бойынша 11–сынып жоспары (Н1-Н4)

Қыркүйек – «Финалдың басталуы: мерзімдері, тәуекелдері, қолдау»

Сабақтық:

Н1 (сынып жетекшісі/ПКББ): ИПКББ 11-ді қайта бастау (тапсыру мерзімдері/емтихандар/сұхбаттар; ересектердің рөлдері). Артефакт: ЖЖЖ.

Н2 (информатика): портфолио витринасын тексеру; таңдалған бағдарлама бойынша 1-2 жағдайды аламыз.

Н3 (психолог): диагностика (стресс/өзіндік тиімділік) + стресске қарсы қолдау жоспары.

Сабақтан тыс:

Н4: тәлімгер-түлектермен кездесу (Қабылдау бойынша сұрақ-жауап). Артефакт: сұрақтар парағы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Қабылдау және ҰБТ: отбасының рөлі» жалпы мектептік жиналысы + АҚ/ТБ, шығуға келісім/медиа.

Н2: ЖЖЖ-отбасын толтыру (жоспардың отбасы бөлімі: кім не үшін жауап береді, мерзімдері, В жоспары).

Н3: Жеке шағын консультациялар (ПКББ+психолог, 10-15 мин): стресс профилі, отбасының әрекеттерін қолдау.

Н4: Чаттағы чек-парақ: «Құжаттар және құжаттарды тапсыру күндері/ҰБТ» (қабылдау комиссиясының байланыстары).

Қазан – «Еңбек нарығы және болашақтың кәсіптері»

Сабақтық:

Н1 (математика/инфо): аймақтық сұранысты шағын зерттеу (бос жұмыс орындары/талаптар) → диаграммалар/қорытындылар.

Н2 (тілдер): мотивациялық хат/эссе 2.0 (нақты бағдарламаға/факультетке арналған редакция).

Сабақтан тыс:

Н3 (сабақтан тыс): Таңдалған бағдарламалар бойынша №1 ашық есік күні; тіркеу және келу.

Н4 (сынып жетекшісі): «трек кеңесі» – ИПКББ-ны түзету, басымдықтарды белгілеу. Артефакт: «Менің жолымның жаңа/жоғалып бара жатқан кәсіптері» парағы.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Отбасыларға арналған шағын-брифинг: жаңа/жойылып бара жатқан мамандықтар, аймақтағы сұраныс (10-15 мин, слайдтар).

Н2: Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары/жәрмеңкелер үшін отбасылық сұрақтарды жинау, еріп жүретін еріктілерді тіркеу.

Н4: Қысқа отбасылық фидбэк: не сендірді/не ұятқа қалдырды (5 сұрақ нысаны).

Қараша – «Терең сынақ / №1 шағын тағылымдама»

Сабақтық:

Н1 (/кәсіби пән): ТБ/АҚ, сайттағы тапсырмаларды тексеру парағы.

Н2 (информатика): үлгі төлқұжаты (мен не істеймін → нәтиже критерийлері → қалай түзетемін).

Н4 (тілдер): серіктеске алғыс + 60-120 секундтық кадам «мен не білдім». Артефакт: төлқұжат + тәлімгердің пікірі.

Сабақтан тыс:

Н3: шағын-тағылымдама/ОӨК-модуль (8-12 акад. сағат) өз бағыты бойынша.

Ата-аналармен жұмыс:

Н2: ПКББИ-дегі отбасылық блокты тексеру: кім еріп жүреді, нәтижені қалай жазамыз.

Желтоқсан – «Құжаттар мен құжаттар тапсыру»

Сабақтық:

Н1 (математика): өтінім беру сметасы (алымдар/жол/тұру) → кесте/диаграмма.

Н2 (құқық): құқықтық гигиена (ПДн, шарттар, сайттардағы ережелер).

Н4 (информатика): mini-CV 2.0 және мотивацияның финалы/эссе 2.0 жіберу үшін.

Сабақтан тыс:

Н3: колледж/ЖОО-күн (қабылдау комиссиясы): пакетке қойылатын соңғы талаптар.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Оқуға түсу/жол/тұру сметасын қалай есептеу керек» атты шағын кездесу (кесте мысалы).

Н3: Қабылдау комиссиясының өкілімен/бухгалтермен сұрақ–жауап (онлайн/офлайн) - ата-аналардың сұрақтары.

Н4: Қаңтар–наурыз айларына отбасылық мерзімдерді растау (ЖЖЖ-тегі қолы-отбасы).

Қаңтар – «Бағдарлама бойынша жоба / әңгімелесу»

Сабақтық:

Н1–Н2 (кәсіби пәндер): бағдарлама талаптарына сәйкес шағын жоба (2 апта): тапсырма → мәліметтер/нұсқаулар → нәтиже.

Н3 (тілдер/тарих): әңгімелесуді симуляциялау (сұрақтар, пайымдаулар, кейс).

Сабақтан тыс:

Н4: жұмыс берушімен кездесу (кейстер/күзиреттер). Артефакт: жоба + фидбэк.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: «Баланың орнына жасамай, жобаға/эссеге қалай көмектесуге болады» жадынамасы.

Н2: Жеке тұлға. ПКББ консультациялары+психолог: мотивация, режим/ұйқы, стресс гигиенасы.

Н3: Ата-аналар-сарапшылар/түлектер: мамандық және қабылдау туралы 1-2 қысқаша әңгіме.

Н4: Отбасылық портфолиоға шолу: 6-12 негізгі артефактілерді таңдаңыз.

Ақпан – «Коммуникациялар 3.0 және мерзімдерді бақылау»

Сабақтық

Н1 (тілдер): хат/өтінім 3.0 (нүктелік нақтылаулар/ілеспе хаттар).

Н2 (информатика/математика): өтінімдер тізілімі/жауаптар/мерзімдер (мәртебені бақылау, еске салғыштар).

Сабақтан тыс:

Н3: рөлдік «қолдау қызметі»: біз қателіктер, трансферттер, форс-мажорлық жағдайларды шешеміз.

Н4 (сынып жетекшісі/ПКББ): отбасылық шағын консультациялар (жазылу бойынша). Артефактілер: тізілім + хат 3.0.

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Микро-семинар: мотивациялық хатты қалай тексеруге болады (құрылымы, үні; балаға жазбау).

Н2: Өтінімдердің отбасылық тізілімі/жауаптар/мерзімдер (не жіберілді/не күтеміз).

Н4: Жеке тұлға. «күрделі жағдайлар» бойынша консультациялар (жеңілдіктер, медициналық көмек, ПДн).

Наурыз – «Терең сынақ / №2 шағын тағылымдама»

Сабақтық

Н1 (дайындық): ТБ/АҚ, нәтиженің чек-парағы.

Н4 (информатика/тілдер): үлгі төлқұжаты + бейне қадамы; портфолио-витринаны жаңарту. Артефакт: төлқұжат + қайтарып алу.

Сабақтан тыс:

Н2–Н3: шағын-тағылымдама/ОӨК-модуль №2 (8-12 акад. сағат) – басқа пішім (зертхана/сервис/медиа/АТ) қажет.

Ата-аналармен жұмыс:

Н3: Отбасылық кездесу (ПКББ+психолог): пакеттің күйі, тәуекелдер, В жоспарын түзету.

Н4: Жолдаманы үйде растау (ата-ананың қысқаша жазбасы/қолы).

Сәуір – «Жәрмеңке, түлектер, портфолио финалы»

Сабақтық

Н1 (ұйым): сынып стендін жәрмеңкеге дайындап жатырмыз (үздік жобалар/үлгі төлқұжаты/витрина).

Н4 (информатика): «витрина 11.2» + «ұсынуға әзірлік» чек-парағы. Артефакт: фидбэк парағы.

Сабақтан тыс:

Н2: мамандықтар жәрмеңкесі/ҚББ №2 (мақсатты факультеттерге арналған мақсат); табысты түлектер блогы.

Н3 (сынып жетекшісі/ПКББ): жәрмеңкенің фидбегі, портфолио финалы (6-12 артефакт).

Ата-аналармен жұмыс:

Н1: Сынып стендін жәрмеңкеге дайындау (родкомитет – витрина/логистика).

Н2: Ата-аналардың қатысуы: еріктілер/сарапшылар, табысты түлектерді шақыру.

Н3: Бірлескен фидбэк: жіберу алдында портфолиоға не қосу/жою керек.

Н4: «Мамыр–маусым» отбасылық жоспарын жаңарту (өтініш беру/әңгімелесу/ҰБТ).

Мамыр – «Аяқтау: қызмет көрсету және ҰБТ»

Сабақтық

Н1 (сынып жетекшісі/ПКББ): қорытынды жеке консультация (оқушы+отбасы): пакет, мерзімдер, В жоспары.

Н2 (информатика): жіберу пакетін (сканерлеулер, файл атаулары, сілтемелер) соңғы тексеру.

Сабақтан тыс:

Н3 (психолог): стресске қарсы сессия ҰБТ + отбасына «қалай қолдау көрсету керек» жадынамасы.

Н4: қажет болған жағдайда қабылдау комиссияларына нүктелік қоңыраулар/хаттар. Артефакт: таңдаудың қысқаша мазмұны + «дайындық» бақылау парағы.

5) 11-сыныптың «шығуы» (күтілетін нәтижелер)

- Өтінім пакеті дайын және жіберілді (немесе колледж/дуальды трек сценарийі орындалды): mini-CV, мотивация/эссе, портфолио-витрина (6-12 артефакт), шолулары бар 2 терең үлгідегі төлқұжаттар, құжаттардың/мерзімдердің бақылау парағы.

- Шешім орындалды/расталды: таңдалған бағдарлама/ факультет/ колледж (немесе В жоспары) – белгіленген күндер мен байланыстармен.

- Нарық туралы түсінік жаңартылды: жаңа/жойылып бара жатқан кәсіптер мен аймақтың сұранысқа ие рөлдерін біледі, оларды таңдалған бағдарламамен және оның артефактілерімен байланыстыра алады.

- Коммуникациялар 3.0 деңгейіне шығарылды: әңгімелесу, 60-120 секундтық қадам, іскерлік хат алмасу/өтініштер, мерзімдер тізілімі.

- Диагностика және стресске төзімділік: скринингтерден өтті, психологтың ұсыныстары алынды; отбасы тартылды (кемінде 2 кездесу).

- АҚ/ТБ сақталды: сапарлар/тағылымдамалар қауіпсіз өткізілді, дербес деректер/медиа дұрыс ресімделді.

Оқу жылындағы сағаттар (11 сынып, 34 апта; сабақ – 45 минут)

Сабақтық (пәндер мен сынып сағаттарына кіріктірілген):

Ең аз: 26 сабақ × 45 мин = 19 сағ 30 мин (Айына ≈ 3 кіріктірілген сабақ: тілдер/тарих; математика/информатика; бейіндік пәндер/сынып сағаты).

Оңтайлы: 34 сабақ × 45 мин = 25 сағ 30 мин (әр оқу аптасында бір кіріктірілген сабақ).

Сабақтан тыс уақытта (қосымша ұсынылады):

8-12 кәсіби іс-шаралар × 60-90 мин = тағы ~8-18 сағат:

шағын тағылымдамалар/ОӨК-модульдер, Ашық есік күндері, кәсіби жәрмеңкелер, табысты түлектермен кездесулер, нақты жеке консультациялар (КС/психолог), қабылдау комиссияларымен байланыс.

Ескертпе: Барлық кәсіби сағаттар – қолданыстағы пәндер/сынып сағаттары (сабақ уақытында) және тәрбие жұмысының жоспары (сабақтан тыс) ішінде; міндетті келісімдермен және ТБ/АЖ талаптарын сақтай отырып, актілермен/есептермен есепке алынады.

Пост-сүйемелдеу

Мақсаты: Түлектің нақты өтуін растау (колледжге/ЖОО-ға қабылдануы, 10–11-сыныпқа өтуі, дуалды траекториясы) және бастапқы бейімделуін қамтамасыз ету.

Міндеттілігі: Пост-сүйемелдеу «Таңдауды нақтылау» кезеңінің (11-сынып) міндетті бөлігі болып табылады, мектеп бұйрығымен бекітіліп, кәсіби бағдар беру педагогының жылдық жоспарына енгізіледі.

Мерзімдері және циклі:

- 11-сынып: 1 маусым – 1 қараша (қабылдануды/баламаларды растау).
- Статусқа шағын-жаңарту: қабылдау аяқталғанға дейін ай сайын.

Құжаттама:

- Кәсіби бағдар беру кабинетінде «Пост-сүйемелдеу тізілімі» жүргізіліп, статус растамалары сақталады (қабылдау туралы бұйрықтың көшірмесі/скрині, қабылдау комиссиясынан анықтама, ЭЦҚ-сервисіндегі қабылдану туралы белгі, қабылдау туралы бұйрық және т.б.).
- Ақпараттық қауіпсіздік/Жеке деректер: жеке деректерді өңдеу – тек оқушының/ата-аналардың келісімімен; мәліметтерді жариялау – жеке деректерсіз (жинақталған есептер).
- Кері байланыс және жақсарту: цикл аяқталғаннан кейін кәсіби бағдар беру педагогы талдамалық жазба қалыптастырады (қамту, бағыт бойынша қабылданғандар үлесі, «сәтсіздік» себептері, бағдарламаларды/ әріптестіктерді түзету бойынша ұсыныстар).

Педагог-кәсіби бағдар берушінің функционалы (қосымша) – 11-сынып

- Статус тізілімі (маусым–қараша): әр 11-сынып оқушысына – «қайда тапсырды/емтихандар/сұхбаттар/қабылдану», дедлайндар және статустар.
- Қабылдануды тексеру: дәлелдер жинау (бұйрық/анықтама/ЖК скрині), тізілімде белгі қою; дуалды оқу түрі үшін – жұмыс берушінің келісімшарты/ниет-хаты.
- Bridge-қолдау (шілде–тамыз): нүктелік консультациялар: пакетті толықтыру, жатақхана/элеуметтік төлемдер мәселелері, бейімделу, ЖОО/колледждегі тьютор/куратор байланысы.
- Тәуекелдермен жұмыс: егер «қабылданбаса» – дағдарысқа қарсы бағытта (екінші тапсыру толқыны, колледж, дайындық бөлімі, жыл-көпір/курстар), кәсіби бағдар беру педагогы + психолог консультациясы, халықты жұмыспен қамту орталығымен/әріптестермен байланыс.
- Есеп: 1 қарашаға дейін – қорытынды есеп (бағдарламалар/ЖОО бойынша қабылданғандар үлесі, дуалды траектория үлесі, «сәтсіздік» кейстері, әріптестер картасын түзету, жәрмеңкелер/АШК және ОӨК бойынша ұсыныстар).

5. Педагог - кәсіби бағдар берушінің КРІ көрсеткіштері

КРІ мектеп «іс-шаралар санымен» өлшенбейді, оқушының мамандыққа деген қызығушылығынан бастап, одан әрі білім беру және кәсіби траекториясын анықтау бойынша нақты қадамдарға дейінгі жолын көреді. Педагог-кәсіби бағдар берушінің атқарған жұмысының айқындығы пайда болады, ресурстарды бөлуге және ата-аналармен, серіктестермен сөйлесуге дәлелді негіздер беріледі. Әкімшілік үшін КРІ – жоспарлау және есеп беру құралы.

КРІ келесілерді тіркейді:

- Кәсіби бағдар беру іс-шараларына, кәсіби сынақтарға қанша оқушының қатысқанын, кеңес алғандардың және оқу бейінін таңдағандардың санын;
- Педагог-кәсіби бағдар беруші жұмысының дербестендірілуін, кәсіби бағдар берудің жеке траекториялары бойынша есеп жүргізіледі, кәсіби өзін-өзі анықтауда кімге және қандай қолдау қажет екенін, сондай-ақ оның мазмұнын анықтауға мүмкіндік береді;
- Серіктестермен өзара іс-қимылды нақты кейстер мен тағылымдамалардың санына негіздеп құруды;
- Кәсіби бағдар беру бағдарламасы мен «1000 бейінді сынып» бағдарламасының келісілуін: КРІ ерте қадамдардың (1–7-сыныптар) бейінге, ал бейіннің оқуға түсуге/жұмысқа орналасуға қалай әкелетінін көрсетеді.

КРІ көрсеткіші «қамту – сапа – нәтиже» теңгерімі арқылы өлшенеді, мектептің орналасқан жерінің қала/ауыл және оқыту тілін ескереді. Мониторинг деректері бойынша түзету енгізу мүмкіндігі бар. КРІ нәтижелері бойынша кәсіби бағдар беру жұмысының даму динамикасын көру маңызды.

Халықаралық тәжірибе

- Ұлыбритания. Gatsby Benchmarks негізі және CDI мансаптық кеңесшілерінің нұсқаулықтары өлшенімділікке баса назар аударады: жұмыс берушілермен кездесулерді қамтуы, сапалы мансаптық сұхбаттары, сабақ мазмұнының мамандықтармен байланысы, сонымен қатар мектептен кейінгі оқу траекториясын қадағалауы.
- АҚШ. NCDA мансаптық практикум құзыреттеріне және CPD талабына назар аударады; мектептер консультацияларды, іс-шаралар жоспарларын және нәтиженің «дәлелдерін» (evidence) тіркейді.
- Австралия/Канада. СІСА және провинциялық нұсқаулықтар оқушының «мансаптық құзыреттеріне» және мектеп есептеріне сүйенеді: қанша оқушы нақты сынаққа дейін жетті, қаншасы жеке жоспар алды, қандай ауысулар орын алды.
- Дуальды жүйелер (Германия, Австрия). «Нақты тәжірибеге» баса назар

аударылады: КРІ көрсеткіштері тәжірибелердің саны мен сапасына негізделген, олар тәлімгерлермен расталады және еңбекті қорғау сақталады.

Аталған модельдердің барлығы үш нәрседе тоғысады: тек ақпараттандыру ғана емес, нақты тәжірибелер өлшенеді; жеке жоспарларының болуы; мектептен кәсіби білім беру ұйымдарына ауысу тіркеледі.

Кезеңдер бойынша педагог-кәсіби бағдар берушілердің КРІ көрсеткіштері (ұсынылатын жүктемемен)

Тоқсандық және жылдық есеп беру үлгісі. Кестеде көрсеткіш блоктары, нысаналы мәндер және өлшеу тәсілдері берілген.

Ұсынылатын жүктеме (сағ/жыл)	Блок	Көрсеткіш (КРІ)	Нысаналы мән	Өлшеу тәсілі
Дайындық кезеңі				
1–4 сыныптар				
Жылына 12–18 сағ. сабақ жұмыс	Қамту	Саналы кәсіби бағдар беру сюжеті бар сабақтардың үлесі (тоқсанына ≥ 2 рет)	85%	Тақырыптық белгілеу журналы / чек-парақ
		Отбасына жеке кері байланыс $\geq$ жарты жылда 1 рет	75%	Таратылымдар/ата-аналар жиналыстарының тізілімі
	Жеке жұмыс	Оқушыларда қызығушылықтың мини-картасы және кәсіби парақтың болуы	70%	Сынып портфолиосы
	Сапа	Оқушылардың қанағаттануы	$\geq 80\%$ «ұнады/өте ұнады»	Жарты жылда 1 рет сауалнама
		Ата-аналардың қанағаттануы	$\geq 80\%$	Жыл соңында сауалнама
	Серіктестік және LMI	Жергілікті серіктестер (келісімдер)	1–2	Келісімдер реестрі
		«Қоршаған ортадағы еңбек» қарапайым кейстері	Сыныпқа жылына 4	Сценарийлер банкі
		Экскурсиялар/кездесулер	Параллельге 2	Фотоесеп, ҚТ журналы
	Таңдау бағыты	Мини-портфолио (3–5 артефакт)	80%	Портфолио

	және нәтижелер	3 кәсіп пен 3 қасиетті атай білу	75%	Блиц-сауалнама
	Педагогтың кәсіби дамуы	CPD (сағат)	Жылына ≥ 12 сағат	Сертификаттар/бұйрықтар
		Супервизиялар/сценарий талдауы	Жылына 4 сессия	Графиктер/хаттамалар
		Сценарийлер банкіне қосқан үлес	Жылына 2 сценарий	Каталог сценарийлер
		Әріптестерге тәлімгерлік	Жылына 1–2 әріптес	Тәлімгерлік жоспары
Таңдауды өзектілендіру				
5–7 сыныптар				
Жылына 15–22,5 сағат сабақ + 6–12 сағат сыныптан тыс	Қамту	Сабақтардағы кәсіби сценарий $\geq$ екі аптада 1 рет	80% сынып	Чек-парақтар/ОЖТЖ
		Оқушыға ≥ 1 кәсіби проба/жыл	75% оқушы	Сынақтар тізілімі
		Отбасына жеке кері байланыс $\geq$ жарты жылда 1 рет	75%	Таратылымдар/кездесулер тізілімі
	Жеке жұмыс	Қызығушылық картасы және ИОПТ-7 (ЖБКТ-7) жобасы	60%	Портфолио/мектеп АЖ
		Персоналды консультациялар	Оқушыға 2 рет/жыл (кемі параллельдің 15%)	Консультациялар журналы
	Сапа	Оқушылар/ата-аналар қанағаттануы	$\geq 80\%$ / $\geq 80\%$	Жарты жылда 1 рет сауалнама
		Қауіпсіздік техникасы сақталған және тәлімгер пікірі бар сынақтар	$\geq 95\%$	Сынақ карточкасы
		Пәндегі түсінікті кәсіби сюжет (чек-парағы бойынша)	$\geq 80\%$	Сабақ чек-парағы
	Серіктестік және LMI	Белсенді келісімдер	Мектепке 2–3	Реестр/шарттар
		LMI-мен байланыстырылған салалық кейстер	Параллельге жылына 6	Кейстер банкі
		Экскурсиялар/кездесулер	Параллельге 3	Жоспарлар/есептер
	Таңдау бағыты	Профпортфолио (6–8 артефакт)	70%	Портфолио

	және нәтижелер	«90 күндік жоспар» орындалған	60%	Өзіндік есеп/сынып жетекшісі есебі
		Ниеттің ИОПТ-7-мен сәйкестігі	60%	ИОПТ-ті салыстыру
	Педагогтың кәсіби дамуы	CPD (сағат)	≥18 сағ./жыл	Сертификаттар
		Супервизиялар	Жылына 4–6	Хаттамалар
		Сценарийлер банкі	Жылына 3 сценарий	Каталог
		Тәлімгерлік	Жылына 2 әріптес	Тәлімгерлік жоспары
	Іздеу және анықтау			
8–9 сыныптар				
Жылына 15–22,5 сағат сабақ + 8–15 сағ. сыныптан тыс; 9 сынып: 20–40 сағ. тағылымдама (топпен)	Қамту	Оқушыға ≥2 сыртқы профпроба	80%	Сынақтар/экскурсиялар тізілімі
		ИОПТ-ті класс сағатында талқылау ≥ тоқсанына 1 рет	85% сынып	Жоспарлар/журналдар
		Отбасына жеке кері байланыс	80%	Байланыстар тізілімі
	Жеке жұмыс	ИОПТ-9 ресімделген	75%	Мектеп АЖ/портфолио
		Жеке консультациялар	Орта есеппен оқушыға 3 рет/жыл; таңдау/тәуекел тобына 2 рет	Консультациялар журналы
		«Өзін-өзі анықтамағандармен» 3 кездесу сериясы	Анықталғандардың 70%	Жеке жоспарлар/журналдар
	Сапа	Оқушылар/ата-аналар қанағаттануы	≥85% / ≥85%	Сауалнамалар
		Тәлімгер пікірі және ҚТ сақталған сынақтар	≥97%	Сынақ карточкасы
		Анық кәсіби сюжет және «қолдану» міндеті бар сабақтар	≥85%	Чек-парақ
	Серіктестік және LMI	Белсенді келісімдер	3–4	Тізілім/шарттар
		LMI-мен байланыстырылған салалық кейстер	Жылына 8	Кейстер банкі
		Кездесулер/Ашық есік күні (ДОД)	Параллельге 4–5	Жоспарлар/есептер

	Таңдау бағыты және нәтижелер	Расталған құзыреттер/сертификаттар	50%	Портфолио/Тізілім
		Өзін-өзі анықтағандар арасында берілген өтінімдер (колледж/10-сынып/практика)	85%	Өтінімдер тізілімі
		Таңдалған профильдің ИОПТ-9-мен сәйкестігі	70%	ИОПТ-ті салыстыру
	Педагогтың кәсіби дамуы	CPD (сағат)	≥24 сағ./жыл	Сертификаттар
		Супервизиялар	Жылына 6–8	Хаттамалар
		Кейс/сценарий банкі	Жылына 3–4	Каталог
		Тәлімгерлік	Жылына 2–3 әріптес	Тәлімгерлік жоспары
Таңдауды нақтылау және іске асыру				
10–11 сыныптар				
Жылына 15–22,5 сағат сабақ + 8–18 сағ. сыныптан тыс; практика 40–60 сағ.	Қамту	Практика/тағылымдама (11 сынып)	≥70%	Шарттар/актілер/пікірлер
		Практика/тағылымдама (10 сынып)	≥60%	Шарттар/актілер/пікірлер
		«90 күндік жоспардың» тоқсан сайынғы қорғалуы	90% сынып	Графиктер/хаттамалар
		Оқуға түсу/жұмысқа орналасу бойынша отбасының жеке жол картасы	85%	Консультациялар тізілімі
	Жеке жұмыс	ИОПТ-11 ресімделген	90%	Мектеп АЖ/портфолио
		Персоналды консультациялар (оқушыға/жыл)	3–4 (кемі 2)	Консультациялар журналы
		«Белгісіздерге» 3–4 кездесу + профпроба	Анықталғандардың 80%	Жеке жоспарлар
	Сапа	Түлектер/ата-аналар қанағаттануы	≥85% / ≥85%	Сауалнамалар
		Тәлімгер пікірі және міндет орындалған практикалар	≥97%	Практика карточкасы
		Кейс/мини-жобалары бар сабақтар	≥85%	Чек-парақ
	Серіктестік	Белсенді келісімдер (ЖОО/жұмыс берушілер)	4–5	Тізілім/шарттар

	және ЛМИ	ЛМИ-мен байланыстырылған салалық кейстер	Жылына 10	Кейстер банкі
		Экскурсиялар/жәрмеңкелер/ДОД	Параллельге 5–6	Жоспарлар/есептер
	Маршрутты таңдау және нәтижелер	Рассталған құзыреттері бар түлектер	70%	Портфолио/тізілім
		Берілген өтінімдер (КБК/ЖОО/практика/жұмыспен қамту)	95%	Өтінімдер тізілімі
		Таңдаудың ИОПТ-11-мен сәйкестігі	75%	ИОПТ-ті салыстыру
	Педагогтың кәсіби дамуы	CPD (сағат)	≥24 сағ./жыл	Сертификаттар
		Супервизиялар	Жылына 6–8	Хаттамалар
		Практика сценарийлері банкі	Жылына 4	Каталог
		Тәлімгерлік	Жылына 3 әріптес	Тәлімгерлік жоспары

*

ИОПТ – жеке білім беру/кәсіби траектория

ТБ – қауіпсіздік техникасы

ЛМИ – «Labour Market Information», еңбек нарығы туралы ақпарат

АЕК – ашық есік күні

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы» Заңы.
2. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіби, орта білімнен кейінгі білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы».
3. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығы. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарын қоспағанда, тиісті үлгідегі және түрлердегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы».
4. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1134 қаулысы. «Жұмысшы мамандықтары жылын өткізу жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы».
5. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2024 жылғы «30» шілдедегі № 194 бұйрығы. «Білім беру ұйымдарындағы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын бекіту туралы».
6. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 «Педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғалар лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» бұйрығына өзгерістер енгізу туралы.
7. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 15 сәуірдегі № 145 бұйрығы. «Педагогтер лауазымдарының тізбесін бекіту туралы».
8. Еңбек ресурстарын дамыту орталығы, Еңбек нарығы жөніндегі ұлттық баяндама – «Болашақ жұмыс күші: Қазақстанның еңбек нарығындағы жастар». 2024 ж. [электрондық ресурс]. // – URL: <https://erdo.enbek.kz/main/publish/1>
9. Кәсіби бағдар беру жұмысының мониторингі, 2024 жыл [электрондық ресурс]. // – URL: <https://uba.edu.kz/storage/app/media/33333%20%20RRRR%20%20SSSS.pdf>
10. Кәсіби бағдар беру жұмысының мониторингі, 2025 жыл [электрондық ресурс]. // – URL: <https://uba.edu.kz/storage/app/media/99999%20HHH%20R%20R%20R.pdf>